3 1761 06633488 9

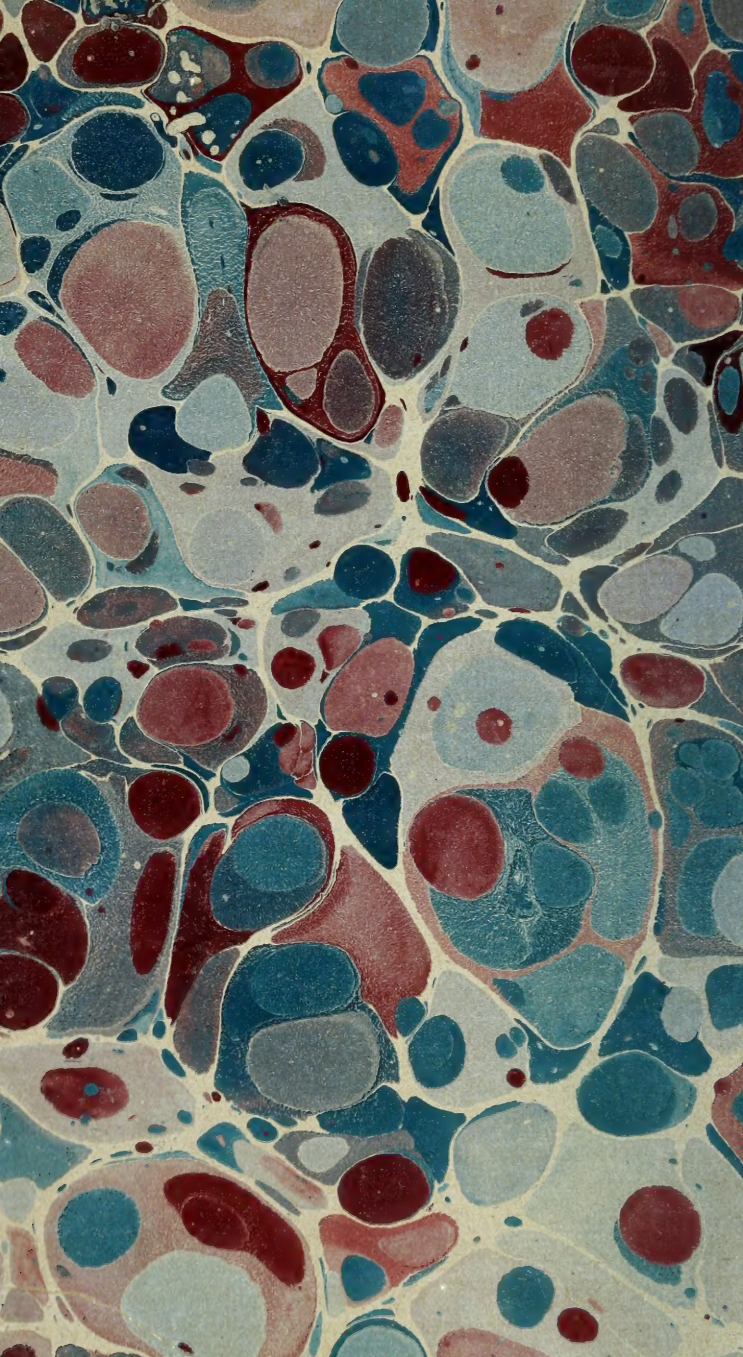

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/christineaflothr00jans

63-1

BØRGE JANSSEN
CHRISTINE
AF LOTHRINGEN

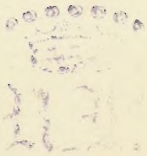

BØRGE JANSSEN

CHRISTINE
AF
LOTHRINGEN

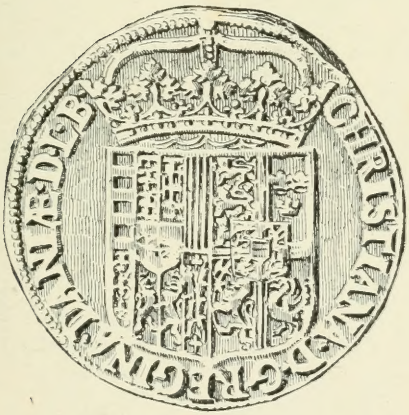

H. HAGERUPS · FORLAG · KØBENHAVN MCMXII

Copyrigth by Børge Janssen, Copenhagen.

En svensk Udgave, oversat af Axel Nihlén, udkommer i en nær Fremtid paa Norstedt og Søners Forlag i Stockholm.

brief
PTB
014658

Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

CHRISTIERNA DANIÆ REGIS FIL. FRANC. II. SFORTIÆ VX.

CHRISTINE·AF·DANMARK
CHRISTIERN·II·DOTTER · MALET·AF
HANS·HOLBEIN·DEN·YNGRE·A·D·1538
A:H:

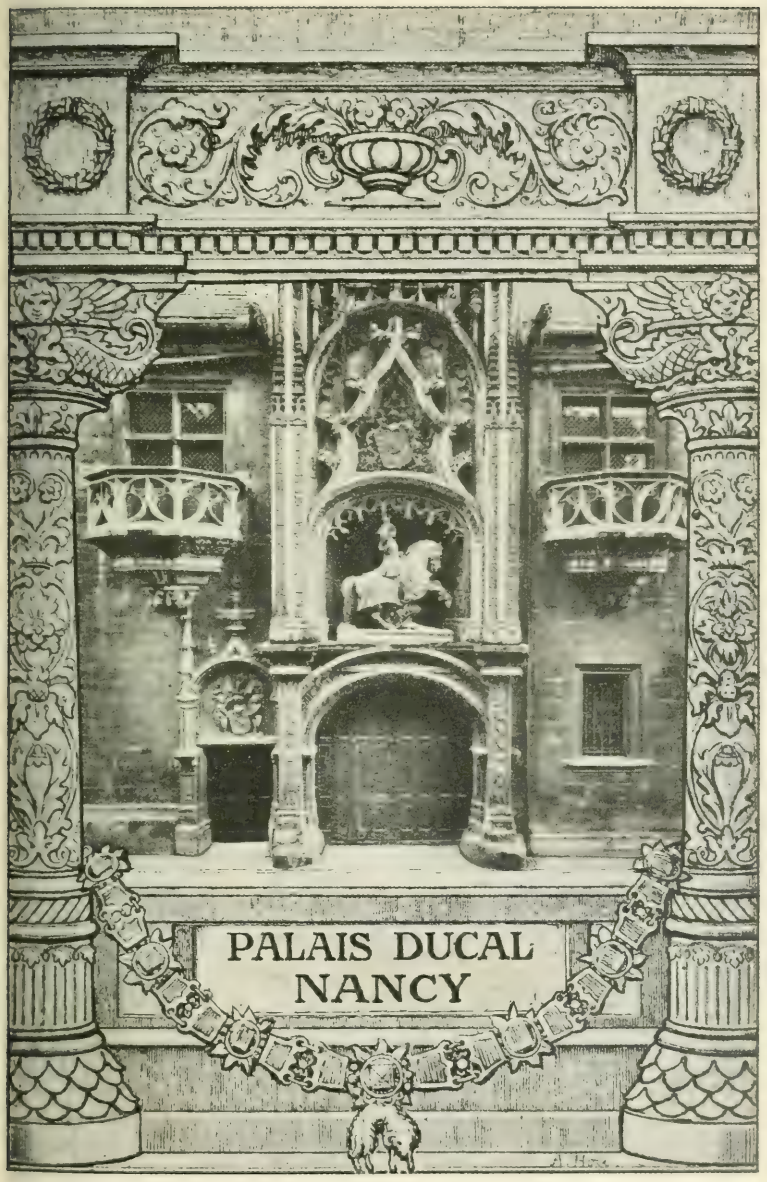
PALAIS DUCAL
NANCY

HET HOF VAN
DENEMARKEN

BRABANT.

Gennem Mechlens Byport runger rappe Hovslag — nu bryder frem fra Mørket en Rytterflok, fanges af Solen, der fænger i Farver og Fjer. Fremmest, rank i Sadlen saa stoltelig en Frue, hende næst saa spæd en Jomfru, dem næst en Monsignore i violet og en Kavaler med gyldne Kæder, Guld paa Bidsel og Bringetøj. Saa Svende og Smaadrenge.

Det drøner over den Vindebro — nu er Galgebakken forbi — dér det flade Brabant: en enlig Mølle, Sejlet paa en Skøjte, der glider langs Floden, ellers frit og fladt saa langt, langt ud.

Og langt gaar den stolte Frues Blik — — ingen taler, Hovslagene smælder i den haarde Jord . . . . . .

»Fru Moder er saa tavs —«

»Ja, min Renata — jeg tænker paa fremfarne Dage —«

Atter Tavshed — da rankes brat den stolte Rytterskes Ryg, hun har Haand over Bryn: dér langt ude i Soldisen vokser frem en Stad: mørke Volde, bag dem røde Tage, over dem saa mangen en gylden Fløj.

Og Ryttersken tager brat Tøjlen op, saa Hesten standser — alle standser. Og bøjer hun sig mod Datteren, siger med saa sær en Stemme:

»Se, Renata, det er den Stad Lier — dér boede jeg en Gang med min kære Hr. Fader, Danmarks Konge, Herren til Danmarks, Sveriges og Norges Lande — og du huske det, Renata, *jeg* er hans Datter, og *du* er *min!*

Beundrende ser Renatas store mørke Øjne mod Moderen, nu nikker hun alvorligt og siger:

»Saa er Kirken dér vel St. Gommarius, som Fru Moder har talet saa meget om —

»Ja, Barn, dér skal jeg vise dig Danmarks Riges Vaaben —«

Da standser hun brat, vender sig med saa fint et Smil mod de tvende Herrer og farer fort:

»Men hvad — jeg ser, vi holder stille —«

Ja,« gensmiler den violette Monsignore, »Eders Højhed behagede jo saa' —«

»*Jeg?* Jeg vidste ej en Gang, vi var standset — I tilgive mig, kære Granvelle, kære Biskop — jer Tid er jo knap —«

»Til at følge den skønne Hertuginde Christine har man altid Stunder!«

Hertuginden nikker smilende, i Skridt gaar det videre, og videre taler hun:

»Takker, bedste Monsignore, men man venter jer sikkert i Brüssel, dér kan man ej være den store Granvelle foruden — husk den Sorgens Højtid i Morgen —

»Ja, den mindes jeg vel,« siger Biskoppen, og den vil Verden mindes alle Dage —«

Da siger Hertuginden med nogen Misfornøjelse i Stemmen:

»Men *hvorfor* gør min kære Hr. Morbroder dette, *hvorfor* vil han sige sig Rigerne fra, *hvorfor* vil han give sig Magten af Haand, jeg forstaar det ej, hvad der er ens Ret, skal man holde ved!«

Et klogt Smil lyser i Biskoppens fine Ansigt, og lidt skarpt kommer det:

»Eders Højhed, denne Verden er kun Forgængelighed og Forfængelighed, og kan jeg, om I saa' behager, svare med Eders høje Hr. Morbroders, vor store Kejsers egne Ord: han vil sige Verden Farvel, før Verden siger ham Farvel!«

Hertuginden kaster lidet med Nakken, svarer ej; frem gaar det, mens hun naadigt vender sig til den anden Kavaler:

»Landet her kommer jer vel fattigt for — I, som er vant til Perus Guldland —«

»I jert Kompagni vorder Landet mere gyldent end alle Kejser Carls Lande hinsides Havet —

Videre af Sted — nu er Rytterskaren ved en Korsvej.

»Monsignore, her tænker jeg, vi kan finde frem alene!«

»Behager Eders Højhed at fare ene?«

»Jert Følge er mig kært — men jeg kender jo disse Veje saa vel — I takkes af Hjærte!«

Haanden rækkes frem til Kys, Hovederne blottes, hvert Rytterparti rider ad sin Kant, med størst Il det, der gaar mod Lier. Tidt peges der fremad, imellem mødes Moders og Datters Haand fra Hest til Hest.

Langsommere rider den anden Flok, Herrerne er hinanden nær, og der falder mange Ord.

»— I huske, Monsignore, jeg ved saa lidet, husk de mange Aar, jeg sad derovre og sanked til Hobe for at fylde jert Guldtaarn i Sevilla —

»Det er sandt — ja, denne Kong Christiern havde Begærlighed efter at se Adelshoveder uden Krop, og saa jog de ham af Landet, og hans Svoger, vor store Kejser, gav ham Logemente i Lier; men han vilde vinde Landet tilbage, og saa satte de ham i et Kastel —«

»Og derfra er det, Datteren nu vil fri ham ud?«

»Ja, Hendes Højhed har alt forsøgt med Krig og Fejde; nu tror jeg, det er Hymens Lænker, der skal forsøges, snart ét, snart andet, Kvinder har et langt Haar og et kort Sind —«

»Hymens Lænker?« igentog Peruaneren. »Men I siger jo, at hun alt har haft tvende Gemaler, den gamle Milaneser og den unge Hertug af —

»Af Lothringen!«

»Og nu vil hun gøre end flere lyksalige?«

»Ved ej,« trak Biskoppen paa de smalle Skuldre, »som Hs. Majestæts Minister maa jeg tie —«

En kort Tavshed, saa spurgte Peruaneren:

»Og nu kommer Hendes Højhed fra Lothringen?«

»Ja, i elleve Aar sad hun Enke dér, og nu vil hun naadigst fryde Kejserens Nederlande med at tage Residence her —«

»Saa er Lothringen kanske ej efter hendes Smag?«

»Hvem ved, Hr. Greve, kanske er det hende, der ej er efter Lothringernes, hvert Fald lod de Kong Henrik tage hendes Søn og føre ham til Paris for at gøre ham til Franskmand og *vor* Fjende —«

»Tog de Sønnen fra Moderen, arme Hertuginde,« sagde Peruaneren, men Biskoppen trak paa Skuldrene og smilte:

»Aa, Hendes Højhed skal vel vide at bjærge sig!«

»Kanske ved de Hymens Lænker, Monsignore talte om?«

»Ja, hvo ved, min kære —«

II

Hovslag gennem Liers Stadsport — nu frem gennem Gaden, forbi van Willibrandts Stenhus, nu over Torvet, dér standser de, og Hertuginde Christine peger mod et snirklet Jærnskilt over en lav Dør:

»Se, Renata min, det er Herberget »De Valk« — ak ja, derinde boede en Gang en af min Hr. Faders tro og villige Mænd — han hedte Søren Norby —«

Videre frem over den høje Bro — foran dem løfter sig saa stolt en Kirke —

»Er det St. Gommarius?«

Hertuginden nikker, hendes Haand er fast om Tøjlen, men ej helt fast er hendes Stemme.

Nu holder de Hestene an ved Kirkens Dør, en Præst og en Sakristan træder bukkende imod dem, frem gaar det under de høje Hvælvinger. Deres Fodtrin giver Genlyd, tomt og stille er der, en enkelt Sorte-Søster fra Prooststraet knæler ved et Alter, en Rosenkrans rasler, svag Røgelseduft slaar dem imod.

Datteren har Moderen i Haand, men nu gør

Moderen Haanden fri og peger op mod Glasmalerierne, der gløder i Dunkelheden, og med Højhed klinger det:

»Dér: Løverne, Hjærterne, de gyldne Kroner — Renata, det er Danmarks, Sveriges og Norges Vaaben!«

Helt stille er der under de høje Hvælvinger.

Saa atter Fodtrin, Raslen af Nøgler — nu drejes de i en Laas, saa det skærer, og saa Sorte-Søsteren derhenne løfter Hovedet . . . . . Ved Brevkisten i Sakristiet staar Hertuginde Christine — nu bøjer hun sig, leder hastig blandt Breve og Papirer, de er blegede og gule, men Hertugindens Kinder er røde.

»Her, Renata, her, se det er Kongens frie Lejde, saa kosteligt et Klenodie! Og dette, det er fra Gustav Trolle — og dér — ja, dette er fra Thomas Holste — og, Barnlille, *ham* skal du agte, han døde for min kære Hr. Fader — og her —«

Varsomt oplukkede hun et Brev, og med dæmpet Stemme, bøjet mod Datteren, læste hun:

»*Naade og Fred af Gud vor Fader og vor Herre* »*Jesu Christo, og min underdanige pligtige tro* »*Tjeneste altid forskreven. Kiæreste Herre, Eders* »*Naade skal vide, at Prinsesse Kleiniche hafver* »*endnu ikke forvundet sin Sygdom, men Prinsen* »*og Jomfru Dorothea er ganske vel tilpas, Gud* »*have Lov* — —«

Hertuginden standsede, strøg sig hastig over Øjnene:

»Aa, Barnlille, jeg bliver saa varm om Hjærte - Brevet her er fra den gode Hans Mikkelsen,

ak, jeg husker ham saa vel, og Kleiniche — det er jo *mig*, maa du vide, og Dorethe er min allerkæreste Søster —«

Renata nikkede og trykkede Moderens Haand helt fast:

Ja, Fru Moder — ret som nu Dorethe er *min* allerkæreste Søster —«

»Ja, Renata, Tiden rinder — meget er sket — derude ved Altret bad jeg tidt med mine kære Forældre to — og nu: Mor under Mulde — og — Far!

Hendes Hoved var bøjet, da lød Datterens Stemme, varm og fast:

»Mor! Du har da Dorethe og mig, og saa Bror Carl —«

Moderen nikkede, men brat stivned hver Mine:

»*Carl?* Ham har de jo taget fra mig, taget, som de en Gang tog Dorethe og Hans og mig — aa, Barn, haardt har vi døjet — Brevet dér, det skrev de just den Gang, Kejseren tog os fra vor Fader, som de nu har taget min Dreng fra mig —

»Aa, Mor, du skal se, alt bliver godt —

»Ja, Barnlil,« kom det langsomt, »*maaske* bliver det godt, og maaske ligger det i *din* Haand!«

»I *min?*

Undrende saa' de store Øjne paa Moderen.

Brevkisten var lukket, nu rakte Hertuginden Brevpakken til den ene af Smaadrengene, der stod ved Sakristiets Dør, men brat tog hun atter Pakken og sagde frem for sig:

»Nej, nej, de er for dyrebare —«

Bort gennem Kirken — nu er de ude paa St. Gommarius Urtegaard, nu ved et rødt Stenhus med høje Gavle.

Hertuginden standser, peger, lægger saa Armen om Datterens Skulder:

»Dette er ›Het Hof‹! Min kære Hr. Faders Residence — se dér: det er Husknægtenes Længe — her saa' din Mor for første Sinde din kære Hr. Fader — dér stod han — ak ja, den Tid var han kun Smaadreng!«

De er inde i Urtegaarden: lunt gemt mellem røde Mure, paa den blaa Loftsluge dér, hvor Farven er bleget af Slud og Sol, sidder en pippende Spurv og puster sig op.

Hertugindens Øjne søger rundt:

»Ja, Renata, her legede vi, lille Bror Hans og saa din Fader, jeg ser dem endnu, dér fra Døren kom de, Frans var Kong Sigismund, og Hans var Soliman den Prægtige — og dér sendte Frans sin hvide Falk højt til Vejrs, og naar han saa kaldte, saa kom den og satte sig paa *min* Skulder; for dér, sagde han, den skulde sidde — — og saa mange Aar efter, da vi skulde drikke Bryllup, saa kom gamle Gregers Dørsvend og gav mig i Brudeskænk den liden røde Kjole, den med Guldsyningen, den, der senere blev *din!*«

›*Min?*‹

»Ja, Datterlil; men først havde *jeg* haft den, da jeg var liden — ak ja, det er til at græde over — for ser du, det var jo haarde Tider, og Fader, Herren til tre Riger, og Moder, Søster

til Verdens Herre, de havde det saa', at Moderkær med egen Haand maatte omsy Faders røde Kappe til mig, og den blev saa siden *din!*«

Langsomt gaar de frem, det er, som begge træder helt varsomt.

Nu bøjer Hertuginden sig over Bedenes visnede Urter, hvor Ukrudt har bredt sig ondt; og siger hun:

»Ak, jeg tror, det er den Baldrian, som kære Moder selv saaede — og dér: Vor Frues Sengehalm og Tusinddyder, det er Helseurter, som kære Fru Moder, saa fattig hun var, gav dem, der var end fattigere —«

Helt mild var Hertugindens Stemme; men nu fik den saa haard en Klang; thi sagde hun:

»Og dér! Det er Angelica og Natskygge, og af dem gjorde Fru Moder en Modgift, som stakkels Fader stedse bar paa sig; for de stod ham efter Livet, og det gør de endnu! Give Gud, at han end havde den Modgift, og give Gud, at liden Broder Hans havde haft den; for, det huske du, de myrdede min stakkels Bror!«

Høj og rank stod hun, angst stirrede Renata mod hende — langsomt gik de frem gennem Urtegaarden — nu var de ved den lave Dør — en af Smaadrengene, der havde staaet helt tilbage, sprang frem for at slaa Døren op, og gav det et Jag i Hertuginden, som satte Foden fast i Jorden —

»Hvad er det, kære Fru Moder?

»Aa, intet, smilte Hertuginden, det var blot den Smaadreng — han minded saa' om en *anden* Smaadreng, jeg en Tid saa' her —.

»I tænker paa Far?«

Hertuginden nikkede stille — —

Ak, Fru Moder, hvor mild og skøn I nu er at anse — Hr. Fader var jer ret inderlig af Hjærte kær!«

»Ja, Barnlil — og saa gav Gud os kun fem korte Aar —«

Smaadrengen ved Døren faar saa mildt et Nik — nu falder Døren til, det knager i de møre Gulvbrædder, en Kat farer skræmt af Sted, Luften er tung og indeklemt, der er næsten mørkt.

»Slaa Lugerne op!«

Smaadrengen famler sig frem, nu bryder Lyset ind, Solen fænger i støvede Spindevæv.

Ene er Moder og Datter — —

»Ak, hvor dødt og øde,« sukker Hertuginden, »dér, det er Sengekammeret — dér stod min Seng, dér drømte jeg om Frans — om din Fader — og dér, se, Krogene i Væggen, dér hang Hjortetakker og Armbrøst; for dette var Brevkammeret — dér stod Bordet med alle de store Folianter, dér sad kære Fader, skrev og regned, tegned Planer og Rids, da han vilde gaa i Orlog for at tage sine Riger ind — og saa lokked de ham til sig, brød Lejdet, satte ham i Bolt og Jærn, hører du, Renata: *Bolt* og *Jærn*, og dér sidder han end!

Hendes Hænder knyttedes, frem og hen gik hun, saa det sukked i Gulvbrædderne — Datteren fulgte hende med Øjnene, mens Minen skiftede i det smalle, fine Ansigt med den høje Pande over de mørke Bryn.

Saa standsede Moderen ved Vindvet, knugede Haanden fast om Karmen, stirrede ud.

Bred og stolt og stærk var hun at se, Renatas Øjne lyste.

»Kom her, Barnlil!«

Hun stod hos Moderen, hun retted sig, og hun lignede Moderen, kun mere spæd.

»Husker du, jeg taled om Thomas Holste, han, der var min kære Faders tro Svend — dernede i Urtegaarden leged han med mig — men nu er han død — og han døde for sin Konge; ja, Renata, kom det med hævet Stemme, Thomas Holste er død, men *vi* lever, og *vi* skal kræve vor Ret!«

»Det skal vi, Mor! genklang det ungt og varmt.

Da løfted Hertuginden Haanden og pegede ud over Urtegaardens Træer, bort mod Nord over Husenes takkede Gavle, og lød det helt højtidsfuldt:

»Ser du, Barn, da jeg var ung som du, stod jeg en Gang ved dette Vindve, og her ved Siden af mig, aa, Renata, Renata, her stod min Fader — og saa pegede han dér mod Nord og sagde til mig, som jeg nu siger til *dig:* dér ligger *dine* og *mine* Lande! Og, Barn, din kære Far, din Mor, som staar her, og min gode Søster Dorethe, alle har vi kæmpet for at vinde det, som vort er — og saa bliver det maaske dig, *dig,* Renata, som skal løse Danmarks Konge, som skal vinde Danmarks Rige!«

»*Mig?* Hvordan, aa, Mor, *hvordan?*«

»Siden, siden, skal du vide det — *vil* du?

Giv mig din Haand, vil du kæmpe, som vi har kæmpet?«

Højere blev Renata, nu lignede hun en Falk, det spæde Bryst rundedes, Hovedet tilbage, Glans i Øjnene:

»Ja, Mor!«

»Godt, Renata, du er min rette Datter, og du glemme aldrig dit Ord, du glemme det aldrig — dérude ligger *dine* og *mine* Lande!«

III

St. Guduals Klokker falder til Slag, og alle Brüssels andre Klokker følger næst, saa det runger af Malm højt over Taarn og Tag; men dybt fra Gyder og Gænger gjalder det af Jærn; for dér udrider af Herbergenes Porte de Fyrster og Hofmænd, som alle sætter Kaasen til Burgunderhertugernes gamle Slot.

Thi er det St. Simonis og Judæ Dag, den 28. Octobris i det Aar 1555, at den stormægtige Carolus quintus, af Guds Naade romersk Kejser, til alle Tider Herre over Germanien, Hispanien, begge Sicilier, Jerusalem, Ungarn, Dalmatien, Kroatien og alle Landene hinsides Havet, Konge, Erkehertug af Østerrig, Hertug af Burgund, Greve af Habsburg, Flandern og Tyrol, Bærer af syv Kroner: den germanske, Castiliens, Arragoniens, Neapels, Siciliernes, Nederlandenes og den lombardiske Jærnkrone, at han ej længere vil bære den tunge Byrde, men vil sige Verden Farvel, før Verden siger ham Farvel.

Og paa Slottet skal Højtiden være.

I St. Gudual er Messen læst, og alle samles

nu i Slottets Sal. Sært stille er der, endda de mange Fyrster, Hofmænd og de nederlandske Stænder, som paa Rad og Række staar langs Salens Vægge fra Trompeterstolen og til Tronen med Kejserens sorte Ørn paa den gyldne Baldakin.

Tronen er tom, alle tavse, alle Blikke mod Døren, hvor to Drabanter i gult og rødt holder Vagt.

Dér næst Tronen Enkedronningerne Eleonora af Frankrig og Maria af Ungarn, Maria af Bøhmen, Margrethe af Parma, Christine af Lothringen og hendes Døtre to, dér, tavs og mørk, Prins Filip, som nu skal bære Kronernes Guld og Jærn, dér Maximilian af Bøhmen, Hertug Emmanuele Philiberto af Savoyen, unge Prins Vilhelm af Bayrerland, Peremont Granvelle, Biskoppen af Arras, dér Riddere af den gyldne Vlies og Grander af Spanien, dér Gesandter og Riddere, alle med mange Farver og gyldne Spange, dér, sort i alt det brogede, den lærde Pontus Heuterus, som har Blækhorn og Pen ved Bæltet; thi skal han opskrive, hvad Verden maa vide om dette.

Paa Trompeterstolen sidder Hofkapellet med Blikket mod Døren, Sølvtrompeterne med de store Silkefaner er halvt løftede.

Stilhed, kun imellem en svag Raslen af en Kæde eller Spore — fjærnt oppe, dæmpet, manende, synger St. Guduals Klokker . . . . .

Et Steds lyder en Trompetfanfare - nu tung Rumlen af Karroshjul, alle retter sig, Trompeterne kommer Kapel-Knabernes Munde nær-

mere, Drabanterne ved Døren fatter fastere om Hellebardskafterne . . . . nu, Fodtrin . . .

Slottets Sejerværk falder til Slag - - en - to — saa end et Slag: Dørene opspringer, Drabanterne retter sig, Kapel-Knabernes Trompeter er ved Munden, Jan van Ligne, Greven af Arenberg, træder frem med Sølvstav i Haand, nu løfter han Staven, raaber:

»Kejseren!

Fra Trompeterstolen smælder en Fanfare, saa Stilhed — saa bruser det svagt af Fjer, sukker af Silke: thi alle Hatte aftages, alle uden Grandernes, alle bøjer sig dybt: i Døren, støttet ved Prins Vilhelm af Oraniens Arm, staar Verdens Herre.

Lille og sammenbøjet er han, det sorte Fløjl med Sølvbaldyringen gør ham end blegere, træt er hver Mine, men Øjnene lever, søger — langsomt, Skridt for Skridt, gaar han frem, imellem drages Brynene sammen i Smærte — nu kommer et Smil, den magre Haand løftes halvt til Hilsen, nu bliver Smilet helt mildt, han er ud for Christine af Lothringen, der med en Datter ved hver Haand bøjer sig dybt mod Gulvets Tavl.

»Christine, min kloge Søsterdatter —«

»Eders Majestæt —

»Med Majestæten er det snarligt omme —«

»Nej, nej, sig ej saa', hvorfor vil dog allerkæreste Hr. Morbroder —

»Hr. Morbroder er svarlig træt —«

»Men Verden kan ej være Eders Majestæt foruden!«

»Verden er for de unge —«

Her ramte saa mildt et Blik Hertugindens Døtre to —

»Verden er for dig, liden Renata, liden Dorothea, Gud give jer Lykke saa god — og du, min kloge Søsterdatter, denne Verden er saa ringe, saa ringe mod det hist oppe, du huske det — for *mig* er dette til Ende —«

»Nej, nej, allerkæreste Herre Morbroder!

»*Jo!* Og ved du hvorfor — Lykken er en Kvinde, naar vi bliver gamle, forlader hun os!

Frem gaar det, langsomt, Skridt for Skridt — langsomst ad Tronens Trin — nu synker Kejseren i den røde Hynde — nu larmer en Fanfare, nu fremtræder Perenot de Granvelle og oplæser Kejserens Vilje, saa fremtræder Emmanuele Philiberto og holder en lang Oration, og saa — Dødsstilhed, og nu blotter endog Granderne af Spanien deres Hoved; thi langsomt rejser sig Verdens Herre.

Hans højre Haand hviler paa Vilhelm af Oraniens Skulder, hans venstre er støttet til en Stav — først svagt, saa med stigende Klang klinger hans Ord:

»Mine Venner! Om end Philiberto har sagt Eder, hvorfor jeg nu staar her at sige Verden Farvel, saa skal I dog ogsaa høre Ord af mig. Hvor svag jeg er, har jeg dog ej sparet nogen Møje for mine Landes Trivsel, ni Gange var jeg i Germanien, ti Gange her i Flandern, seks i Hispanien, syv i Italia, fire i Frankerige, to i Engelland, to i Afrika, otte Gange sejlede jeg over Middelhavet, tre Gange over Oceanet, og

det bliver fjerde Gang, den Tid jeg nu gaar derover for at søge min Grav —«

Træt standsede han — Dødsstilhed — saa fo'r han fort:

Krig har jeg ført, ikke af Lyst; men fordi jeg blev nødet dertil — — — og, Venner, andere end alt er det dog, at jeg nu maa forlade Eder, men saa' maa det være; thi jeg kan ej længere bære den Byrde, Gud lagde paa mig, og naar jeg giver den til *dig*, min Søn, da er det, fordi *mit* Regimente nu kun vilde skade Eder! Og du, min elskede Søn! Hold Religionen i ubrydelig Ære, agt Landets Love hellige og ukrænkelige og forbryd dig aldrig, *aldrig* mod dine Undersaatters Ret!«

Prins Filip lægger Haanden paa Brystet, bøjer sig dybt mod Faderen, og frem over det bøjede Hoved lyder nu Kejserens Ord med stigende Klang, mens mange rundt om udbrister i Graad:

»Og Venner! Oftelig har jeg fejlet i Ungdommens Iver, og saa af menneskelig Svaghed, men jeg tilsværger jer, at jeg aldrig med Vilje, Overlæg og Forsæt har krænket nogen, gjort Uret eller ladet andre gøre den! Dog, skulde nogen have retfærdig Grund til Klage, saa beder jeres gamle Kejser jer af ydmygt Hjærte om Tilgivelse —«

Højtidsfuldt klang det; men da veg det sidste Blod hans Kinder, hans Haand klamrede sig om Vilhelm af Oraniens Skulder, og træt sank han sammen i Tronstolens Hynder —

Prins Filip løb frem, kastede sig hulkende med Hovedet i hans Skød — Stilhed — nej,

rundt fra hver Krog lød Hulken og Graad, gamle Grander, som ej har grædt, siden de laa paa Moders Skød, hulker som Børn, den lærde Pontus Heuterus kan ej føre Pennen, saa' ryster hans Haand, Eleonora af Frankrig omarmer Søsteren Maria af Ungarn, Christine af Lothringen har draget sine Døtre smaa ind til sig, begge græder de mod Moderens Bryst.

Da løfter Grev Arenberg sin Stav, og frem fra Trompeterstolen bruser med højtidsfuld Klang et *Te Deum laudamus*.

Kejseren folder Hænderne, alle gør som han, og Stemme efter Stemme falder ind, højere, højere:

O, store Gud, vi love dig —

Øjnene tørres, Hovederne løftes, ogsaa Renata af Lothringens, og da standser hendes Blik ved et Ansigt derovre mellem de mange, og hun ved ej hvorfor, hun kan ej faa Blikket bort igen: saa stolt den Pande er løftet, endda der er Taarer i Øjnene — og Øjnene saa smukke, saa alvorsfulde — det brune Haar bølger blankt over Kniplingskraven, de brede Skuldre — og Munden — han synger, hun kan se de hvide, stærke Tænder —

Hun drejer Hovedet lidet — lytter — om hun kunde høre hans Stemme?

»Dorethe,« hvisker hun, »hvo er det?«

»Hvem?«

»Ham — der synger saa'?«

»Er det ham, den smukke dér?«

»Ja, just ham!« kommer det hastigt.

»Det er jo unge Prins Vilhelm af Bayrerland!«

Renata nikker, sætter helt brat med i Sangen, mens Dorethe skotter til hende.

Højtidsfuldt bruser Tonerne under Salens Hvælv, Renatas Hoved er bøjet, dog kanske ej saa meget for Højtidens Aarsag: thi er det hende, som hun ej tør se op, fordi et Blik brænder imod hende, hun fornemmer, som var det Ild og Flammer, og hun synger end stærkere til, eneste for at svale Ilden — — —

Aa, hvor lysted hun dog at se op, men hun tør ej, tør ej? Der kommer et lille Smil om den fine, friske Mund: hvad er det dog for Narreri, for Grilleværk? Brat løfter hun Hovedet, knejser lidt — men nu gaar Mundvigene ned; for der var slet ingen, som saa' mod hende, slet ingen — —

Hendes Blik er hos Prinsen af Bayrerland: med Hænderne fast om Sværdhæftet, med Kappen kastet over den brede Skulder, stolt at se, Hovedet tilbage, Blikket mod Kejseren —

Og Renatas Mundvige er ej længere nede, hendes Pande løftet, Smil om Mund: hvad skulde han ogsaa tænke paa hende, al hans Tanke er den store Kejser, og saa' var det ret!

Da tier Sangen — Stilhed, højt oppe klinger St.-Guduals Klokker, bliver ved og ved, og Renata bliver ved og ved at se mod unge Prins Vilhelm af Bayrerland.

IV

Der er tvende Tafler paa Slottet, det ene for Kejseren og de allerfornemmeste og ældste, og det er meget gravitetisk, næstendels med ligesaa megen Graad som Vin: det andet for de noget mindre fornemme og noget mere yngre, og dér er mere Vin end Taarer.

Og da det nu er paa det sidste, er man ret lystige, kanske mere end passeligt paa en saadan Sorgens Dag; men Sorgen randt ud, som Vinen randt ind, og har man faaet adskillige Amer*) af den lyse de Chably og den dunkle de Blois; og kan saaledes de mange Kraaser**), man har slugt, svømme bekvemt, ej alene Krebs og Fisk; men og' Paafugle, Kaniner og Hejrer: og er man nu naaet til Haarlemmer- og Safran-Kagerne, de brabantske Nødder og Pruneaux de Tours, som smager lifligt. Dog, det end lifligere venter det glade Kompagni, som sidder ved breden Bord med karmoisine Tapeter, hvor der ved hver Sølvtallerken er lagt en Perlemors-

*) 1 Ame = 160 Potter.

**) Lækkerier.

gaffel, som flere dog ej kommer for nær; thi det nye er ej altid af det gode; og har Gud maaske ej givet én Fingre, for at man skal nytte dem!

Forskærere og Mundskænke i rødt og gult; og Slaver, som Peruaner-Greven har bragt med, gaar fra og til; og Lysene i de venediske Kranse under Krydshvælvingerne skinner over Gyldenstykke, Firenze- og Bolognasilke, over hvide brabantske Kniplinger, over Halse, der er end hvidere; og nu rækkes disse Halse, saa mere skønt end tilforn bliver at se, hvilket er at mærke paa Kavalerernes Øjne.

Thi frem over det karmoisine Bordtapet bærer nu fire grønne Slaver en mægtig Kage, gjort som et fransk Kastel. Og dette skal nu tages med stormende Haand, hvorfor tvende Forskærere springer til og snitter løs.

»Fald kuns de franske Kanailler an!« raabes der.

»Ja, ingen Pardon!«

Men lyder saa en Kvindestemme, Renata af Lothringens er det, og helt bange beder den:

»Nej, nej, vogt jer! Far dog med Læmpe!

»Hvifor?« genraabes der.

Men just da faar alle Svaret; thi, som den halve Side af Kastellets Marcipan-Mur falder, stikker et grinende Narrefjæs frem fra Revnen, en mægtig Latter runger, og Stemmer blander sig deri:

»Det er jo Mester Lurifaks!«

Hertuginden af Lothringens Skælmsmester!«

Ja, det er *mig!* knirker Narrens Stemme,

og da i det samme en tyk flandersk Greve graadigt langer ud efter et Stykke af Kagen, stikker Narren det paa sin Briks og propper det selv i Munden.

»Din Hund!« brøler Greven, »Det var og' dig, der smæded mig forgangen!«

Og Kaarden farer af Skeden, nu blinker den mod Narren, der parerer med sin Briks, griner og vrænger Næse. Larm og Latter, mange har rejst sig, nogle springer op paa de lædertrukne Stole.

Flandergreven bander og hugger vildt, nogle af Kvinderne er blege, dem iblandt Prinsesse Renata.

»Aa, Dorethe, blot der ej sker ham Men!«

Dorethe svarer, men det drukner i Larmen, der stiger:

»Spid ham!«

»Saadan! Kvart! Lur ham!«

»Ja, lur Lurifaks,« griner Narren, griber med de forvoksede Hænder et stort Stykke Marcipan og hugger det fast paa Grevens Kaarde.

Ny Latter, saa pludselig Stilhed; for Greven, der er blaarød af Rasenhed, springer frem, hugger til, Narren giver et Hyl og saa et Hop over Grevens Hoved, flygter skrigende frem over Gulvet, ind mellem Ben, ud mellem Skørter, Greven er efter ham — nu inde paa Livet af ham, trænger ham mod en Væg, Kaarden er løftet til Stød, Narren kryber sammen, hylende i Dødsangst, værger med Armen for det fortrukne, askegraa Ansigt — da skydes de nærmeste til Side, Renata af Lothringen staar bleg og dirrende mellem Greven og Narren.

»Han er *min*, han er vor!« raaber hun. I rører ham ej!«

Kaarden sænkes, et Par blodskudte Øjne stirrer mod hende, lallende kommer det:

»Eders Høj — naadige Prinsesse — det var jo eneste Skæmt, det —

Greven bukker dybt, søger at faa Kaarden i Skeden, kan ej ramme, vakler lidt flov til Sæde, alle søger mod Bordet, men da Renata vil gaa, strammes Kjolens Bologna-Silke, hun vender sig, Narrens Hænder har grebet om Kjolens Bræm, som han kysser vildt — hans rynkede Frøansigt er nu vendt mod hende, hans Øjne lyser, Taarerne rinder langs Rynkerne.

Hun nikker mildt:

»Saa slip dog, Mester —«

»Slippe *jer* — nej, nej, aldrig, aldrig! Kanske jer Kjole, men ej jer selv, mit Liv er jert, Narren jer Ridder!«

Igen nikkede hun, gik frem, men kun et Skridt, saa stod hun, som Narren end holdt hende fast; thi dér foran hende staar unge Prins Vilhelm af Bayrerland. Haanden paa Hjærtet, nu bukker han:

»Eders Højhed!«

»Eders Højhed!«

Bologna-Silken rundes om de smalle Hofter, dybt nejer hun.

»Eders Højhed — Prinsesse Renata — lyder det helt alvorligt med den dybe Stemme.

Atter rundes Silken — han griber hendes Haand og kysser den varmt:

»Tak, Prinsesse!«

»For hvad?« spørger hun og smiler saa', at han bliver rød.

Saa retter han sig og siger fast:

»For det med Narren — det var stoltelig gjort, Prinsesse!

»Var det?« smiler hun.

»Ja,« gensmiler han og drager lidet paa Skuldrene, mens det lysner i det alvorlige Ansigt med de gode Øjne, »skønt — kanske skulde jeg ej sige det —«

»I fortryder det alt?« kommer det skuffet fra en Mund, der er lidet spidset.

»Ja,« sagde han, »for jeg kom jo hid i *samme* Ærinde som Eders Højhed; skammelig var den Kaardeleg, og jeg kunde have lystet at lege lidet med den Greve —«

»Takker!« kniksede hun.

»For hvad?«

»For det med Narren, for det var stoltelig tænkt,« lo hun, og saa lo han med.

Og begge havde de helt meget Blod i Kinderne.

En Trompetfanfare smælded, Huskapellanen traadte frem, alle rejste sig, Bordbønnen blev læst.

Nye Fanfarer — der tumles bort fra Bordet, hvor alt er vildeste Urede, kun de fleste Perlemorsgafler ligger helt net og urørte paa det karmoisine Tapet.

Latter og Lystighed — saa sætter Hellebarderen ved Døren Hellebarden haardt i Stengulvet, Grev Arenbergs Stemme runger:

»Kejseren!«

Og man ordner sig paa Rad og Række, Renata næst er Prinsen af Bayrerland, Dorethe næst unge Marc de Rye, dér Pierre Bourdeille de Brantôme, dér Greverne Egmont Hoorne og v. Meghen —

Ny Fanfare, saa dybeste Stilhed: langsomt skrider Kejserens Tog gennem Salen; der nejes og bukkes, Dørene falder til, Bayrerprinsens Øjne er endnu imod dem —

»Hans Majestæt var stolt at høre i denne Formiddag,« sagde han og vendte sig brat mod Prinsesse Renata.

»Det var han — jeg saa' jer dér —«

»Saa' I *mig?*

»Men I saa' ej *mig* —«

»I tilgive, Prinsesse, men *nu* —«

Brat greb han hendes Haand:

»Men nu, Prinsesse — nu har jeg set jer —«

Han tav, og hun tav; men brat fik hun saa' en Jaghast med at se sig rundt, søgte uden at finde, smilte saa glad; for dér i Krogen rasled Bjælder; det var Lurifaks, og pegede hun derhen og sagde med stor Il:

»Dér staar jo vor Nar — og — og kan I tænke, han vil være min Ridder!«

»Vil Narren?«

»Ja!«

Brat greb Prinsen hendes Haand og kyssede den varmt:

»Prinsesse, da har I fra denne Dag *tvende* Riddere!«

V

Aften i Prinsessernes Jomfrukammer.

Paa Vægbænken ved Bordet sidder Renata og Dorethe, begge har Albuerne paa Bordskiven, begge Hovedet støttet i Hænderne. De læser, hver har en Bog og et Vokslys foran sig.

Duft af Lavendelvand, Stilhed, et Sejerværk dikker . . . . .

Lysskæret fænger i Haarets Krus og gaar videre til Rok og Baldyre-Ramme, naaer Vægtapeterne med den gode Hr. Nebukadnezar og Hængehylden med Balsambøsser, Kridthus og Timeglas, Breviar og andre Bøger, saasom »*Hortulus anime, Siælens Urtegaard med mange lystige Figurer*«: men er der tvende tomme Pladser Bøgerne iblandt, nemligen til de Romaner »*Melusina*« og »*Kiærlighedens Fængsel*«, som nu ligger paa Bordskiven foran Prinsesserne.

Et Blad vendes — atter Stilhed, kun Sejerværkets Dikken . . . . .

»Renata —«

»Ja —«

»Hvad hedder *din* Helt?«

Renata løfter brat Hovedet:

»Hvo mener du?«

Et skalkagtigt Smil kommer i Dorethes Ansigt:

»Hvo jeg mener? Helten i *Bogen!*«

»Naa, ham! Han hedder Constante!

»Det var et godt Navn, og hvad hedder *hun?*«

»Rigorosa!«

»Hvad betyder det?«

»Det ved du vel: den strænge!«

»Det var et dumt Navn — Renata, vil *du* ogsaa være stræng mod *ham?*«

Renata rettede sig som for at svare, bøjede sig saa hastig over Bogen:

»Du maa ej forstyrre mig, Dorethe, jeg er ved saadant et skønt Sted —«

Igen blinkede Dorethe skalkagtig, skottede til Søsteren, der bøjede sig end tættere over »*Kiærlighedens Fængsel*« og grov Hænderne ind i det sorte Haar, der faldt frit over den røde Manta, som var gjort af Leydner-Klæde.

Ogsaa Dorethe læste nu . . . . .

Saa løftede Renata lidt paa Hovedet, skottede til Søsteren:

»Dorethe!«

»Ja —«

»Jeg ved godt, hvad *din* Helt hedder!«

»Hvad da?«

»Marc de Rye!«

Dorethes Hoved fo'r i Vejret:

»Der er ingen, der hedder saa' i *Melusina*«!

»Nej, men ved Festen forgangen var der én, jeg saa' godt, I stak Hovederne tilsammen!«

»Naa, det saa' du, Søster,« smilte Dorethe,

»men ved du, hvad jeg saa': unge Prins Vilhelm af Bayrerland! Ja, og han havde Haanden paa denne Vis!«

Dorethe sprang op, lagde Haanden paa Hjærtet og bukkede dybt for Søsteren.

»*Kiærlighedens Fængsel*« fo'r hen ad Bordskiven, Søstrene laa i hinandens Arme.

»Aa, at du vidste det!«

»Og at *du* vidste det!«

»Synes du ikke, Marc de Rye er smuk!«

»Jo, allerdejligst!«

»Og Prinsen af Bayrerland?«

»Allerallerdejligst!!«

De lo, snakkede i Munden paa hinanden og kyssede hinanden, saa Vejret nær var forgaaet dem.

»Hvad sagde han til dig, Renata?«

»Aa, intet saadant —«

»Til mig sagde han, at han vilde være min Ridder!«

»Nej, sagde han det?« smilte Renata. »Det sagde han ogsaa til *mig!*«

»Gjorde han? Saa har vi hver en Ridder! lo Dorethe.

»Nej, jeg har *to!*« knejsede Renata.

»*To?*«

»Ja! For Mester Lurifaks vilde ogsaa være det!«

»Lurifaks? Narren? Det var da lystigt!«

»Jo, for det var jo den Gang, jeg ikke vilde have, at den dumme Greve skulde gøre ham Men — og saa var det — men, Dorethe, hvad sagde *din*?«

»Han sagde, at han gærne vilde have danset, for saa vilde han have danset med *mig*: men det kunde vi jo ej for Festens Aarsag, og det var *jeg* nu glad ved —«

»Hvorfor dog?« kom det i Tanker.

»Jo, Renata,« lød det lidt dæmpet, »for du ved jo, jeg efter min Krankhed trækker saa' paa det ene Ben, og saa havde han mærket det —

Renata strøg hende over Kinden:

»Aa, Søster, det var dumt spurgt af mig — men du kan da tænke, at derpaa havde han ej lagt Vind — —

»Tror du ej,« kom det lidt betænkeligt, men saa blev Stemmen gladere: »det er jo da heller ej saa meget, vel, Søster?«

Hun rejste sig, gik frem og hen, og endda Renata syntes, det ej var saa helt lidet med det Ben, sagde hun:

»Det er jo næsten intet, *jeg* vilde da ej tænke derved —«

Et Par Arme slog om hendes Hals.

»Men for *din* Skyld, Renata, skulde vi have haft Dans, dig havde jeg undet det, du danser saa vel!«

Renata nikkede, lukkede Øjnene og lænede sig tilbage i Tanker:

»Tak, Dorethe, at du ønsker det — men det er sært, jeg kunde egentligen ej saadan tænke at danse med ham —«

»Du mener, der er saa' en Gravitet ved ham —«

Renata nikkede:

»Husker du ham, dér vi sang *Te Deum* —«

»Ja, da saa' han mig noget gravitetisk ud, sagde Dorethe, »og ej mindste lystig –

»Det skulde han da ej heller,« ranked Renata sig brat, »det var just ret, som han gjorde – – han er ej som de andre, helt anderlunde han bliver en god Fyrste, kan du tro, en stor og klog Fyrste!«

Dorethe sprang op og nejede dybt:

»Uh, hvor højtidsfuld, allernaadigste Fru Fyrstinde —

Men da rettede Dorethe sig i Vejret, lyttede, pegede mod Døren til Sengekammeret og hviskede:

»Der er nogen derinde!

I næste Nu sidder begge med Albuerne mod Bordet, Hænderne dybt indgravet i Haaret og Ansigtet tæt mod »*Melusina*« og »*Kiærlighedens Fængsel*«.

Duft af Lavendelvand, Stilhed, Sejerværket dikker . . . . .

VI

I Jomfrukamrets Dør staar gamle Phanette Kammermø, hendes Blik gaar nyfigent fra den ene til den anden.

»Har de naadige Frøkner noget at befale til Natten?«

De farer begge op, og Dorethe siger:

»Phanette, hørte du noget?«

Hørte? Frøknerne sidder jo og læser —«

»Men før?«

Kammermøen ryster paa Hovedet, er dog ej fri at se lidet blinkøjet ud.

»Jo, før taled vi om Festen —«

»Naa, om den, ak,« sukkede den gamle, »saadanne ringe Fester man har nu —«

Søstrene lod, som læste de videre —

Befaler Frøknerne, at jeg snyder Lysene?«

»Behøves ej —«

»Hm — naa, befaler de naadige Frøkner saa, at jeg kan gaa til Senge —«

»God Nat, Phanette!«

»God Nat,« vrissede Kammermøen, men saa trak det op til et Smil mellem Rynkerne: »nej,

dér i Provence kunde de gøre Fest, og de kaldte det for *Elskovshof!*

»*Elskovshof?*« kom det paa en Gang fra begge Prinsesserne, og ligesaa brat fo'r Hænderne ned.

»Saa ret en rolig Nat tilønskes de naadige Frøkener,« sagde den gamle, nejede og begyndte at gaa, men raabte begge Prinsesserne:

»Det haster da ej, kom, gode Phanette, hvad var det, du sagde?«

»*Elskovshoffer*, sagde jeg, aa, Gud ja, det var Dage, det var, da den salige Herre og den naadige Frue var ung som Frøknerne nu —

»Var du med, Phanette?

»Ja, jeg saa' til, og dér var noget at se! Aa, den grandiose Procession: allerfremmest en liden Kavaler med et Guldhjærte udenpaa Koften; for han var Kærlighedsprinsen! Og saa kom Kærlighedssangeren Bertran de Born, og saa Damerne af Provence Ysabella des Borillons, og hvad de nu hedte, og saa holdt de Dom, og da var der mange, det gik ilde —

»Hvordan ilde, hvad dømtes der da?

»Der dømtes i Elskovssager!

Søstrene rykkede nærmere sammen, Dorethe nikkede:

»Tag Sæde, gode Phanette, du sætte dig, du rare, du kære, du ved saa meget — hvad var det saa for Domme?

Ja, hvad var det for Domme — ja, nu kommer jeg i Hu en Sag, der var saa': en liden Mø paa otte Somre havde lovet en Trubadur et Kys; men han, den Skalk, var af den Tanke, at det var bedre at bie, til Møen naaede den

tolvte Sommer, og gjorde han saa', men da han kom og vilde have sin Løn, gjorde hun sig knibsk og vilde ej —«

»Vilde hun ej?«

»Nej, men saa skulde Damerne af Provence jo dømme — og saa dømte de: du unge Trubadur, tag dit Kys, og du, du unge Mø, du give ham det straks tilbage!

Saa fik han jo to,« sagde Dorethe, og saa lo de. Men du sige mig, Phanette, har der virkeligen været saadanne Domme til?«

Det har der! Men det er mange, mange Aar siden, for det var den Tid, da der var rigtig Elskov til!

Det er der endnu,« brast det ud af Dorethe, og blev hun saa rød som et dryppende Blod, men Kammermøen blinkede.

Fortæl mere, Phanette!« Men den gamle rejste sig, kniksede og sagde:

Nej, den naadige Frøken maa ej fortryde derpaa: mere er ej godt for saadanne unge Frøkener —

Dybt nejede hun, borte var hun, og nu vendte Dorethe sig mod Renata:

»Men, sidder du dér og drømmer, Søster!«

Jeg? fo'r Renata op, Jeg tænkte kun —

»Paa hvem?«

Aa — paa det, Phanette sagde — at der dog har været saadanne Domme til —«

»Ja, hvo ved,« sagde Dorethe tænksomt, men saa klarede det brat op til et Smil: »hør, Renata, *din* er jo saa gravitetisk og klog, han ved det nok, du spørge ham derom!«

»Tror du, det gik an?«

»Hvorfor ej — men vil *du* ej, saa spørger jeg *min!*«

»*Din*?« sagde Renata. Endnu er han da ej din —«

»Men han vorder det! kom det fast. Og hvorfor skulde han ej?«

Renata drog med Haanden *Kærlighedens Fængsel* nærmere til sig, pegede paa den og sagde:

»Her gaar det ej saa let, meget kan jo ske —«

Dorethe blev betænkelig:

»Ja, i »*Melusina*« bliver de og' ulykkelige hun er af for høj Rang for ham —«

Brat tav hun, greb saa Søsterens Haand:

»Aa, Renata, jeg faar med ét saadan Angst!«

»For hvad?«

»*Min* er jo kuns Greve —«

Renata gentrykkede Søsterens Haand og trøstede:

»Men han er jo en fornem Greve!«

»Ja, det er han!« sagde Dorethe fast, og det bange veg, »han er Marquis af Varombom og Greve af Vasax la Roche!

»Naa, det lyder da!« nikkede Renata.

»Ja, og det *er* ogsaa *meget!*«

Renata kyssede hende, saa rev hun sig løs og sagde:

»Men du, Renata, du er nu alligevel den lykkeligste —«

»Jeg?«

»Jo, for *din* er Prins!«

VII

Ved et af Vindverne i Ferdinand den Katholskes Galleri paa Slottet staar Prins Vilhelm og Prinsesse Renata, og ved et andet Vindve ej langt derfra staar Frk. Dorethe og hendes Greve.

Fra Salen næst lyder dæmpet Musik . . . . .

— saa har Eders Højhed da meget at tage Vare, siger Prinsesse Renata, »og nu skal I snart igen tilbage til al den Lærdom —

»Ja, siger han alvorligt, »saa' maa det være —

Der bliver en Pavse, saa Musiken høres.

Hun farer fort:

»Hvad er det saa for Slags, I maa studere?«

»Der er mange Slags,« siger han, »først havde jeg Eksercitier hos Mester v. Pienzenau og saa hos Dr. Michael, det var Religion og Sang, men Dr. Staphylus holdt mig til Latin, Fransken, Krigskunst, Politik og Ethik —«

»Uha, smilte hun, det var da meget!

»Men der er end mere,« smilte han, »Italiansk og Historie —«

Historie! sagde hun brat. Aa, det er sandt, kanske jeg da maatte gøre jer et Spørgsmaal? Vil I svare mig, som det er?

Han nikkede:

»Ja, om jeg kan, ret gærne gør jeg, hvad I beder mig om, Prinsesse — hvad er det da?

Men Blodet fo'r hende til Kinderne, og ej fik hun Spørgsmaalet frem —

Hvad er det saa?«

»Aa, intet, det er ej saadant at lægge Vægt paa, det er ej noget saadant særdeles!

Mere og mere Blod fik hun i Kinderne, hastig saa' hun mod Vindvet.

Jeg ved, hvorfor I nu ej vil spørge, sagde han.

Hun vendte sig imod ham:

»Nej, *det* ved I ej!«

Jo! Fordi I kanske tænker, at jeg vilde svare jer dumt, og det vil I ej have.«

Han bukkede let for hende, og hun sagde med en sær mild Klang i Stemmen:

I tror mig godt!

Det gør jeg, kom det inderligt, »men sikkerlig ej *for* godt, I er jo saa — I er — ja, I har jo saa meget ædelt at slægte paa, I er af saa navnkundig Slægt —

Hvorfra kender I saadant, spurgte hun nysgjerrigent, aa, I har kanske læst derom hos jeres — Spapylus, eller hvad han hedte?

Just ej det, smilte han, og sagde saa med mere alvorlig Klang i Stemmen: men jeg har hørt herom: Eders Hr. Morfader skal være en

Herre med mange skønne Idéer og en Ven af den store, skønne Kunst.«

»Ak,« sagde hun, »det er saa sørgeligt med gamle Hr. Morfar.«

»Jeg ved det, sagde han, »men jeg ved og', vi har et Ord: de store Træer i Skoven blæser først om — og —«

Hun nikkede alvorligt, og han fo'r fort:

»Saa har jeg og' hørt om jer Fru Moder!«

»Hvad hun?«

»Jeg har hørt om Hendes Højhed og Kong Henrik af England, og smukt det var at høre — men det kender I da?«

Hun rystede paa Hovedet, var helt bleg af Nyfigenhed —

»Kender I ej det? Det var dog sælsomt, hele Kristenheden ved det, men den stolte Fru Christines egen Datter ved det ej —«

»Men nu vil den stolte Fru Christines Datter vide det, bad Renata, »I kan da ej staa min Bøn imod?«

Hendes Øjne ramte ham, hendes Stemme klang saa ømt, at han blev øm om Hjærtet. Hans Haand var fastere om det blaa Akselskærf, og løftede han Hovedet:

»Ja, Prinsesse, saa skal jeg da lære jer Eders egen Fru Moders Hæder: da Hendes Højhed sad Enke efter Hertugen af Milano, vilde Kejseren, at Hendes Højhed skulde gives til Kong Henrik, men trodsede hun Kongen og Kejseren med; thi havde hun givet Eders Hr. Fader sin Kærlighed, og den vilde hun ej svige!

Renata nikkede, hendes store Øjne blev end større:

»Tak, Eders Højhed, at I gav mig de Ord — det er godt at vide saadant om sin Moder — stolt var det!

»Ja,« sagde han, »det er, ret som bares der Bud fra gamle græskiske Tider, naar saadant høres — og, Prinsesse, da jeg saa' jer staa dér foran den arme Nar, da tænkte jeg: saadan Moder, saadan Datter!«

Renata svarede intet, hendes Øjne var mod Gulvet — fjærnt fra vuggede Musiken.

Just da lød Latter henne fra Greven og Frk. Dorethe; Renata løftede Hovedet og saa' de tvende komme frem langs Galleriet, de skæmtede og lo, og Dorethe gik lidet bag Greven, at han ej skulde se, hun haltede ilde.

»Ej, der staar jo kære gravitetiske Søster min og —«

Der blev Hilsen, Nejen og Bukken.

»Aa, Søster, hvor den Greve her er ret dum, han ved intet om det, du ved —«

»Om hvad?« spurgte Renata.

»Aa, det, du og' vilde have spurgt Hs. lærde Hr. Højhed om —«

Prinsen saa' spørgende fra Søster til Søster. Renata løftede Haanden som til Tavshed; men Dorethe busede ud:

»Jo, Søster skulde jo have spurgt, om der virkelig har været Elskovshoffer til.

»Elskovshoffer? gentog Prinsen. Var det *det*, som naadige Frøken før vilde have spurgt om?«

Hans Blik er hos Prinsesse Renata, der er blussende rød —

Da melder i det samme Kongens Hofmester Don Garcia, at man ilsomt maa begive sig til Tronsalen, og endda Don Garcia er en gammel ful Skaldepande, kunde Renata have kysset ham, at han just kom nu.

Og hvo der ilede, det var Renata.

VIII

Hans katholske Majestæts høje Ministre Perez, Toledo de Silva og Hs. Højhed Hertugen af Alba er i denne Morgen gaaet fra og til Kong Filips Brevkammer, og nu har Hs. katholske Majestæt, som har siddet ved sit Bord fra 4 Slet paa Morgenen, nogle Stunder til egne Tanker.

Den kgl. Sekretær Diego de Vargas er just kommet ud fra Brevkammerets Dør med nogle vigtige Papirer til Generalinkvisitoren, Kardinal Gaspar de Quirogas; og Papirerne er fra Sekretærens fornemme Haand gaaet til Kammertjeneren Juan Pantoja de la Cruzs noget mindre fornemme Haand, der saa atter har lagt dem i Tjeneren Louis Tristans end mindre fornemme Haand, som nu bringer dem videre.

Der er stille i Forgemakket, stille i Brevkammeret, kun koger det begge Steds svagt i Olielampernes Væger foran Helgenbillederne.

Og saa Drabantens Trin hen og frem, frem og hen ude paa den stenlagte Gang.

I en lædertrukken Stol foran Bordskiven med de mange Papirer, Timeglasset, »*De hellige My-*

steriers Bog og Sølvkrucifikset mellem tvende gule Vokslys sidder Kong Filip.

Hans smalle blege Ansigt faar Skær fra Vokslysene, som og' frem fra Dunkelheden drager Væggens Olietavle: Mester Tizianos Herre Krist paa Golgatha. Kong Filips Øjne søger Frelserens — — —

Længe sidder Kongen saa', da rejser han sig brat, gaar hastig mod Billedet, knæler, synker hen i Bøn — — —

Nu sidder han atter ved Bordet, og de hvide Hænder søger mellem Papirerne, ser saa, at Timeglasset rinder til Ende, og vender han det, sætter en Streg med Sølvstiften paa et Pergament, bøjer sig saa over et Papir og læser:

At være tidlig Mand er ej dette at tro eller at ønske at være det, ej heller at være stor af Legeme, men alene at have Forstand til at gøre det gode, det kloge og den retskafne Mands Handlinger. *Din Fader.*

Kongen nikker stille, gennemblader saa Forslaget til de onde Moriskers Udryddelse, nu til den nye Søinkvisition:

— den rene Tro skal fremmest og først vide at findes paa alle Hs. katholske Majestæts Skibe — — — men skal og strængt tages i Agt at alle, som sig der befinder gives god Kost samt, om Gud lader Krankhed falde paa, at da Medicus og Sygevogtere dem kiærligen betiener — — — —«

Atter vendes Timeglasset, atter ny Streg paa Pergamentet — saa leder Haanden blandt Klage-

maal og Bønskrifter — Sølvstiften glider fra Linje til Linje — — — nu synker den brat, hans Hoved løftes, Brynene drages sammen, han lytter —

Drabantens Trin er standset — nu Stemmer — det er Diego de Vargas, og nu — Christine af Lothringens!

Brynene rynkes, Underlæben mere frem — Fodtrin — den lave, jærnslagne Dør glider varsomt op, Diego de Vargas staar bukkende i Døren — melder Hertuginden — nu staar hun selv nejende for Kongen.

»Eders Majestæt, kære Hr. Fætter!«

»Gode Fru Kusine —«

Han rejser sig halvt, slaar ud med Haanden, peger mod Vægbænken.

Hun sidder, han spørger:

»Nye Planer, gode Kusine?«

»Nye og gamle!« siger hun, og drager frem fra Brystdugen nogle Papirer, Her, Eders Majestæt, gode Tidender for *Eder!*«

»For *mig?*«

»Ja,« smiler hun, »thi disse Papirer vil skaffe kære Hr. Fætter en skøn Profit!«

»Takker, det var smukt af Eder at tænke saa' paa mig.«

Hun smiler:

»Spot kuns, men her — her har jeg Papirerne: en Tid var I saa naadig at give hjærte Søster Dorothea og mig gunstigst Forhaabelse om Assistance med Krigspaastyr til at skaffe os, hvad vor Ret er, og vilde der jo da i saa' Fald ødes mangen Gülden — endda *Philippus-*

gülden,« smilte hun nu og bøjede sig imod Kong Philippus, der lænede sig tilbage, lukkede Øjnene halvt og sukkede svagt; men da kom der en Rynke i Hertugindens Pande, og slog hun et Papir op, saa det hørtes, og fo'r fort:

»Thi, kære Hr. Fætter, det var dog ej saa sært, om vi hentede Subsidia hos kære Hr. Fætter; for, som her er at læse: efter Traktat af 22. Januarius 1520 var min salig kære Fru Moders, Eders Fru Tantes, Brudeskat af *Eders* Lande at udrede med 350,000 Gülden*), og min Hr. Fader fik Anvisning paa Amsterdam og 11 andre af Eders Stæder, men min Hr. Fader har ikkuns erholdt de 100,000 og saa noget til Krigsberedskab; men *meget, meget* staar igen — «

Og dette vilde kære Fru Kusine nu ej nægte at tage ind i sin Kasse?«

»*Jo!*« sagde hun, »kuns vil vi have Eders mægtige Støtte til Forhandlingerne om liden Renata — og her er Papirerne hende anlangende, som er skikket mig fra Danmark — her, om I behager —«

Hun rækker ham Papirerne, han breder dem ud paa Bordskiven og læser: »— — — *Renata »gives Kong Christiern III's Søn, unge Prins Frederik af Danmark og Norge, saa og Arving til »Sverige, og skal gamle Kong Christierns Døtre, »Christine af Lothringen og Dorothea af Pfalz, i »lige Maade Fru Christines Søn, Hertug Carl af »Lothringen, da frasige sig hver Fordring paa »disse Lande, ja, skal Hertug Carl, om han ej af*

*) 10 Mill. Kr.

»*Gud forundes Livsarvinger, lade Lothringen ved sin Død falde til Danmark — — — Frk. Renata skal fuldt og helt arve sin Fru Moder, sin Morster, Dorothea af Pfalz, og kunde man, at Frk. Renatas Brudeskat maatte blive end større, lade samme Renatas Søster Dorothea, Gud til Ære, klostergive, da hun dog er af noget ringe Helbred, har Legemsbræk, og saaledes ej ret er noget Verdens Barn — — — —*«

Kong Filip skyder Papiret fra sig:

»Gode Kusine, det kommer mig dog for, at Eders liden Frk. Dorothea ej er saa krankelig —

»Ja, Gud have Tak,« smiler Hertuginden, »dette Punkt kan vel og' siden ændres noget –

»Men det var ej Skade at fornøje Dansken med dette,« smilte Kongen.

»Som I siger, kære Hr. Fætter, men hvad mener ellers Hr. Fætter, tør vi haabe paa Eders almægtige Protektion — I slipper da i saa Fald Krigspaastyret —«

Hun brød af, rejste sig, nejede og fo'r fort:

»I Stedet for de dyre Philippusgülden beder vi ikkun om et gyldent Ord af Kong Philippus selv, saadan at I behager at sende en Gesandt til Hertugen af Gottorp, som nu dristigen kalder sig Konge af Danmark, og da turde man ej staa os imod, alt vilde blive i Orden bragt og Renata vorde Danmarks Dronning!«

Kongen drog let paa Skuldrene; Hertuginden fo'r ivrigt fort:

»Og, kære Hr. Fætter, dette vilde blive os *alle* til Fordel, vi er Danmarks eneste rette Arvinger, og vor Ret vil vi have, saa sandt der er en retfærdig Gud!

Hun havde rejst sig, bleg om Kind, stolt at se stod hun dér, han maalte hende, lytted, thi lød hendes Stemme med stigende Klang, mens hun drog frem et gulnet Pergament:

»Ej Gud, ej I, Kong Philippus, kan taale, at Retten trædes under Hæl, skammeligt har de Gottorper handlet os alle til Skændsel, *jer* med; thi var min Fru Moder ej jeres Hr. Faders, den store Kejsers Søster, og joges hun ej af Land som en Hund? Og da min Hr. Fader saa vilde tage sine Riger ind, brød de da ej skammeligen hans Lejde!«

»Jo, det er sandt: men det er nu saa længe siden; og dette Lejde, I stedse taler om, hvo ved saa nøje, hvordan det lød —«

»Hvordan det lød?« klang Hertugindens Stemme end højere. Det ved *jeg!* Og det skal Verden vide, *her*, her har jeg det i Haand! Se, her, en af min kære Faders Tjenere har bragt os det, i St. Gommarius Sakristi har det hvilet, dér hentede jeg det, her har jeg det, og I høre nu:

»— *og tilsiger vi Hans Naade en fri, ærlig, sikker, trofast, ubrødelig og kristelig Lejde, som fuldkommen og trolig holdes skal, under Guds store Hævn og evige Straf, ved alle vores gode Tro, Love, Ære og Redelighed* — — —« Hører I, hører I: »*under Guds store Hævn og evige Straf!*«

Han havde Lejdebrevet i Haand, strag stod hun, fulgte de skiftende Miner — nu blev det til saa fint et Smil, nu sagde han dæmpet uden at se paa hende:

»Dette *kunde* jo være falsk —«

»Ved Gud almægtige det *er* ægte - se Seglet dér!«

»Ja—a, men — *kloge* Kusine — har *I* jeres Documenta helt vel i Orden, da har *jeg* ligesaa' —«

Frem fra en Skuffe drog Kongen nogle Papirer:

»Se her: i Juli Aar 1546 gjordes Forlig mellem de tvende Fætre, afgangne Kong Christiern og den nye Konge, hvor Eders Fader, den afgangne Konge, afstod hver Ret til Rigerne —«

»Hvorfra ved I det?

»Fra *dette* Brevskab, som er os skikket!« smilte Kongen fint, men end finere smilte Hertuginden og sagde med Kongens egen Tone fra før:

»Dette *kunde* jo være falsk!«

Han saa' op, drog paa Skuldrene, hun gik ham helt nær, greb med begge Hænder om Bordets Kant, lænede sig mod ham og næsten raabte:

»De har *tvunget* ham, de har truet min gamle Fader, truet ham med Døden og tusind onde Plager, saadant gælder ej, ved Gud almægtige, det gælder ej!«

Kongen slog let ud med Haanden, dirrende fo'r hun fort:

»Og I huske, at giver I ej jert Minde til dette med Renata, da maa I give jert Minde til Krigen; thi I har *selv* sagt — at saadan retfærdig Krig vilde være Gud velbehagelig —«

»Har I ogsaa noget Brev *herom?*« spurgte han og kneb Øjnene til.

»*Brev?* kom det undrende. Nej, men jert Ord!«

»Aa,« smilte han, »et Brev er altid bedre, Ord vejres saa let hen, svinder i Luften, og ved I da, og det *maa* I vide, siden I er saa klog, at en klog Fyrstes Mening behøver *kun* Gud at vide, og siger Fyrsten en Mening til Mennesker, da er det kun for at gemme over den Mening, han virkelig har!«

Hendes Øjne blev større, og hun tav en Stund, men saa kom det fort:

»Dog alt dette gælder jo intet, om Krigen bliver til intet, og alt bliver lyksaligst med Renata —«

Han strøg sig over Panden — saa' i Papirerne paa Bordet:

»Dette med Renata kan vorde farligt — og dette med Krigen, derom kan ej blive Tale — nej — her staar det, I ved i Aar 44 gjorde vi Forliget til Speyer og sagde dér vor Mening, og den er, at ham, I kalder Hertugen af Gottorp, men som ellers nævnes Kong Christian, kendes med samt alt retmæssigt Afkom for Danmarks sande Herre —«

Hendes Hænder knyttedes, som et Raab kom det:

»Og, Kong Philippus! Dette om Hertug Christian var *jert* Ord, *var* jer Mening?«

Her standsede hun brat, det lyste i de kloge Øjne, og frem fo'r hun mod Kongen, bøjede sig tæt til ham og smilte fint:

»Takker da, allerkæreste Hr. Fætter!

»For hvad?«

»Fordi I *ej* anerkender den gottorpske Hertug som Danmarks Herre —«

»Gør jeg ej — jo! Det gør jeg just!«

»Nej, allerkæreste Herre, raabte hun, »her høre I Eders egne Ord: *en klog Fyrste siger kun en Mening for at gemme over den Mening, han virkelig har*, altsaa, I anerkender *ej* den ilde Gottorper!«

Kongen spilede Øjnene op, drog paa Skuldrene, saa kom der et Smil:

»*Kloge* Fru Kusine!«

»Allerkæreste Hr. Fætter, da har jeg jer høje Sanktion, I sender en Gesandt til Danmark?«

Han slap hendes Haand, sank atter i Stolen:

»Dette maa overtænkes meget —«

Glansen i hendes Øjne slukkedes:

»Da bliver det til intet — nej, allerkæreste Herre, I give mig jert Ord, I give mig det *nu!* Allerkæreste Herre, I maa, om ej for *min*, saa for Gud almægtiges Skyld, for den hellige, katholske Kirkes Skyld, som end har mange trofaste i min Faders Lande, *den* har I at fremme, og det ved jeg, I vil; thi I er Guds sande Tjener!«

Han løftede Hovedet, korsede sig, i hver Mine var dybeste Alvor, videre klang Hertugindens Stemme:

»Og, kære Herre, i min Faders Lande er de nu forfaldne til Kætterdom og arg Bespottelse — Herre! Det staar til jer, det er i *jer* Magt at føre de fortabte tilbage til Frelsen!

Hun tav, høj og rank stod hun for ham, nu lagde han en Haand paa hvert af Stolens Arm-

læn, rejste sig langsomt: forbi Krucifikset gik hans Blik til Golgatha —

En Tid stod han saa', da kom det helt dæmpet dybt:

»Ja, Herrens Tjener! Alle maa bøje sig for Gud, *skal* bøje sig! Hellere lægger jeg mine Kroner ned, end jeg styrer et Folk af Kættere — om min Søn blev Kætter, jeg lod ham dø!«

Hans Blik er stedse mod Golgatha, nu gaar det mod Hertuginden:

»Gode Frue —«

Han tog hendes Haand, trykkede den fast —

»Eders Majestæt, allerkæreste Herre? kom det spørgende.

Og lød hans Stemme:

»For Golgathas Skyld, for Jesu dyre Vunder, *ja!* Jeg lover det, der *skal* gaa Bud til Eders Lande!«

»Gud og Kongen have Tak — da vorder Renata Danmarks Dronning!«

IX

Paa Væggen er Kunststykker af Mabuse, under Kunststykkerne Panel og Stole med Gyldenlæder, i Krogen, hvor Solstriben fra Vindvets brogede Ruder naaer hen, staar en Epinette med spraglede Oliebilleder af alskens sære indianske Fugle og saa med Noder i Dynge, midt paa Gulvets rød-hvide Tavl et Bord med mange Papirer og Bøger — dér i guldtrykt Korduan Mester Holbeins *Dødedansen*, dér Blækhorn og Sanduhr.

Ved Bordet sidder Christine af Lothringen, bred og stærk.

Hun blader mellem Papirerne, skyder dem til Side, tager i Stedet en liden Bog og læser, mens Blodet farer til Kinderne: *The Svenskes affgangne Skriffvelse, angaaende the grufelige Tyranniske gærninger, som Kong Christiern den Anden bedrifwit haffver, Sönderköping 29. Decembris 1523* — — —

Og tager hun en anden liden Bog, læser fort, mens de røde Pletter paa Kinderne vokser i Kraftighed: *Peder Svaves Skrift om Tyrannen, Mor-*

deren, Nero Christiern — — — den hellige Birgitte og den lærde Astrologus Bernhardus Monch haver da og giort Profetier om, at han en Dag som en giftig Hund skulde jages af Landet, hvortil »han ej mere skal igienkomme —«

Hun slyngede Bogen fra sig, sprang op, løftede saa Hænderne truende, raabte ud for sig:

Jo, jo! Han *skal* komme tilbage, *vi* skal komme tilbage, nu kommer *vor* Tid!

Hastig gaar hun mod Døren, river den op:

Dørsvend! Der er da gaaet Bud efter Frk. Renata?«

»Ja, Eders Højhed!«

Døren er atter ilukket, frem, hen gaar Hertuginden — nu ved Vindvet, hun slaar det op, Solen strømmer hende imod, hendes Bryst højnes, hun suger Luften til sig — lytter: Fuglene synger!

Hun smiler, nikker — atter frem, hen — nu staar hun ved Epinetten, Laaget med de brogede Fugle er opslaaet — Fingrene løber over Tangenterne, en glad Melodi af Pierre de la Rue rasler ud i Solen — —

Døren glider op — Renata staar i den, og hun bliver staaende, Blikket er hos Moderen — hvor skon og rank hun sidder dér — og hvor lystig Melodien dog er!

Renatas Hoved gaar med i Takt, og hun smiler lyst —

Varsomt drager hun Døren til, vover sig langsomt frem, lister paa Taa for at give Moderen et Kys — det er hende, som kunde hun kysse den hele Verden — alting er lystigt og

lyst, alting er Sol! Aa, hvor det klinger og jubler og leer — fra Epinetten, fra Fuglene dérude, fra Solstraalerne — hun tager sig til Hjærtet — som det dog hamrer — hun faar Taarer i Øjnene, ved ej hvorfor — — —

Med ét brister det ud af hende:

»Mor!«

Melodien tier:

»Renata!«

Datterens Arme er om Moderens Hals.

»Allerkæreste Renata — hvor du ser glad ud!

»Det er jeg og', allerkæreste Fru Moder!

Hertuginden har Datteren under Arm, de gaar frem til Bordet —

»Saa, du sætte dig dér, liden Renata — skønt nu er du jo ej saa *liden* mere — men fager er du — jo, du er — men hvorfor lyser dine Øjne saa' — du ved da ej noget?«

»Nej, Mor!«

»Saa skal du da vide det nu, kære Barn,« kom det med mere Højtid, »den største Lykke, der kan times dig og *os*, den vil nu times dig, husker du den Dag i »Het Hof« i Lier?«

»Ja,« lød det lidt spørgende.

»Husker du, da vi stod ved Vindvet dér, du gav mig Haanden, som du nu nyssens gav mig den —«

Langsomt gled Renatas Haand ud af Moderens, det glade begyndte at vige Renatas Miner, og værre blev det, som Moderen fo'r fort med stigende Alvor:

»Ja, Renata min, jeg viste mod Nord, som min Herre Fader en Gang havde gjort for mig;

for dérude, Renata, ligger *dine* og mine Lande, og dem er det, som nu skal vindes ved *din* Haand!«

»Ved *min!*«

Ja, jeg taled jo alt den Dag derom, og du gav mig Løfte paa, at vor Sag var *din* Sag, at du vilde stride, som vi har stridt —«

»Men Fru Moder,« kom det helt bange, »hvad mener I — hvad er det, I vil, jeg skal?«

Da smilte Moderen, nikkede kærligt, strøg Haanden over Datterens Kind:

»Men hvad er det dog for ynksomt Ansigt, du gør, Barnlil — aa, men det er jo og' min Skyld — jeg taler om at stride — og vi, din Morster og jeg, *vi* har stridt: men du, Barn, løft dit Hoved, *du* faar ingen Strid, men Gud giver dig Sejr endda!«

»Mor, jeg ved ej — jeg forstaar ej —«

Nærmere rykkede Moderen, drog hende ind til sig, forklarede helt dæmpet og stille:

»Jo, ser du, Renata, du mindes, at Hertug Adolf og Rantzau nyssens var her som Gesandter hjemme fra min Hr. Faders Lande — ved du, *hvorfor* de var her?«

»Nej —«

»For at se *dig!*«

»*Mig?*«

Ja, og siden da har der eneste for *din* Skyld — ja Renata, du er vorden en saare vigtig Person — været gjort adskillige Forhandlinger, og nu er alt saa vidt, at min kære Hr. Fætter Kongen har givet sin Sanktion, og inden Aaret gaar til Ende, kan alt være i Orden bragt!«

»Hvad kan — hvad mener I? raabte Renata og fo'r op helt bleg om Kind — Moderen lænede sig tilbage, bredte Armene ud og sagde stolt:

»Renata, du er smuk, Prins Frederik af Danmark vil vorde lykkelig!«

»Prins Frederik af —«

»Ja, af Danmark, Norge og Sverige — trende Riger, og han bejler til din Haand, og alt dette bliver din Herredom, trende Riger, hører du, Renata, trende —«

Moderens Hænder sank langsomt:

»Men, Barn dog — hvad er det for Ansigt — forstaar du mig ej, forstaar du da ej, hvad Lykke det er, der times dig og os —«

»Ja, *jer* —« kom det langsomt.

«Men, Barn dog —«

Moderen sprang op, slog Armene om hende; strøg hende over Kind; men nu bøjedes Renatas Hoved mod hendes Skulder, nu brast hun i Graad —

»Men, Barn! Du komme nu her — aa, ja, det var og' mig, der saa brat bragte dig det Lykkebud — for det *er* Lykke, det er Lyksalighed for dig!«

»Tror I, Mor?«

Tror? — Jeg *ved* det, du huske: han bejler som Prins af Danmarks Land! — Men saa' er unge Jomfruer — ej maa saadant komme for brat — og du høre nu, Barn, du tænke dig, at din kære Morster i Pfalz, Broder Carl og saa din egen Moder, vi har alle for din Skyld plat fraskrevet os, hvad vort var, hele vor Arveret til *dine* Riger, blot for at du kan gaa frem-

mest, blot for at du kan vorde Danmarks Dronning —«

Ved dette Ord rettede Renata sig brat, hendes Hoved var kastet tilbage:

»Mor, Fru Mor, jeg kan ej!«

»Kan ej? — Hvad mener du, Barn, hvorfor?«

»Kan ej!«

Da tog Moderen hende helt fast i Haand, og nu var hendes Stemme ej saa blid som tilforn:

»Renata, hvad er nu det for sære Nykker, du maa ej ret have forstaaet, hvad det er for Lykke, der times dig, jeg vil give dig Stunder til at tænke derover — husk vor Skæbne, min gamle Faders Skæbne ligger i *din* Haand — se her —

Hun bøjede sig over Bordet — nu har hun en liden Bog i Haand.

»Her Barn, her, det er et af de onde Skrifter, hvori de smæded min kære Fader, se: *som en Hund skulde han jages af Landet, hvortil han ej mere skal igienkomme* — ja, Renata, saadan staar der, men det skal ej blive saa'; thi du, min stolte Datter, *du* skal gøre de onde Ord til intet, du skal bryde Bolt og Slaa, om Gud giver dig Styrke dertil!

Renata svarede ej, i Øjnene var der Taarer, nu bøjede hun Hovedet stille.

Og Moderen slog Armene om hende:

»Ja, Barn, jeg vidste det!«

»Hvad vidste Fru Moder?« sagde hun bange.

»At du vilde takke Gud for denne rige Naade!«

»Nej, Mor, nej —« kom det dæmpet.

Men Hertuginden kyssede og kyssede hendes Pande:

»Jo, Barn, *jo!* Men jeg forstaar saa vel, at dette er kommet helt brat, men jeg var jo selv saa glad, og saa vilde jeg og' gøre dig glad — men nu skal der gives dig Stunder til at tænke over din store Lykke — Renata, Renata, inden Aar og Dag rider vi alle i Gaarde i Danmarks Land, og i den Stad København ligger det Slot, hvor jeg er født, hvor din egen Mor er født, og dér skal vi drikke Bryllup, dér skal være Fest og megen Glæde — ja, Barn, dér var jeg ej, siden jeg var ganske liden, og dér skal du nu føre mig ind — Datteren fører Moderen ved Haand, og tænk dig saa: din gamle Hr. Morfar løses af Bolt og Jærn, *du* løser ham, og han drikker Velkomst med sin liden Datterdatter, og han siger: Barnlille, du kom som en Herrens milde Engel til din gamle, trætte Konge —

»Aa, Mor, det lyder saa vel —«

»*Lyder?* Saa' *er* det!«

Atter rettede Renata sig, hun vilde tale, men fik intet Ord frem —

»Saa, Barn,« strøg Moderen hende over Haar, »nu tørrer vi de gode Øjne — saadan ja, og gak du saa til dit Kammers, hvil dig og drøm om din Lykke saa god!«

»Om min Lykke saa god,« gentog hun stille og gik langsomt mod Døren, løftede brat Hovedet, standsede, men skyndte sig saa bort — —

Hun kom gennem Solstriben, hun saa' den ej — udenfor sang Himlens Fugle smaa, hun hørte dem ej — — —

X

Aften i Prinsessernes Jomfrukammer.

Paa Vægbænken sidder de Søstre to, foran Dorethe ligger *Sjælens Urtegaard*«, men foran Renata er ingen Bog, hendes Hoved hviler paa Søsterens Skulder —

»Saa, saa, Renata, du tænke nu ej mere derpaa, du skal se, det bliver nok altsammen godt —«

»Nej, Dorethe — aa, Gud, nu var det saa godt, og saa —«

»Men hvorfor sagde du det ej til Fru Moder?«

»Jeg kunde ej! Og du kender da og' Mor — hendes Vilje —«

Dorethe nikkede, bladede langsomt i »*Sjælens Urtegaard*«, svarede ej.

Sejrværket dikkede . . . . . .

»Renata!«

»Ja, Søster!«

»Husker du, hvad han hedte?«

»Hvem?«

»Helten i *din* Roman!«

»Ham — ja, han hedte Constante —«

»Naa, ser du — og, kære Søster, om *din*

Helt nu er saadan Person, som du siger, da er han nok *constante!*«

Renata løftede Hovedet, strøg Næsedugen over Øjnene:

»Ja, Dorethe, han *er* saadan Person! Og *constante* vil han være, det *vil* han, men —«

»Men hvad — *du* skal være Rigorosa, og det betyder *stræng!*«

»Skal jeg?«

»Ja, mod ham den onde Prins af Danmarks Land —«

»Det skal jeg, det *vil* jeg!« sagde Renata fast og rettede sig end mere, »Men — aa, Gud, det er dog saa ondt — i Morgen rejser han —«

»Han kommer vel igen!

»Tror du?«

»Ja, det forstaar du da —«

Renatas Hoved er atter mod Søsterens Skulder, Dorethes Øjne atter i *Sicelens Urtegaard*, og nu faar hun Smil om Mund:

»Søster — nu maa du ej være saa grædøjet mere — se, hvad dér staar: *Sicelens Urtegaard med mange lystige Figurer* — vær du nu og' en lystig Figur, end er da intet forloret!«

»Men du huske, jeg skal jo udfri Morfar, og jeg skal skaffe jer alle jer Ret, siger Fru Moder!«

»Aa, mig anlangende,« smilte Dorethe, da skal du ej gøre dig mindste Umag — naar jeg kuns faar min —«

»Greve,« smilte Renata, endda hun havde Taarer i Øjnene.

»Ja, just min Greve, og ham *vil* jeg have!«

»Dorethe, kan du huske forgangen Aften, da

priste du mig, fordi *min* var Prins, og du var Mod i Hu, at din ikkuns var Greve — nu er det nok *mig*, der maa prise *dig* —«

Hun tav, et Steds fra lød spæde, lystige Toner.

»Det er Mor, der spiller — tys!«

De lyttede begge, gik til Vindvet — saa blev alt stille — Dorethe begyndte at gaa op og ned ad Gulvet, Renata blev staaende ved Vindvet: over Murtinden dér saa' hun Stjærnerne . . . .

»Saa, Renata, staa nu ej dér og fang Griller!«

»Aa, det gør godt, Ruden er saa sval —«

Dorethe standsede bag hende:

»Renata,« kom det dæmpet, »du sige mig kuns ét: har han sagt noget til dig om — om?

Renata svarede ikke, men rystede paa Hovedet, og Dorethe satte en betænkelig Mine op:

»Men, Søster, saa ved du jo ej heller noget!«

Brat vendte Renata sig, og helt dybt klang det:

»Jo, jeg ved det! Og aldrig, *aldrig,* hører du, vil jeg vide af den anden, jeg vil ej, jeg kan ej!«

»Godt, Søster, godt sagt, saadan Tale er for mig!«

De laa i hinandens Arme, og fik Renatas Ord nu Fart:

»Og ser du, Mor har jo selv sagt, at de Folk i Danmark var onde, og at de stræbte os efter Livet; og de kan da nu ej med én Gang være blevet saa gode og fromme — og,« her lyste det brat i Renatas Øjne, »saa er der jo det med Kongen af Engelland!«

»Ja, Renata, det er godt, det skal du sige til Mor — for — du er da ej bange?«

»Nej, ej nu mere,« kom det fast, og Renata rankede sig, men i det samme lød Trin inde fra Sengekammeret, begge stod stive og saa' just ej saa modige ud —

»Det er Mor —«

»Tror du?«

Begge havde Øjnene stift mod Døren, og nu — Kammermøen stod nejende i den.

»Aa, er det dig, Phanette,« kom det fornøjet, men saa mindre fornøjet, »hvad vil du?«

»Jeg vil hælde Aftenolie paa St. Nikolaj — er der ellers noget, de naadige Frøkener befaler?

De rystede paa Hovedet, Kammermøen nejede, vilde til at gaa, men først mønstrede hun helt bestemt Renata og sagde saa:

»Men kære naadige Frøken er da ej ilde — den naadige Frøkens Øjne er saa —«

»Phanette,« raabte Dorethe, »du har hørt noget om —«

»Om den fremmede Prins?« spurgte Phanette dæmpet og lagde Hovedet paa Siden.

»Fy, Phanette, du har luret!«

»Naar saadant gøres for den kære Frk. Renatas Skyld, da kan det vel ej regnes for syndigt —«

For *min* Skyld?«

Ja,« nejede den gamle og begyndte baglængs at trække sig ind mod Sengekammeret, hvor Skæret fra St. Nikolais Lampe dæmpet faldt over Sengenes røde Arrask-Himmel, »ja, saa har de naadige Frøkener da ej mere at befale —«

»Jo!« bad Renata og rettede sig brat. »Gode,

rare Phanette, du maa hjælpe mig — du kan saa meget, du ved saa meget —«

Den gamle kneb Øjnene lidet sammen:

»Ja, *noget* ved jeg jo!«

Det lyste i Renatas Øjne, og greb hun Kammermøen saa fast om Arm, at hun gjorde et ilde Ansigt:

»Hør, Phanette — der kommer mig noget for, det maa du jo vide fra de gamle Dage, er det sanden, hvad der siges om Fru Moder og Kongen af Engelland?«

Rynkerne i Kammermøens Ansigt blev til saa fiffigt et Smil — nu nikkede hun svagt, men hun sagde ingen Ting.

»Saa *er* det sanden,« raabte Renata, »aa, Gud have Lov, Fru Moder sagde nej endda Kejser og Konge!«

Atter er Kammermøens ene Øje til, og kommer det nu brat:

»Ja, siden I ved det: det *er* sanden! Jeg hører endnu den velsignede Stemme — for jeg stod jo selv paa Galleriet, da Gesandterne kom at gøre Frieriet —«

»Gjorde du?«

»Ja, jeg stod blandt de andre Møer og Svende, og vi havde jo snakket om, at den engellandske Herre, det Skarn, alt havde ladet tvende af sine Fruer dø under Øksen, og at vor arme unge Frue nu skulde i hans Vold, endda vi vidste, hun bar Kærlighed til unge Hertug Frans; men saa er det jo, at den velsignede unge Frue svarer, at da hun ej havde *tvende* Hoveder, saa kunde hun ej være Kongen af Engelland til Vilje —«

»Sagde Mor det?«

»Ja, det sagde hun! Og det var godt sagt!«

»Det var det!!«

Brat slog Renatas Arme om Kammermøen:

»Aa, Phanette, Phanette, tak for de Ord — aa, Dorethe, det var stolteligt, hvad — og saa er det da rent umuligt, at Mor nu kan —«

Hun standsede og slap Phanette, der sagde:

»Hvad er umuligt, naadige Frøken?«

Renata saa' fast paa hende og sagde saa med stor Alvorlighed:

»Phanette, du ved det jo!«

Rynkerne blev til saa godt et Smil:

»Ja, velsignede Frøken — jeg ved det —«

»Og du hjælpe og bistaa mig! Phanette, det gælder saa meget, aldrig skal jeg glemme dig det, aldrig — for, ser du, det ligger mig saa haardt paa Sinde!«

Den gamle nikkede:

»Kære gode Frøken, jeg lover det, I er mig jo kær —« sagde hun højt og lagde saa dæmpet til: »Herre Gud, saa' taled og' Fru Christine en Gang —«

XI

Paa Væggen et venedisk Spejl, under det et Bord med mange Kvindesager, som Eau de Jauvence, Lucrezia Borgias Pulver, Moskus- og Fænnikelvand samt adskillige Slags Sminker, saa' og' et gyldent Smykkeskrin med Perlelad, Rosenkranse, Hovedguld og andre gyldne Spange; i en Sølvlæders Stol foran Bordet Hendes Højhed Hertuginde Christine og bag hende den Kammermø Phanette, som fletter en Perlesnor i Hendes Højheds Haar.

Bag Kammermøen igen den skønt udsnittede Seng, som bærer Lothringens og Danmarks Vaaben øverst over Himlens snoede Søjler, og som paa det sølvfrynsede grønne Dække bærer adskillige Fruermantler af Camelot, Ermesin, Fløjl og italiansk Silke saa' og' mere geheime Ting som de nymodens skotske Strømper*).

»Du ile, Phanette!«

»Jeg iler, hvad jeg orker, Eders Højhed!«

Med nogen Utaalmod ryster Hertuginden paa Hovedet — saa Stilhed en Tid — —

*) De første strikkede Strømper kom fra Skotland 1530.

»Phanette,« springer Hertuginden brat op, »du maa bie!«

Og Kammermøen følger Hendes Højhed med Øjnene — nu er Hertuginden ude af Pyntekammeret og inde i Stuen næst — nu sidder hun ved Bordet med de mange Papirer — Hænderne leder hastig mellem dem: dette er fra den kære Catharina af Medici — dette fra Greve Christopher af Oldenburg — hun læner sig tilbage, hastig løber Blikket fra Linje til Linje, tænksomt ilukker hun Øjnene: nye Planer, nye Praktikker: Forbund og Alliance med Ostfriesland og Sverige — ja, Sveriges Land!

Brat er Brevet skudt til Side — nu har hun et andet i Haand — nu nikker hun fornøjet —

»Phanette!«

»Eders Højhed —«

»Du komme her!«

Den gamle staar ved Hertugindens Side — nu løftes Brevet imod hende —

»Dette Brev, Phanette, det vil Hs. Naade, min Herre Fader snart have i Hænde —

Den gamle kniber Øjnene til:

»Da er det vel vigtigt nyt, naar Eders Højhed lader gaa Brev til Hans Naade?«

Hastig vender Hertuginden sig mod Kammermøen:

»Det er om mine kære Børn og —«

Hun standsede:

»Du sætter saa sært et Ansigt op, Phanette! Du har vel hørt om Frøken Renata og —

Kammermøen nikkede.

Hertuginden rejste sig og lagde Hænderne paa

Kammermøens Skuldre, mens det lyste af Smil i hendes Ansigt:

»Gamle Phanette, nu bliver det lykkelige Dage for os alle!«

»Det gør vel saa', Eders Højhed — kom det langsomt.

»Du siger det saa sært — ved du da ej, det er Prinsen af Danmark — tvende Riger bringer han os, kanske trende!«

Kammermøen tog i Skørtets Folder og daled dybt:

»Naar Eders Højhed er af den Tanke, at det er lyksaligt, da maa det vel være saa' —«

»Maa være saa' — det *er* saa'!«

Hertugindens Hænder sank, skarpt mønstrede hun den gamle:

»Jeg forstaar dig ej, hvi tilønsker du mig ej Velsignelse og Velgang?«

»*Min* Velsignelse? Eders Højhed er altfor naadig!

»Men *du* er nok ej naadig, der er noget, du gransker paa, du gaar med nogen Slags Tanker — sig mig, du *skal* sige mig, hvad tænker du?«

»*Jeg?*« smilte den gamle og famlede lidet, fo'r saa fort og pegede mod Pyntekammeret. »Jeg tænker, at Kammerfruen snart kan være her — der er næppelig en Time igen til Taflet — og vil Eders Højhed gaa til Taffels i Sminkemantel og uden Rok?«

Hertuginden betænkte sig et kort Minut, vilde have talt, men tav — greb saa Christopher af Oldenburgs Brev, saa' i det, faldt i Tanker og

med det i Haand iled hun mod Pyntekammeret, saa Pudderet stod af hendes Mantel.

Nu sidder hun igen foran Spejlet, og Kammermøen fletter videre med Perlebaandet.

Ingen taler, imellem kigger Hertuginden i Grev Christophers Brev, imellem lukker hun Øjnene og læner sig bag over, saa Kammermøen maa tage Fingrene til sig. Nu ser hun over Brevet ind i Spejlet.

»Phanette! Jeg kan se dit Ansigt dér — end har du den Mine fra før — hvad tænker du, jeg *vil* vide det!

»Naar Eders Højhed *vil*, saa *vil* I — det var ellers kuns, at jeg kom i Hu en Tid, jeg som nu stod og pynted Eders Højhed til Fest — da Kongen af Engellands Gesandter var her —«

Brat vendte Hertuginden sig mod Kammermøen og nikkede helt varmt:

»Ja, Phanette, den Gang!«

»Ja, den Gang, Eders Højhed, da skulde *I* vinde Engelland — og nu skal *Frk. Renata* vinde Danmark —

»Det kommer mig for, du siger det saa ynksomt — skulde dette da ej være en Himmerigs Lykke for Frøken Renata — du tænke dig: at tage Danmarks, Norges og Sveriges Lande ind — mægtige Riger!«

»Dog, kanske ej mægtigere end Engellands Rige,« kom det varsomt, mens Kammermøens ene Øje blev mindre.

Hertuginden rettede sig, saa Perlesnoren brast af Kammermøens Hænder:

»Phanette, *nu* forstaar jeg dig! Gode gamle,

du mener, at Prinsen ej er god nok for Frk. Renata, men du være uden Frygt; Prins Frederik har ej som Kong Henrik den ilde Vane at stræbe sine Fruer efter Livet, han skal være saa ærlig og tapper en Herre —«

»I tilgive, men Eders Højhed har dog tilforn talet noget om ilde Gift og saadant — «

»Aa, nej,« smilte Hertuginden, »det er ej *ham* — det var hans Farfader, men ej ham — «

Hun har rejst sig, klapper Phanettes Skulder — nu drager hun i en karmoisin Fruermantel med de gyldne burgundiske Granatæbleblomster — nu spænder Kammermøen Bæltet, lægger Halskraven af Nancy-Kniplingerne over de brede stærke Skuldre.

»Hvad Naal behager Eders Højhed?«

Kammermøen bøjer sig over Smykkeskrinet — nu har hun én i Haand — nu rækker hun den frem mod Hertuginden:

»*Denne,* Eders Højhed!«

Helt fast lyder Kammermøens Stemme, hendes Øjne spejder, Hertuginden bliver ved at holde Naalen i Haand, mens Kinderne rødmer svagt under Sminken:

»Det er jo den liden Cupido,« siger hun frem for sig —

»Ja,« nikker den gamle, »den, som Herren fornøjed Eders Højhed med i de unge Aar —«

»Ja, jeg husker det — salig Herren købte den i Antwerpen —«

»Ak ja, den Tid, da græd Eders Højhed mangen Taare for unge Hr. Frans — men det er længe, længe siden —«

Hertuginden glemmer at sætte Naalen i Halsdugen, langsomt gaar hun frem over Gulvet — nu staar hun ved Vindvet, slaar det op — hendes Blik er ved en Jasminhytte dernede — hun bliver ved at stirre imod den — tænkelig maa den gemme dyre Minder . . . . .

»Eders Højhed,« kommer det dæmpet.

»Stille, Phanette —«

»I tilgive — men om — om Frk. Renata nu ligesom en ung naadig Hertuginde, om hun ligesom en velsignet ung Fru Christine havde en anden kær —«

Hertuginden vender sig brat, staar foran Kammerpigen:

»En anden kær?!«

»Ja!«

»Hvo siger det, og hvo skulde det være? — Har hun talet til dig derom, du svare mig!«

»Ej til mig har den kære Frøken talet, men — men hun er bleg om Kind, og — Frk. Renata græder imellem —

»Gør hun,« kom det dæmpet, »græder hun?

»Ja, Hertuginde — hun græder som den unge Fru Christine græd en Gang i fremfarne Dage —

Det kæmper i Hertuginden — der er Rynker i den høje Pande — nu glattes de — nu bliver det Smil:

»Gode, gamle Phanette — hun har intet talet til dig derom, saa' sagde du jo?«

Kammermøen nikkede, og kom det helt langsomt:

»Men Frk. Renata græder —«

»Aa, Phanette — det betyder intet, saa' gør

unge Jomfruer tidt — det er jo saa' i de unge Aar — saa mange Tanker, forstaar du — der er jo ej heller nogen til Hove her - hvo skulde det være — kan *du* tænke dig nogen?

Den gamle bøjede sig nær mod Hertuginden: Kan hænde den fremmede Prins fra Bayrerland!

»Snak, Phanette, at du kan sige saa'! De kender jo ej hinanden, de ved jo intet om hinanden — nej, Kammermø - - det er ret kønt af dig at fange saadanne Griller — men dette er intet, hører du *intet!*

Udenfor lød Drabantens Hellebardslag i Stengulvet, Dørsvenden traadte ind i Kammeret næst:

»Kammerfruen Martha Tana y Santana!«

Kammerfruen stod nejende for Hertuginden, tvende Smaadrenge med blaa Kofter, isyet Lothringens og Danmarks Vaaben, stod bukkende ved Døren — nu traadte de frem, tog hver paa sin Side i den gyldne Bræm af Hertugindens Slæb — nu tager hun Kammerfruen ved Haand, og bort skrider Processionen, Døren falder til, Phanette bliver ved at se imod den, saa ryster hun paa det gamle Hoved, og helt højt siger hun frem for sig:

»Menneskene er da nogle sære Kreaturer —«

XII

Der er blæst fra Taffels, og rundt i Sale, Gemakker og Gallerier summer mange glade Stemmer, lyser mange glade Farver, dér Doña Ana de Mendoza, som veksler Ord med Kong Filip, dér Markien af Davalos del Vasto, som leger Tavl med Hertugen af Feria, dér Hertuginde Christine, som taler Politik med Monsignore Granvelle, men dog imellem faar Stunder at lade et Blik gaa til Salens Hjørne; for dér staar liden Renata og Prinsen af Bayrerland; og sker det imellem, at Monsignore maa spørge flere Gange, inden han faar Svar.

Dér længere borte: det er Frøken Dorethe og Grev Rye — dér Anna af Lothringen og hendes nye Gemal Philip de Croy, men ellers ses ej Gemaler og Gemalinder tilsammen; thi leges her vel Tavl, men og' anden Leg er for Haanden og stedse mellem tvende, dog er disse almindeligen ej Gemal og Gemalinde. Dér Grander, Titulatos, Riddere af Alcantara, Calatrava, Santiago og Monteso, dog flere af dem synes ej at have nok i denne Ridderdom, men gør sig til

Riddere for skønne Damer. Dér et Par Herrer af Kleresiet, som veksler Ord om, at Kong Filip nu skal tænke paa at bryde Kirkens Magt for selv at blive dens Patron, dér tvende tynde Grander, som veksler Ord om, at Granderne nu skal gøres smaa; der tvende tykke Flandere, som ej er glade, for Skatterne skal gøres store; men dæmpet falder Ordene, og end mere dæmpede bliver de, naar nærmer sig en af de mange Hofnarre, der som brogede Tudser hopper rundt; thi at saadanne Skalke spejder for Kongen, siges bestemt.

Men hvem der og' taler dæmpet, endda der ej er Nar at se, er Prinsen af Bayrerland og Frøken Renata, der nu er naaet til Ferdinand den Katholskes Galleri, hvor der er mere stille.

Han bøjer sig lidet over hende:

»— det er da sanden, som man har sagt —«

»Hvilket?«

»At disse Gesandter fra Eders Fru Moders Land har været her —«

»Ja,« siger hun og leger med Bæltespændet, der lyser i Brokadens Folder, »og man siger endda, de snart kan være her igen —«

Han retter sig:

»Allernaadigste Frøken, I sige mig kuns ét — har I megen Længsel efter de Gesandter?«

»Hvorfor mener I?

Hastigt kommer det, end hastigere leger Fingrene med Bæltespændet.

»Hvorfor? Aa, Prinsesse, at I kan spørge saa', I maa da vide, hvorfor jeg spørger —«

»Vel for at faa Svar!« siger hun, løfter Hove-

det og smiler helt lyst til ham. Ogsaa han smiler lyst, griber hendes Haand og siger:

»Prinsesse, jeg ved, hvad Svaret vil blive!

»Og hvorfra ved I det?«

»Jeg kan se det paa jer — aa, Prinsesse, jeres Øjne kan tale saa' —«

»Da maa jeg vogte dem vel!«

Hun saa' til Siden, han bad:

»Nej, Prinsesse, I se her! — Her paa *mig!* Og saa sige I mig ét — naar nu de Gesandter kommer — hvad Svar vil I da give dem?«

»Ogsaa det vil I vide, I er nyfigen!«

»Aa, Prinsesse, I svare mig!«

»Hvor kan jeg vide saadant saa nøje —«

»Vil I svare, som Eders Fru Moder svared Kongen af Engelland? — Jeg mener, kunde I ligesom jer stoltelige Fru Moder trodse Konge og Kejser for —«

Han tav, og hun saa' Blodet fare ham til Kinderne, lod som intet, drejede paa Hælen — saa kom det dæmpet:

»Jeg forstaar jer intet — hvorfor skulde jeg dog trodse saa' —«

»Hvorfor?« brused det hende varmt imod. »Aa, Prinsesse — I ved jo hvorfor, I *maa* vide det! — Og I huske, i Morgen den Dag gaar jeg paa Rejsefarten bort herfra, i Morgen er jeg her ej mere — men det siger jeg jer, aldrig, aldrig vil I gaa mig af Minde!«

»Tror I ej,« sagde hun, og det skulde lyde lystigt, »jeg har hørt, at der skal være saa skønne Jomfruer i Bayrerland —«

Saa blev hendes Stemme med ét helt dyb:

»Og I høre, Prins, er det nu ret af jer at sige saadant til mig, jeg kunde jo tro jert Ord —«

»Tro mit Ord! Ja, I *skal*, I maa tro mig alle Dage!«

»Men,« brød hun ham af, og straks dæmpede hun Stemmen, »hvorfra ved I, at jeg bryder mig om at tro jer?«

»Hvorfra —«

Han standsede; men bøjede han sig brat over hende og hviskede:

»Prinsesse! Her, her paa dette Sted var det! — Og jeg har tænkt saa meget derover — hele Natten kunde jeg ej sove derfor: hvorfor — I sige mig, *hvorfor* gjorde I mig ej det Spørgsmaal om Elskovshofferne, var det, fordi —«

»Ja, hvorfor? — Hvorfor, Eders Højhed —« kom det ilsomt, og end ilsommere fo'r hun fort: »ja, nu I taler derom: *har* der virkeligen været saadanne Hoffer til?«

»Det ved jeg ej; men det ved jeg, at *var* der saadanne til nu om Dage, og skulde *jeg* dømme, da var *jer* Dom vis: Prinsesse, I var *min!*« brast det frem, men nu fo'r Blodet til Kinderne, og lidt bange kom det: »Ja, nu er det sagt, det kom saa' over mig — men, aa, Prinsesse, I er da ej vred —«

»Vred, gentog hun, og det lyste fra hendes Øjne, »nej, Prins, jeg er saa Hjærtens glad!

»Er I — er det sandt? Aa, Gud have Lov!

Hun nikkede og hviskede:

»For jeg laa jo og' vaagen i denne Nat og grundede paa det samme som I —«

»Gjorde I?«

Hendes Haand var fremme, han greb den; men nu bøjede hun Hovedet, og helt svagt kom det:

»I rejser i Morgen — hvo ved, om vi nogen Tid ses igen —«

»*Jeg* ved det — jeg sværger jer dertil!«

Og han kyssede hendes Haand saa', at hun blev hed derved.

»Prinsesse, saa vil I bie paa mig?«

Hun nikkede.

»Gud signe jer ogsaa for det Ord, men længe skal det ej vare, det tilsiger jeg jer her —«

»Nej, ej for længe —« bad hun, »for husk de ilde Gesandter —«

»Aa, jeg ængstes ej —«

»Ængstes I ej? Hvorfor?«

»Jeg tænkte paa Narren — naar I saa' kan værge en ringe Nar, da kan I lettelig værge det, der er det største i Verden, og det er jer selv; for I er den bedste, den stolteste, den —

Hun sendte ham saa straalende et Blik — nu hastig rundt til alle Sider, nu var det igen hos ham, nu saa' hun et lykkeligt Smil om hans kønne Mund — for køn var den — nu sagde han:

»Saa var det dog et godt Varsel — se, her!«

Hans Haand søgte i den liden guldstukne Taske, han havde ved Korduansbæltet, nu drog den noget frem — hendes Øjne var nyfigne, Minen ligesaa, nu kanske en Kende skuffet; thi det, han holdt i Haand, var en brabantsk Nød.

»Se,« sagde han og kom hende saa nær, det

sømmed sig, kan hænde, endda lidet nærmere, den fandt jeg ved Taflet, og da jeg brød den, var der tvende Kærner i den — se her — og hjemme i vort Land, der siger man, at deler man en saadan med den, man har kær, da har det den Betydelse, at saa' skal man snart dele Dug og Disk og — alt, alt, skal man dele —«

Saa vil *vi* to dele Kærnerne? nikkede hun.

Tak, nikkede han, men der er end mere: skilles man, og man saa atter mødes, da skal den, der først siger *Vielliebchen*, have en Løn af den anden!«

»*Vielliebchen?*« spurgte hun.

»*Vielliebchen!*« svared han, og saa lo de begge og saa' paa hinanden.

Han rakte den brabantske Nød frem, hun tog den ene Kærne, han den anden —

»Saa, nu har vi spillet *Vielliebchen*,« lo han, »og snart kommer jeg at hente min Løn!«

Han tog efter hendes Haand, hun rakte den mod ham; men nu sank den: dér frem gennem Galleriet — det var hendes Fru Moder — Renata blev rød og bleg, Haanden var ved Bæltespændet — hun vilde tale; men fik intet sagt — dér stod Moderen.

Dybt bøjedes Prins Vilhelms Ryg, nu kyssede han den guldstukne Handske paa Hertugindens smalle Haand, nu klang hendes Stemme helt mild, saa det lød vel i Renatas Øren:

»I skulde hellere danse, saa' gjorde man, da jeg var ung!«

Buk og Smil.

Hertugindens Øjne glider hastig over Prinsen, saa siger hun:

»Ak, hvor ilde, i Morgen gaar jo Eders Højhed paa Hjemfarten —

»Jeg gør saa' — det var skønne Dage —«

»Men nu er de til Ende, og nu, Renata, Tiden er inde, Hs. Majestæt giver Foretræde —

Prinsen begyndte at bukke til Afsked; men da kom der med ét saa sær en Mine i Hertugindens Ansigt, helt mildsindet var den — nu laa hendes Haand paa Renatas Skulder, og hendes Stemme lød:

»Nej, I blive her en Stund, straks er jeg igen — om det da ej er Eders Højhed imod — snart er jeg her tilbage — I byde da hinanden Farvel!«

Sær var Klangen i hendes Stemme, helt bævende lød den — nu var hun borte — nu var han sin Renata nær, længe hvisked de.

»— byde Farvel —« sagde hun stille og rakte ham Haanden, som han holdt fast.

»Men ikkun for en Tid,« sagde han varmt, »snart er jeg tilbage og da, aa, stolte Renata!«

Han bøjede sig nær hende.

»*Vielliebchen!*« sagde han.

»*Vielliebchen!*« sagde hun.

»Men ak, det er jo først, naar vi mødes igen!« sukkede han.

»Først da!« truede hun.

»Ja, og saa faar jeg Lønnen! Renata, da maa jeg haste!«

»Gør saa`,« sagde hun varmt, og dæmpet kom det, »jeg længes alt!«

»Aa, Renata, jeg kan ej bie, jeg beder saa mindelig —«

Han tav, langt henne i Galleriet kom Renatas Fru Moder brusende.

»Saa Farvel da — I fare vel!«

»I leve vel — ja, tusinde Levvel!«

XIII

Hs. katholske Majestæt har Dag ind Dag ud med sin Sølvstift sat Streg ved Streg paa Pergamentet under Bordskivens Krucifiks; thi er Timeglasset rundet til Ende de Hundreder Gange. Men og' andre Timeglas er rundet ud, endda for alle Tider; og er død ej eneste Kong Filips Frue, saa' og' Kejserens tvende Søstre, Maria af Ungarn og Eleonora af Frankrig; men ogsaa den store Kejser selv. Fra Klosteret San Jeronimo de Yuste ved Salamanca, hvor han drog hen at sige Verden Farvel, bares sære Bud om hans sidste Dage. Mest ved Bøn og Anraabelse gik de hen, men imellem stængede han sig inde med den store Uhrmester Turriano, som stilled frem de kosteligste Sejrværker, at Kejseren kunde maale Tidens Gang; men den 21. Septembris Aar 1558 kom den Uhrmester, som var større end Turriano; og døde den store Kejser, efter at han havde bedet alle om Tilgivelse, og tog han det hellige Sakramente, sigende: du bliver i mig, paa det at jeg kan blive i dig; og med Krusifikset mellem de ry-

stende Hænder døde han, raabende: ak, Jesus! Og nu hviler den gamle Kejser i Klosterets Kirke. Efter hans Vilje er Mester Tizianos »Herrens Himmelfart« hængt ved Graven, hvor Kisten er stillet saa', at just over det Sted, hvor Kejserens trætte Hoved hviler, skal Præsten hver Dag staa at læse den hellige Messe — — — —

Men Døden har og' andet Arbejde; thi er der Krig og Ufred mellem Spanieland og Frankrige: Calais, som i 210 Aar har ført Englands Banner, falder til Frankrig; og i Slaget ved Quintin, hvor alle Dødens Geseller gør Mesterstykke, giver Gud Kong Filip Sejr.

Og er der saadan Ufred i Verden vide, da er der Fred paa Slottet i Brüssel, særdeles i Hertuginden af Lothringens Kamre; thi er Hertuginden draget til den Stad Peronne at se sin kære Søn Carl, om hvem det nu forlyder, at han skal formæles med Claude, Kongen af Frankrigs Datter, og bliver det saa', hvilket er frydefuldt; men end mere frydefuldt er det andet Mesterstykke, som Hertuginde Christine øver med kloge Ord og skønne Øjne, nemligen den Fred i Cambresis, hvor Krigen bliver til intet og hun til Fredens Engel. Og faar Spanien her fra Frankrig 400 faste Pladser, men Fredens Engel selv faar af den Rimemester Pierre Rosnard saa skøn en Arie.

Paa Slottet i Brüssel gaar Dagene med Sjælemesser, Bøn og Skrifte, dog, er det mod Aften, faar det nogen anden Art med Fromheden; og siges, at alle Kong Filips 1500 Hofmænd, Fruer og Frøkener, naar Natten kommer, sørger for

at synde saa', at de kan have ret meget at skrifte, naar Dagen er inde; thi skal de mange Præster og' have noget Arbejde! Og Damerne til Kammertjeneste, der om Dagen er af saadan Dyd, at de aldrig kører med andre Forspand end Hopper, de holder saa sær en Kammertjeneste, naar Natten kommer.

Men først hviskes der ømt fra Løvhytterne i Slottets Rosengaard, klimpres paa Guitar og synges Serenader — to og to vandrer ad lønlig Sti — men ene, ak, saa bitterlig ene er unge Renata af Lothringens Land.

Og sidder hun nu denne Aften ved Jomfrukamrets Vindve med Haand under Kind.

Efteraar er det, Aftenens sidste Sol gløder i Kastanjernes gule Blade — nu et Vindstød, et Blad kredser gennem Luften, fanges i Slotsgravens sorte Vande, glider langsomt af Sted — hendes Øjne følger det — — —

Saa dør det sidste Aftenskær, alle Farver dør — højt over de sorte Træer tændes Stjærnerne — — langt henne smægter en Guitar — — —

Hun læner sig tilbage, længe sidder hun saa' — —

Da farer hun sammen — hvad er det for Raslen og Ringen dér under Vindvet — lyttende ligger Hovedet paa Siden — nu læner hun sig ud — aa, Bjælder — det er kuns en Nar —

»Frk. Renata,« hvisker det.

»Hvo kalder?«

»Lurifaks!«

»Hvad vil du, Nar?«

»Høre jer velsignede, allerdejligste Røst!

»Du spare mig, Nar!

Aa, allerkæreste Frøken, I spotte mig intet og Nar er jeg ej men en fornem Herrestandsperson maa Lurifaks være blevet — «

Her dæmpede han Stemmen end mere, gik helt ind under Muren, greb i Slyngrosens Stamme, klatrede op, saa hans visne Ansigt brat brød frem fra Mørket —

Av, snærrede han, Roserne flaaede mit Skind, som I, allerdyreste Frøken, flaaede mit Hjærte, og Blodet her, Narreblodet, det rinder jo for jer, kuns for jer, allerdejligste Prinsesse!

Hun saa' bedrøvet paa ham:

»Hvorfor smiler du, Nar, synes du, Livet er lystigt?«

Jeg ser jo *jer!* — Og saa er jeg af Rang, *maa* være det —«

»Hvad er det for dum Snak, du kommer med?«

Ej Snak! hviskede han. Fornem maa jeg vel være, naar jeg faar Breve fra Prinser af Blodet!«

»Hvad er det for sær Tale — hvad mener du?« kom det hastig.

»Det er ej Tale, naadige Frøken, det er Skrift, allerdejligste Skrift, det er et Brev, og det er fra en Prins — og inden i det — Frk. Renata — se her — det er til den allerdejligste Prinsesse paa Jorden!«

Hun har et Brev i Haand — hun bliver ved at stirre paa det –

Saa kommer det brat:

»Gode Nar, er det sandt, er det —«

Han nikker — hun nikker igen og smiler — nu Narrens Stemme med Prinsessens eget bedrøvede Tonefald fra før:

»Frk. Renata, hvorfor smiler I, synes I, Livet er saa lystigt?«

»Ja, Nar, ja, *gode* Lurifaks, Livet er skønt!

Hun slænger et Fingerkys til ham, nu rasler Bjælderne bort i Mørket, et Vindve falder til, alt er stille, kun hvisker det fra Løvhytterne, smægter fra en Guitar, og nu — tys: en Hulken — Mester Lurifaks ligger knælende foran Prinsessens Vindve, hans Ansigt er gemt i Hænderne.

XIV

End smægter Guitar, end hulker det imellem fra Narrekammeret, og end hvisker det mangen Aften fra Rosengaardens Løvhytter; men ej skærer det Frøken Renata saa ondt i Hjærtet; thi nær det under den Kniplings-Brystdug ligger et Brev, som hun har læst saa mange Sinde, at hun ved helt vel, at unge Elisabeth, Engellands Jomfrudronning, nu er vorden Evropas skønneste Parti, hvorfor mange Prinser vil bejle til hende, og dem iblandt er og' Prinsen af Danmarks Land. Saadant skriver den kæreste Prins, som er i Verden, og lægger han til, at om dette kanske ikkun var et Rygte, saa er det hvert Fald vist, at der til hans Herre Fader er kommet Bud og Brev fra Kongen af Danmarks Søster Fru Anna af Sachsen, som vil, at der skal gøres Giftermaal mellem hans kære Søster Maria og Prinsen af Danmark.

Se, saadant er at læse i det allerkæreste Brev fra den allerkæreste Prins, og derfor klinger Guitarerne ej mere saa ondt i Prinsessens Øren, og derfor er Prinsessen ej mere bleg om Kind.

Dette ser da og' hendes Fru Moder, straks hun rider i Gaarde, og da liden Renata nu staar for hende i Hertugindens Kammer, lyder Fru Moders Stemme saa':

»Naa, kæreste Barn, hvor karsk du er at se, du maa tro, det ret fryder mit Hjærte — én kunde jo ej vide, hvad saadan liden Jomfru kunde gaa at fundere paa i Ensomheden —«

Og Moderens Haand gik over den runde Kind, da kom brat Taarer i Hertugindens kloge Øjne —

»Men, kæreste Fru Moder, har I Sorg i Sinde?

»Ja, Barnlil, ondt, at jeg skal gøre dig Sorg, endda du er saa frydefuld, men du maa vide, just i Dag har jeg faaet ridende Bud — min gamle Far er død!«

Datteren laa i Moderens Arme, og Renata græd; thi Moderen græd, men kunde Renata ej for, at med ét kom den Tanke: naar gamle Hr. Morfar er død, da er der jo ingen at løse af Bolt og Jærn! Og græd hun nu stærkere; thi vilde hun gøre Bod for den ilde Tanke — —

Saa tørrede Moderen hendes Kind, satte hende i Stolen ligefor sig, og taled hun nu om Broder Carls Bryllup, hvor der havde været en saadan Prægtighed, at Verden ej nogen Tid havde set Mage.

Og greb Moderen med ét Datterens Haand, saa' hende i Øjnene og sagde:

»Ja, Renata, Gud har været god mod liden Carl og mod os, og nu — *nu* Barnlille!«

»Hvad nu, Fru Moder?

»Nu rinder store, skønne Dage op for *dig* — Renata: før kære Hr. Faders Død fik han

vor Hilsen, Kong Filips Gesandt den gode v. Bochholt, bragte ham det med egen Haand, og gik han saa til Danmarks Hof, hvor man gjorde ham stor Ære, og alt gik vel — og nu, Barn, inden Dagen i Morgen gaar til Ende, kan den danske Gesandt ride i Gaarde —«

Renata var helt bleg, hastig drog hun Haanden af Moderens:

»Her? Kommer Gesandten her?

»Ja! — Men hvad er det, Barn, du svimer da ej?«

Moderen var sprunget op, nu bøjede hun sig over Datteren, der stirrede frem for sig —

»Saa, saa, Barnlille — dette er da kuns Lykke for dig —«

»For *mig*?« gentog Renata stille, men saa kom der Smil om Mund, og hun rettede sig, sigende: »Men, kære Fru Moder, det er da ilde med den Gesandt; for nu, Fru Moder siger, at kære gamle Hr. Morfader er død, da er der jo ingen at løse af Bolt og Jærn.«

Hertuginden stod høj og rank, nu klang hendes Stemme:

»Barn, at du kan tale saa'! Gamle Morfar er død; men *vi* lever! Just nu skal vi vise, hvo vi er, og ilde var det, ja, saare ilde, om kære, gamle Fader højt fra sin Himmel skulde se, at vi sveg ham og Danmarks Land!«

Træt sank Renata i Stolens Hynder:

»Fru Moder taler saa stolte Ord —«

»Ja, Barn, *sande* Ord,« smilte Hertuginden og nikkede, »naa, Gud have Tak, nu fik min Renata atter Blod i Kinderne, ja, Barn, jeg vidste

det, du kunde ej glemme dit Ord — husker du Lier — ja, Renata, du er *min* Datter!

Det er jeg, Fru Moder, og gærne lyder jeg jer, men — hun standsede lidet, men det er sagt mig, at Prinsen af Danmark bejler i andet Land —«

Hvad Land er det?«

I Engelland!«

»Nej, Barn, det er dumme Rygter — Kong Erik af Sverige bejler dér, hans Broder Hertug Johan er i London som Gesandt!«

Renata nikkede bedrøvet, men saa kom et ganske lidet Smil; thi følte hun jo Brevet ved Hjærtet, og sagde hun nu:

»Men er dette med Engelland for usandt at regne, da er det dog hvert Fald sanden, at han bejler i Bayrerland!«

Fast kom det; men og` fast klang Hertuginens Stemme, mens hun brat satte Øjnene i Datterens:

»I Bayrerland! Hvorfra ved du saadant?«

Blodet fo`r Renata til Kinderne, Øjnene kom ned.

»Du svare mig, *hvorfra*?«

»Det siges, at Fru Anna i Sachsen, som nok er Kongen af Danmarks Søster, bejler for Prinsen af Danmark til Prinsesse Maria, Sachserhertugens Datter,« kom det stille, men da runged Moderens Stemme:

»Og Hertugens *Søn*?«

Hendes Haand greb om Renatas Hage, hun bøjede hendes Hoved tilbage, stirrede i hendes Øjne og raabte:

»Og Hertugens Søn! Renata! Det er Prins Vilhelm!«

Brat rejste Renata sig, stod rank foran Moderen:

»Ja, det er ham!«

»*Ham*, Renata,« raabte Moderen, »som du har budt Farvel, ham, som jeg gav dig Lov at sige Farvel!«

»Ja, Mor! Farvel har jeg budt ham, men ej for alle Tider! Jeg bød ham fare vel og leve vel; men han kommer tilbage! — For han og jeg har givet hinanden vort dyre Ord!

En kort Stund tav Hertuginden, en kort Stund stod de ranke for hinanden med Blik mod Blik, da klang det, saa Ordene dirred:

»Og det siger du mig, din Moder, uden endda at slaa Øjnene ned — du ved jo min Vilje, men *min* Vilje skulde vel intet gælde, dit eget Ord til mig intet, *intet* gælder uden dit Ord til *ham* — hvem lærte dig saadant?«

Atter saa kort en dødsens Stilhed, da runged Renatas Stemme:

»Hvo der lærte mig det? Fru Moder *selv*, min stolte Mor lærte mig det!«

Hertuginden griber om Bordskivens Kant:

»*Jeg?*

»Ja, *I*, kære, stolte Mor, jeg ved, hvad *I* svared Kongen af Engelland, jeg ved, I var min kære Herre Fader tro endda Konge og Kejser!«

Fastere knuges Hertugindens Haand om Bordets Kant, hendes Ansigt er som Sten, nu bæver

det lidet om Munden, nu griber Datteren hendes Hænder og jubler:

»Mor! Mor! Saadan Mor har jeg — velsignede Mor!«

Men Hertuginden rører sig ej, strag, stolt staar hun, nu lukker hun Øjnenes Laage fast —

»Mor, der er Taarer!« jubler det, og frem bryder Taare efter Taare, hun drager Datteren til sig, de græder sammen.

Men ej længe, med et Ryk løfter Hertuginden Hovedet, stryger sig over Øjnene, lægger saa Haanden paa Datterens Hoved:

»Aa, Barn, hvor vi staar her og er saa rent taabelige — aa, Barn, jeg led dig vel, som du stod dér — men dette er dog saa ret taabeligt — du høre nu, hvad jeg siger, Barnlille, du taled om Kongen af Engelland — men, Renata, dette er jo ganske andet, du kan da ej bære Kærlighed til én, du ej kender — du ved jo intet om ham — har kuns set ham saa lidet, hvor kan du dog —«

»Ved ej,« kom det stille, »men jeg elsker ham —«

Hertuginden smilte mildt og strøg hende om Kind:

»Aa, Barn, unge Jomfruer bliver hverandre lig!«

»Fru Moder var og' en ung Jomfru —«

»Ja, det er sandt — men den Gang var det Kongen af Engellands Gesandter, *her* er det *Danmarks*, og du skal vinde din Hr. Morfaders Lande!«

»Allerkæreste Mor, du tilgive — men var det

da ej saa', at du vilde være kære Hr. Fader tro, efterdi du havde givet ham Ord og Løfte?

»Jo, Barn, men du huske, jeg *kendte* din Hr. Fader gennem de mange, lange Aar lige fra de Dage, han var Smaadreng, og vi fik hinanden ret kær, næsten som Søskende smaa, og vi gav hinanden Ord, men først gav han mig, endda han kuns var en liden Smaadreng, sit mandelige Ord, at han vilde stride for os! Og, Renata, du høre nu, han drog af Land, eneste for at kæmpe redelig og villig for min kære Herre Fader — og du sige mig, Renata — den unge Prins, *du* tænker paa — jeg lider ham vel, for helt køn og god er han — tænker du, han vilde gøre saadant?«

»Ved ej — det kan jeg jo ej vide —«

Renata standsede, løftede Hovedet:

»Men, om han nu vilde — Mor, da har jeg dit Minde?«

Hendes Øjne bad, men Hertuginden rystede paa Hovedet:

»Nu gaar jo alt Gud til Behag ad Fredens Veje — og du vil vel ej, at der eneste for *din* Skyld skulde blive Krig og Ufred, saa Tusinder skulde komme i Ulykke — den store Kejser, som nu er død, sagde en Gang til mig, da jeg var ung: det er bedre at gøre Tusinder lykkelige, end selv at vorde det!«

Da løftede Renata langsomt Hovedet og sagde bedrøvet:

»Men hvorfor skal *min* Lykke briste, hvorfor vil I tage Lykken fra *mig*?«

»Tage Lykken fra dig, nej, Renata, jeg vil

jo kun din Lykke, men du er for ung til at forstaa saadant —«

»Mor!« brød Renata hende af, »I tilgive, men den Gang i de fremfarne Dage, da var I, kan hænde, og' for ung til at forstaa saadant —

Bedrøvet saa' hun nmod Moderen, som hastig lukkede Øjnene og strøg sig over Panden, saa sagde hun:

»Men, Barn, tænkte jeg kanske ej saa', da maatte jeg dog bøje mig, jeg blev Hertuginde af Milano, og *han* bied, min allerkæreste Frans bied, til Gud gav mig fri — ja, Renata, kom det med stigende Klang, »Gud vil, at man skal bære det, der lægges paa ens Skulder, og saa' gjorde jeg, og saa' *skal* du gøre!

»Men, Mor, *siden,*« raabte Renata i Angst, »*siden,* da Hertugen af Milano var død, da bøjed du ej din Nakke, da var det, du trodsede Konge og Kejser!«

»*Siden,* ja, siden, Barn — *du* maa bie, *han* maa bie, da vil Gud kanske endda give jer Lykke saa god!«

»Tror du? Aa, Mor, at du kan ville saa'!« klaged Renata, og Graaden brød frem; men saa blev det til et Skrig i Ve. Nej, jeg kan ej, kan ej, han har mit Ord, jeg har givet ham dyren Løfte!«

»Det havde jeg og' — *du* maa bie, og *han* maa bie!«

Hun kastede sig ned for Moderen, og Moderens Haand gled langsomt gennem Datterens Haar:

»Liden Renata, liden Renata —«

XV

Pokalerne klang, Trompeterne smælded, for Statholderen i Kongen af Danmarks Hertugdømmer, Amtmand udi Segeberg samt kgl. Raad Henrik Rantzau den Lærde, Herre til Breitenburg, Mehlbæk, Bothkamp, Sturenhagen, Willingsbüttel, Rantzau, Drakenburg, Rinteln saa' og' til Wandsbæk, er som Kongen af Danmarks Gesandt redet i Gaarde i Brüssel, og har han af Hans katholske Majestæt, der imellem har gjort et og andet Laan af Hr. Henriks fede Pengekasse, faaet saa statelig en Velkomst med klingende Pokaler og smældende Trompeter.

Ogsaa Fru Christine har med megen Artighed budt ham velkommen, og vil Hendes Højhed nu paa denne Dag muntre Hr. Henrik op med en liden Koncert; thi er han en Elsker af Kunsten.

Paa Trompeterstolen sidder Hans katholske Majestæts Knaber, paa Salens Vægge er hængt skønne Tapeter og Oliestykker, foran Trompeterstolen staar Guldlæders Stole, og omkring Hendes Højheds Trone staar de tilsagte, Vilhelm af Oranien, Statholderen i Zeeland Maximilian

van Bourgondie, det høje Raad og mange andre Herrestandspersoner; men Tronstolen er tom; thi Hendes Højhed staar sammen med sine Døtre noget afsides ved et Vindve og veksler Ord med Grev Arenbergs Gemalinde og Grev Busso.

»Allerkæreste Venner,« smiler Hertuginden, »I behage saa at mindes, at den høje Gesandt er en Elsker af Kunsten og tillige en brav Astrologus og Skribenter, og du, gode Veninde - « her bøjede Hertuginden sig nærmere mod Grevinde Arenberg, »gode Margrethe, du huske at lade dig forlyde med, at vor kære Carls og Claudes Helbred ej er saa godt, som kunde ønskes —«

Grevinden nikker forstaaende, og videre hviskes der, mens Renata, som er bleg om Kind, træt lader Øjet gaa gennem Vindvet ud paa Slotspladsen: Solen skinner over Pladsens gule Klinker, hvor Folk myldrer — dér mødes tvende, en Fjerhat svinges, en Haand kysses — dér raaber Skipperkvinder med Østers — dér en Bondekvinde med Hindbærøl — og dér, tys — det er med brabantske Nødder! — Raabet naar helt til Prinsessens Øren — hun smiler bedrøvet: *Vielliebchen* — —

»Renata!«

Det er Moderens Stemme, ondt farer det gennem Prinsessen.

Mens der bukkes og nejes, tager Hertuginden Sæde i Tronstolen — Døren opspringer, ind triner Marskalken, nu raaber han:

»Hans kgl. Majestæt, Kongen af Danmarks høje og meget værdige Gesandt!«

Alle Hatte aftages, alle tier — nu smælder

Fanfaren, frem over Gulvet iler Henrik Rantzau, saa det rasler fra gyldne Sporer og Kæder — nu rejser Hertuginden sig, gaar ham i Møde — nu knæler han, kysser hendes Hænder — nu løfter hun ham op:

»Vær velkommen, allerkæreste Herre, I tage Sæde her, om det jer saa' behager!«

Der smiles og hilses, længst kysser Hr. Henrik Renatas Haand, og han mønstrer hende, men kun helt let — dog faar hun Blod i Kinderne derved. Koncerten gaar an, og man forlystes med et galant Stykke af den Mester Giovanni Pierlugi, kaldet Palestrina, og Hr. Henrik slaar Takt med Hovedet, mens han imellem skotter til Renata. Og videre gaar hans Blik til Salens Tapeter og Kunststykker:

»Hvor skønne, Eders Højhed!«

»Om det behager Eder, vil vi siden anse dem, jeg ved, at I er en stor Elsker af Kunsten — en sand Mæcenas —«

»Ak, kun ringe mod Eders Højhed — jeg ved, I er den store Nostradamus høje Mæcenas!

Hertuginden smiler:

»Vides saadant hjemme i Danmark — Kong Christierns Datter er da ej ganske glemt?«

»Nej, nej, Eders Højhed, over hele Kristenheden gaar Eders Ry, Mændene synger jeres Pris formedelst jert Mesterstykke i Cambresis, og Kvinderne, Eders Højhed, de klæder sig jo alle *à la Lorraine* eller *a l'imitation de Son Altesse* — og *Son Altesse,* det er Eder!«

Hertuginden smiler atter — nu lyttes der lidet til Mester Palestrina, og saa gaar Hertuginden

Salen rundt med Hr. Henrik og Frøken Renata.

»Hvor skønt, Eders Højhed,« siger Rantzau og standser ved et Kunststykke.

»Det er Hans Memling: Mariæ syv Glæder —«

Rantzau nikker, vender sig saa brat mod Renata, ser vist paa hende og siger med et Smil:

»Mariæ syv Glæder — om den Lykke kunde forundes mig at skaffe den allernaadigste Frøken kun Hælvten saa mange Glæder —«

Renata svarer ej, Moderen stryger hende om Kind og nikker fornøjet til Rantzau:

»Det kan I sikkert, velbaarne Herre, store Glæder er ventende for dig, Barn, og for os alle!«

I det samme træder Kammersvende til og byder spanske Vine samt lübeckske Marcipaner. Der tages Sæde, Grevinde Arenberg og Grev Busso faar Plads nær Rantzau.

Fra Trompeterstolen gaar det an med en douce Musik, og til den snakkes der med megen Kraftighed.

Baade Grevinde Arenbergs og Grev Bussos Stemmer passer endda helt vel til Musiken, som nu er af nogen sørgelig Art: thi taler de med stor Sørgmodighed, men og med megen Kraft til Rantzau om det ilde i, at Hendes Højheds Herre Søn Hertug Carl og hans høje Gemalinde, Fru Claude, begge er af et meget ringe Helbred, saa man er ængstende, at Slægten maa henvisne og dø med dem —

Rantzau ser helt bedrøvet ud ved denne ilde Tidende, men smiler det dog inden i ham: thi

om Hertugparret blev uden Arvinger, da maatte jo efter Traktaten Lothringen falde til Danmark — —

Og satte de alle et meget bedrøvet Ansigt op; da bøjede Rantzau sig mod Renata og sagde:

»Men *Eders* Helsen, allernaadigste Prinsesse?«

»Takker — jeg lider vel!«

Det kommer mig for, I er bleg om Kind — kanske har I saa mange Tanker nu i disse Tider?«

Hvorpaa skulde jeg vel tænke?«

Hvorpaa?« sagde Rantzau, »Paa, hvad Tiden snart kan bringe! I vor Slægt har vi det Valgsprog: Kongens Held er Landets Lykke — og, allernaadigste Prinsesse, om jeg tør haabe paa Kongens Held, da tør jeg og' haabe paa Landets Lykke, og I forstaar da, Prinsesse, dette ligger mig haardt paa Sinde!«

Hendes Haand famlede om Armlænet, nu saa' hun op:

I siger: Kongens Held — men *mit* Held?«

Eders?

Han ansaa' hende nøje, prented sig hvert Træk, at han herom kunde give Beretning: den høje hvide Pande, de store Bryn noget frem over de mørke Øjne, Kindernes Smalhed, Næsens Bue — en Falk, men en hvid Falk; thi er hun nu blegere end tilforn; men det klædte hende vel, og han greb hendes Haand, kyssede den let og sagde helt mildt:

»*Eders* Held, høje Prinsesse, Gud give mig Styrke til at fremme det!

»Vil I saa', kære Herre, kom det dæmpet, mens Blikket hastig gik til Moderen.

Rantzau nikkede mildt til hende:

»Ja, Prinsesse, Eders og min kongelige Herres —«

Træt sank Renata sammen i Hynden, saa rettede hun sig, og der kom Liv i Øjnene, mens hun hviskede:

»Kære Herre, har I nogen Tid hørt, hvordan min Fru Moder svarede Kongen af Engellands Gesandter, da de bejled til hende?«

Han nikkede og smilte:

»Ja, Prinsesse, det var det om de tvende Hoveder,« og lagde han saa dæmpet til:

»Men om nu en saadan Gesandt kom at bejle til Eders Fru Moders skønne Datter, hvad tænker I da, denne skønne Datter vilde svare?«

Helt tæt bøjede hun sig mod ham og hviskede, men dog med en Klang saa fast og stolt:

»Da vilde hun svare, *at hun ej havde tvende Hjærter!*«

Undrende saa' han paa hende, smilte saa mildt, vilde tale, men just da lød Hertugindens Stemme:

»Min høje Hr. Gesandt, velbaarne, ædle Herre, I tage nu denne Kredens — og du, Renata — og I alle, Herrer og Damer af Brabant, I tage jeres Glas, og vil vi uddrikke dem for Kongen af Danmarks værdige Gesandt, Kongers og Kunstens Ven — og lader os tilmed drikke derpaa, at Gud maa velsigne vor kære Hr. Gesandts Sendefærd, os alle til Lykke og Lyksalighed!«

Gesandten drak knælende med Hertuginden, Trompeterne smælded, Pokalerne klang.

XVI

Tænkelig har den kære Gud ej hørt Hertuginde Christines skønne Ord om at signe den kære Gesandts Sendefærd, hvert Fald er det Hendes Højhed, som om Gesandten ej driver saa meget paa med Forhandlingerne, som ønskeligt kunde være. Og da det nu dertil er kommet hende for Øren, at Fru Anna i Sachsen, denne lede Mutter Anna, som skal have sin Næse i alt, virkeligen ogsaa har denne sin ilde Næse i dette med at gøre Prinsessen af Bayrerland til Frue af Danmark, da beder Hertuginden en ny Bøn, ja, hun skikker tilmed et geheimt Brev til en gammel Ven, som tilforn var gaaet paa hendes Parti, og Bønnen eller Brevet bringer det saa vidt, at en Dag, Hr. Henrik Rantzau er paa et Jagtparti, træder den geheime Ven ind i Hendes Højheds geheime Brevkammer, og Hendes Højhed gaar ham smilende imøde:

»Velkommen, min kære Grev Christopher, og gid I være kommen i en lykkelig Stund!«

Greven bøjer Knæ, kysser hendes Haand og siger:

»Den Stund, jeg ser Eder, min kære Konges stolte Datter, er altid en lykkelig Stund for mig!«

I takkes, gode Greve, siger hun, og med Højtid kommer det — men — vor gamle Konge er død!«

Hun korser sig, han bøjer Hovedet, stille bliver der derinde.

De sidder ved Bordet med de mange Papirer.

»Og nu kære Grev Christopher, I er end den samme Alkibiades som i fremfarne Dage, I er end vor fuldtro Mand?«

Han rejser sig, staar høj og bred med Haanden paa Hjærtet:

»Saasandt jeg er Greve til Oldenburg og Delmenhorst, Domherre i Cøln og Bremen, saasandt det var mig, der hin Majdag gik over Elben for at udfri Eders Herre Fader, vil jeg ofre Liv og Lyksalighed for min Herre Konges stolte Fru Datter!«

Hun nikker til ham, rækker ham Haanden, som han kysser —

»Ja, det er sandt, gode Greve, I var vor Ven — I gik over Elben, ja, jeg husker det — vi ventede med bankende Hjærte Bud og Brev — men ak, det blev til intet —«

»Guderne vilde saa', høje Hertuginde —«

»Og I havde ej Folk nok —«

»Kuns 3000 Mand —«

»Ja, gode Greve; det var for lidet; men *nu* — I skriver, I har gode Alliancer, at I kan skaffe Krigsknægte i Hobetal!

»Ja, Eders Højhed, om Guderne staar os bi, da skal Verden snart undres over, hvad den

faar at se! I behage naadigst at høre: Kongen af Sverige er lysten at falde i Landet fra Nord, og vi kommer fra Sønden —«

»Men, gode Greve, *hvorfra* faar I Krigsknægtene?«

Fra Wilhelm v. Grumbach, denne Frihedens herlige Apostel, som vil knuse Tysklands stormodige Herrer, han har alt gjort Udveje til at skaffe 4000 Hestfolk og 40 Fænniker Knægte —«

Hertuginden sad og tegnede med en Blystift, saa løftede hun brat Hovedet:

»Men naar Svensken falder an fra Norden, hvo skal da falde Norge an?«

Greven smilede:

»Derpaa har jeg og' tænkt — Eders mægtige Herre Fætter, Kong Philippus!

Hertuginden rystede paa Hovedet:

»Han gør det ej —«

»Det er ej tænkeligt, sagde Greven helt varmt: *ingen* kan staa *jer* Bøn imod!«

Hans Øjne lyste, Hertuginden smilte:

»Ak nej, Hans Majestæts Hjærte er ej som Eders — han gør det ej —«

Greven faldt i Tanker, sad saa' en Stund, løftede da brat Hovedet og sagde:

»Eders Højhed, Danmarks Gesandt er jo her — og der falder mig just nu noget i Tanke, noget om en anden Rantzau —«

»Hvo da?«

Greven rykkede sig nærmere:

»Husker Eders Højhed ej den mechlenburgske Edelmand Martin Waldenfels?«

Hertuginden rystede paa Hovedet.

»Jo, Eders Højhed, i vor store Fejdes Tid tjente Waldenfels vor Fjende Kong Christian, der skammelig bedrog ham for en større Summa. Og søgte Waldenfels nu at faa sin Ret; men det baaded intet, og skikked han da Kongen et Fejdebrev*), og tænkte han, at han vilde tage sig et Gidsel, som kunde skaffe ham den ønskede Summa, og gjorde han saa Biskop Balthasar Rantzau til sin ærlige Fange —«

»Men, gode Greve,« brød Hertuginden ham af, »hvad tænker I med denne Krønike?«

»Tænker?« sagde han langsomt, »Jeg tænker, at den ene Rantzau kan være saa god som den anden, Henrik Rantzau er Danmarks største Herre — om han var i en Fjendes Vold, da var det ilde for Kongen af Danmark!«

Hertuginden smilte:

»I vilde kanske, at jeg skulde gøre som jer Waldenfels?«

»Nej, nej, ej *I*, Eders Højhed, men *vi*, Grumbach har før gjort sligt!«

»Nej,« rystede Hertuginden stærkt paa Hovedet, »at I kan sige saadant — og hvad vilde Verden mene?«

Grev Christopher smilte:

»Det samme, som den mente, da den anden Rantzau toges. Konger og Kejser gjorde Protest; men det hjalp dog intet!«

Hertuginden havde rejst sig, med store Skridt gik hun frem og hen, standsede lige foran Grev

*) 1545. Biskop Rantzau døde i Waldenfels's Fangenskab, sandsynligvis 1547.

Christopher, nu laa hendes Haand paa hans Skulder:

»Nej, nej!«

Hun faldt i Tanker, og kom det saa brat:

»Var det 40 Fænniker?«

»Ja, og 4000 Rosfolk!«

Hun rakte ham Haanden, og han kyssede den varmt, mens hun sagde:

»Kære Greve, I takkes for dette, kanske vil jeg tale med min Hr. Fætter, gaar det ej ad Fredens Vej, da maa det gaa ad Krigens!«

Et Steds ude skingrede et Jægerhorn — nu flere . . . .

Hertuginden fo'r sammen:

»Det er Rantzau! — Og nu, gode Greve — hvo ved — I bie, til I faar Bud og Brev — Gud skærme jer!«

Han knælede, kyssede hendes Haand helt varmt — borte var han —

Med løftet Hoved lyttede hun efter hans Trin — — nu svandt de — og nu: nærmere, nærmere skingrede Jægerhornenes glade Melodi.

Ja, over det ganske Slot skingrer de, og fra Stegers og Bryggers, fra Jomfrukamre og Fruerstuer myldrer Terner, Fadeburspiger, Køkkenmøer, Kammersvende og Smaadrenge frem; men og' fornemt Folk er at finde paa Svale og ved Vindve, saaledes den liden Prinsesse Renata, som nu løfter hviden Haand og vinker fornøjet til Henrik Rantzau, der rider i Gaarde.

Og han svinger sin Hat; og Jægerhornene klinger saa lysteligt.

XVII

Henrik Rantzau er lykkeligen sluppet af Land; og med hjem til Danmarks Rige har han faaet et Kontrafej af Frk. Renata; men dette er til Fru Christines store Misfornøjelse endnu det eneste, der er kommet af de lange Forhandlinger.

Men og' anden Misfornøjelse kommer paa; thi skal der være ny Statholderinde i Nederlandene, og var saadan Værdighed hende ganske bekvem; men ak, ogsaa her synes det at blæse kontrært. Nederlænderne med Vilhelm af Oranien er vel paa hendes Parti; men nu blæser jo Vinden fra Spanieland, og der tales endog om Kongens Søn Don Carlos. Dog dette kan vel næppe være ret; thi ved dog hver, at samme Don Carlos ej kan styre sig selv, endsige Land og Rige. Alle Slags kuriøse Historier bringes nu til Torvs, enhver ved, at han alt som Dreng var saa', at en Dag, han blev galhovedet paa en Legebroder, vilde han ej spise, før han fik Broderen hængt; og maatte man da klynge en Dukke op. Og en anden Gang lod han et Hus brænde af, eneste

fordi man havde tabt noget, der lignede Vand, fra dets Vindve ned i hans kongelige Hoved. Og andre vidste, at han, da hans Skomager havde givet ham et Par Støvler, der klemte hans kongelige Tæer, lod han Skomageren æde Støvlerne, og andre igen vidste, at han ej var helt fast i Troen, hvilket var saare forfærdeligt, dog ej helt saa forfærdeligt som det, at han til Ven havde en vis Cisnero, der rent ud sagt havde været Komediantspiller.

Der kunde da vel ej blive Tale om, at samme Don Carlos blev Statholder, mente de fleste og Fru Christine med; men ak, hvad hjalp det hende; thi hed det, at Kongens Halvsøster, Margrethe af Parma, nu skulde være det, eftersom Hertugen af Alba var paa hendes Parti; og blev det hende. Thi havde hun en Søn, som tjente til Hove i Spanien; og hvis det skulde ske, at Moderen i sit Statholderskab vilde gaa Kongen imod, da kunde man jo altid true med at hænge Sønnen.

Men er Fru Christine i de Dage i saa ondt Lune, at hun bestemmer, at hun straks vil drage ad Lothringen til, da er hendes Hr. Fætter just ej heller i bedste Lune; thi er man kommen under Vejr med, at, endda Spanierne var Guds eget Folk, thi Theologerne havde jo bevist, at Gud paa Sinai Bjærg havde talt Spansk med Moses, saa begynder den onde Lutherdom dog at faa en ilde Fremgang i Spanieland. Og har man i Valladolid fundet Vinfade, der er kommet fra Genf, og har der i disse været dobbelt Bund, hvori man fandt forstukket Skrifter,

der skal brede den onde Kætterdom i Kongens Lande.

Derfor drager Hans katholske Majestæt til Skibs fra Vliessingen; thi maa det være paa Tiden, ej eneste at faa disse onde Skrifter, men tillige adskillige andre brændt.

Men og' Fru Christine og Frk. Renata drager af By, og dem følger et Tog af Ryttere, Fodknægte, Karrosser, Vogne med Telte og Køkkensager, saa' og' Kokke, Kokkemøer, Køkkenskrivere, Stegevendere, Fadebursmøer, Skrivere og Drabanter. Frem gaar det gennem det flade Brabant — nu gøres Stands ved et Færgested, hvor adskillige farende Folk, lombardiske Købmænd, vælske Svende og Frankfurter-Jøder, som har været til Messe, er forsamlede, mens Træskøjten, der bringer de farende Folk langs Floden, skifter Heste. Og forfrisker de vejfarende sig i et lidet Herberg med Døjte- og Bottel-Beer, Edamer-Kees, Sute melks sop og Palinger, som er Aal, stegte paa Pind. Saa ringer en Klokke, der hænger paa Herbergets Mur, Folk farer til Skøjten, og Rytteren paa den forreste Trækhest sætter Horn for Mund, mens Skøjten glider af Sted, og af Sted ruller og rasler ogsaa Fru Christines Tog.

Fru Christine sidder ensom i den nymodens fire Hjuls Karrosse, som drages af seks brede flanderske Hopper, ved hendes Side paa Læderhynden ligger adskillige Papirer, i Haanden holder hun et Brevskab, hvori hun med Iver læser, endda Karrossen giver nogle ilde Dunk. Men foruden hvad Hovednik der flyder deraf, nikkes

tillige af en anden Aarsag, og de Nik er helt fornøjede. Thi er Brevet fra en dansk Edelmand, som er flyet af Land, og nu, kan hænde, vil komme til hende og vorde hende og hendes Sag til megen Gavn.

Og læser hun:

»— *ja, Eders Højhed, Kgl. Majestæt har skammelig forløvet mig af Raadet, endda jeg i 20 Aar har tjent Kongen redelig og villig, hvilket jeg dog nu meget fortryder — — og de haver beløjet mig svarlig i onde, skidne og skammelige Nidskrifter, og de Gøyer og Troller er faldet mig an, og nu haver de giort Indførsel i min gode Gaard Gisselfeld, som jeg selv af nyt haver bygget. Og deres Hævn følger mig; thi haver de sluppet den Snaphane Herbert v. Langen og en anden, navnlig v. d. Weulen, paa mig, at de skal tage mit Liv, og i Lüneburg haver de virket, at jeg kuns kunde faa Leyde for Vold og ej for Ret; men beder Eders Tjener nu, højbaarne og durchlauchtige Hertuginde, født af Kongelig Stamme, Prinsesse til Danmark, Norge og Sverige, at I af et ædelt Sind vil give Eders Tjener Fristed og Leyde ved jert Hof — — — Jeg haver nyssens været i Compagnie med den ædle Herre Wilhelm v. Grumbach, hvis Ry og Rygte kanske er Eders Højhed kommen for Øre — — — med mig er et Par andre gode danske Edelmænd, som og vil tiene Eder af al Formue. Og vil jeg ganske venligen give Eders Højhed at viide, at kanske kan meget flyde af saadan huld Tjeneste, der Eders Højhed bydes af et redeligt Sind, og hvorom siden kan tales. Og tilønsker jeg højbaarne Fyrstinde, kan hænde*

»*snarligen Dronninge-Moder, om ej selv Dronning,*
»*ret en langvarig Sundhed og et godt Regimente*
»*i de Lande. GUD har undet Eder og kanske Eder*
»*i Tiden vil behage at forunde. GUD almægtige*
»*befalendes under mit Secret.*

»*Basel, Søndagen næst efter St. Michel. 59.*
Peder Oxe.«

Hertuginden lod Brevet synke, nikkede smilende:

»— *kan hænde snarligen Dronninge-Moder, om ej selv Dronning* —«

Hun lænede sig tilbage, lukkede Øjnene — — —

Næst Hertugindens Karrosse følger Frk. Renatas, og sidder i den den unge Prinsesse, ogsaa hun har et Brev i Haand, ogsaa hun har lænet sig tilbage; men lystigt er ej Smilet om hendes Mund — imellem sukker hun endda. Saadan nu — helt sorrigfuldt klinger det, og bedrøvet gaar hendes Blik langt over det flade Land, hvor Solen staar i sin Nedgang — dér vandrer en Klynge Bønder hjem fra Marken — dér en ung Bondeknægt ene med sin Kvinde — Prinsessens Øjne følger dem —

Langt henne ringer en Kirkeklokke . . . .

Hun korser sig, gemmer Brevet, tager frem sit Breviar — blader: *en kristelig Bøn at bede dagligen i denne onde Krigens og Fejdens Tid* — —

Hun blader videre: den Bøn passer ej — — saa smiler hun bedrøvet: aa, jo, kan hænde dog — egentlig passer den helt vel: Livet er Krig og Fejde —

Brat retter hun sig, og hendes Hænder knugedes om Breviariet: men hun skulde vise, at

hvordan det saa gik, hvad der saa end skete, hende kunde ingen tvinge!

Saa blev det til Smil: var det nu ogsaa saa onde Tider — inde ved Hjærtet følte hun hans Brev: hans Søster Maria skulde jo være Danmarks Dronning — —

Hun nikkede helt fornøjet, hendes Blik gik over Landet: hvor mild og varm den Aftenrøde var, hvor det gløded og brændte derude — Møllen dér helt sort mod den røde Himmel, udenfor stod Mølleren med Luen i Haand — der ringedes jo til Ave — —

Mere og mere steg Klangen, hun lænede sig mod Vindvet: dér laa Kirken: det bævede og sang op i den lyse Luft, og den liden Prinsesse foldede Hænderne, smilte dertil, thi faldt det hende i Tanke: nu var det just Timen at bede til den gode Jomfru Maria; og vilde hun bede Maria af Himlens Land, at Maria af Bayrerland maatte blive Frue til Danmarks Land.

XVIII

Men ak, ingen af Marierne hjalp!

Og dette vides af et lidet Brev, som Mester Lurifaks har bragt Frk. Renata. Vel vilde Maria af Bayrerland nok være Frue af Danmark, men dér havde man gjort saa mange Omsvøb, at det hele blev til intet, uden til Taarer paa Renatas Kind; thi tænkte hun, at nu red de danske Gesandter nok snart igen i Gaarde, særdeles da man vel nu havde mere Hast, eftersom Prins Frederik var vorden Konge. Ej en Gang havde hun nu Søster Dorethe at sanke Trøst hos; thi var Fru Moder tænkelig kommet under Vejr med dette om Grev Rye, eller var det kanske for at fornøje Dansken, der jo kunde faa større Brudeskat, naar Renata var eneste Datter; nok er det, at Dorethe var sendt til et Kloster for at glæde Gud, hvert Fald for nogen Tid.

Renata har da ej andet Selskab end Phanette og saa Bøgerne, som skaffer hende Lyst; men og' Taarer, ej mindst, naar den »*Kiærlighedens Fængsel*« falder hende i Hænde; thi mindes hun

da Dorethes Ord om den Helt Constante og den Mø Rigorosa — ak, Gud, om *han* var her, hun skulde ej være mindste rigorosa!

Men tager hun i de lange, lange Dage og' andre Bøger ned fra Jomfrukammerets Hængehylde, og sukker og længes hun mod Garalaso de la Vegas ømme Hyrdedigt, og falder hun i Tanker ved »*Den hemmelige Samtale mellem Gud og Sjælen, mellem Brudgommen og Bruden*«, og hvad kunde hun for, at den Brudgom, hun fik i Tanke, ej var af nogen himmelsk Art. Og læste hun tillige Wolfram v. Eschenbachs »*Parzival*«; men var der en Rimemester, som hun nød med allerstørste Fryd, og han var den saa meget elskede Torqvato Tasso. Thi havde Phanette fortalt hende adskilligt om denne Mester, og det var just saadant, der kunde faa unge Jomfruhjærter til at bæve. Men var det nok skønt at læse »*Gerusalemma liberata*«, endda 20 Sange ej var saa helt lidet; end bedre var det dog at høre om, hvordan Torqvato vandt sin skønne Leonora! Og gik det saa' til, at Torqvato var Hofsanger hos Alfons af Ferrara, og dér sang han sig dybt ind i Hjærtet paa Fyrstens Søster, den skønne Leonora. Men var det ej passeligt, at den arme sang om Elskov til Fyrstinden selv, og skrev han sine Sonetter til Fyrstindens Kammermø, Leonora Santivale. Da kunde han frit synge hendes kære Navn, og Fyrstinden vidste jo endda, at det var hende, det gjaldt. Men en Dag vidste ogsaa alle andre det, og den arme Mester maatte da fly. Men benaadede Fyrsten ham tilsidst, og

jublende vendte han tilbage; men en Dag flammede hans Hjærte saa', at han, endda hele Hoffet var samlet, slog Armene om hende og kyssede hende; thi maatte han gøre saa', om det saa skulde koste hans Liv!

Og har Renata i denne Dag just hørt om Tasso, og Tasso er blevet til Prinsen af Bayrerland — aa, Gud, om han vilde gøre, som Mesteren havde gjort!

Og hun sank dybt i Bænkedynen, stirrede frem for sig, bredte Armene, men ak, intet, intet var der at favne — — —

Et Steds begyndte en Kirkeklokke at ringe — hun smilte bittert, mindedes Rejsefarten, og hun foldede ikke Hænderne —

Det er i Cordelier-Kirken, tænkte hun — hvad kunde det være for Aarsag? — — —

Brat rejser hun sig, gaar til Vindvet, slaar det op — stærkere bruser Klangen, og ind vælder Aftensolen. Hun skygger med Haanden og ser Borgerfolk gaa til Kirke — se, nu bliver der Uro, alle standser, stiller sig paa Række, alle Blikke gaar ad den snævre Gyde — ogsaa Prinsessens, og ser hun nu, dér frem fra Skyggen drage et Tog af hvide Jomfruer, alle har de brændende Lys i Hænderne — og dér, hyllet i Slør -- det bæver om Prinsessens Mund: en Brud — med bøjet Hoved gaar hun — — —

Nu falder Kirkedørene til, og Prinsessen synker sammen paa Vindvesbænken — ogsaa hun har Hovedet bøjet — — —

»Frk. Renata!

Op farer Prinsessen —

»Aa, Phanette, hvor du skræmte mig!«

»I tilgive, allerkæreste Frøken — jeg, som endda saa hjærtens gærne vilde være jer til nogen Fornøjelse —«

Prinsessen ryster langsomt paa Hovedet — —

»Ja,« sukker Kammermøen og gør et pudsigt-melankolsk Ansigt: »tilforn har det jo været ringe med min Fremgang hos Hendes Højhed — den naadige Frue har saa' sin faste Vilje!«

»Det har hun, Phanette, og den rokker ingen!« sukker Renata.

»Kanske dog!« hvisker den gamle, og Rynkerne bliver til saa lunt et Smil.

»Det har du sagt før, Phanette!« kommer det træt.

»Jeg har saa', allernaadigste Frøken, *jeg* arme kan intet; det er ej som i fremfarne Dage — men der er en *anden!*«

Prinsessen løfter Hovedet:

»Hvo da?«

»Ham Oxen?«

»Tænker du, at *han* kunde hjælpe?«

»Ja, om han *vil;* thi hvad *han* vil, det vil Hendes Højhed — alle vi andre er intet, han er alt, den Stratenjunker! Ja, nu er han jo vorden Hs. Højheds Raad, og hele Schaumburg har den Landstryger faaet i Lehn —«

»Saa, saa, Kammermø,« kom det lidt strængt, »han er min Hr. Broders Raad, du tale ej saa' om ham!«

»Tvi, siger jeg, pøj, siger jeg,« spyttede den gamle, »ved Frøkenen, hvad for Kanailler han har i sit Sold? Mordere og — *Troldkarle!*«

Det sidste Ord sagde hun helt dæmpet og slog et stort Kors for sig.

Prinsessen gjorde ligesaa og bøjede sig nærmere mod Kammermøen.

»Hvad siger du, Phanette?« kom det hastig.

»Jeg siger,« kom det end hastigere, »at han lader en Skælm, der hedder Christoph Kretzer staa for Lehnet, og det var ham, der slog Biskoppen af Würzburg død; for Christoph var i Sold hos Ridder Grumbach, der stak Christoph og nogle andre Skarnsknægte i Borgerkofter, og da der nu var Marked i Würzburg*), og Biskoppen red fra Kirke, saa kommer Grumbach og hans Skalke, skyder Biskoppen død, og raaber paa Tysken disse gruelige Ord: *Pfaffe, du musst sterben!*«

»Uha! — Men, Phanette, det var jo dog ham Grumbachen, der anstiftede det hele — saa det kan Oxen da ej gøre noget for —«

»Nej, men den, der skød Biskoppen død, det var jo *Christoph*, der nu tjener Oxen til Haande — men, Gud straffer saadant; og nu er Dansken ham selv paa Sporet, og nu nyssens faldt et af Oxens Kreaturer i et Baghold, som Dansken havde gjort, og fjorten Enspændere**) slog ham ned —«

»Det var mange om en,« sagde Prinsessen.

»Det var det,« sagde Phanette dæmpet, »men der skal mange til saadanne Karle, og der skal *Sølv* i Bøsserne baade til ham og de andre —

*) 14. April 1558.

**) Stafet, Sendebud.

»Er der *flere*?«

»Ja,« korsede Kammermøen sig. »Christophs Øje, som kan se gennem Jærn, og Sorte Heinrich, der kan gøre sig usynlig, de er alle Troldkarle, Oxen med, for hvordan skulde han ellers faa Hendes Højhed saadan i sin Vold?«

Prinsessen havde rejst sig, hastig gik hun frem og hen . . . .

Det begyndte at skumre, og Prinsessen veg uden om Kammerets mørkeste Kroge.

Nu standsede hun foran Kammermøen:

»Men, Phanette, at du kan tænke — at han skulde bistaa mig, at jeg skulde være i Kompagni med en saadan Troldkarl —«

Phanette betænkte sig lidt, saa kom der et lunt Smil, og hun sagde med Prinsessens Tone fra før:

»Saa, saa, Frøken, han er da Eders Hr. Broders Raad!«

De smilte begge.

»Nej,« sagde Prinsessen, mens hun stedse gik frem og hen, »det kan aldrig være ret, det kan det ej —«

»Ja, jeg forstaar mig ej paa saadant, men Oxen er den eneste, der kan!«

»Tænker du,« kom det langsomt og i Tanker.

»Har den naadige Frøken ellers noget at befale — jeg har hældt Olie paa St. Nicolai —«

»Nej, saa er der intet,« sagde Renata og nikkede til Kammermøen.

Hendes Blik fulgte hende, og saa hun, at der nu var helt mørkt i alle Kroge —

»Phanette, du tænde!«

Det gnistrede fra Fyrstaalet, paa Bordet glødede Vokslysets Tane op — borte var den gamle — og stille blev der — — da jog det gennem Prinsessen; thi rungede Klokkeklang til hende.

Hastig var hun ved Vindvet — fra Kirken derovre lyste det — nu gled Portfløjene op, Orgelbrus og Lys strømmed hende imod — nu myldred Skygger ud i Lysstriben — nu skiltes de, og frem mellem dem skred Brudetoget, Brud og Brudgom Arm i Arm — Latter og Sang —

Stille bøjer Prinsessen sit Hoved langt henne dør den glade Larm.

XIX

Paa Kammerets Væg er ophængt adskillige kunstige Oliestykker saa' og' adskillige Armbrøst og Skydegeværer samt Takker og Gevirer, der er af Dyr, som er skudt i Lehnet Schaumburgs Skove ved Foden af de Bjærge, der nævnes Vogeserne.

Thi er dette Kammer i Nancy Slot af Hendes Højhed Hertuginde Christine givet til hendes Hr. Søns Raad, Peder Oxe, som nu i denne Formiddag sidder ved Bordskiven, hvor der ligger adskillige Breve, men særdeles en Hob Pakker, vel indsnørede med Hampebaand. Nogle af Baandene er løsnede, og er Hr. Raaden, som sidder ved Bordet, just nu i Færd med at løsne et Baand.

Nu brast Knuden, og blader han søgende blandt Pakkens mange Papirer, læser, glatter ud, lægger i Orden.

Det er, hvad Peder Oxe har faaet Stunder til at bjærge af Skøder, Gældsbreve og andet — imellem nikker han, imellem gør han et ondt Ansigt, imellem læner han sig tilbage mod den lædertrukne Ryg, lukker Øjnene — — —

Nu er der Rynker i Panden: thi tænker han paa de arge Skalke, Anthonius Bryske, Gyldenstierne, Trolle og Gøyerne, som klaged ham an og gik ham haardt paa Livet — — —

End dybere bliver Rynkerne; thi mindes han Kong Frederiks Brev, og ilde er det, at han husker hvert Ord: »*naadigen er du forløvet af* »*Hans Naades Raad og Tjeneste, at du maa drage* »*hjem og bjerge dig som en anden af Hs. Maje-*»*stæts Undersaatter* — —

Han knyttede Haanden og slog den haardt i Armlænet: var han som en anden af Hs. Naades Undersaatter, Peder Oxe var han, og de Skælmer skulde faa det at mærke — — og dette var Takken! Var kanske hans Herre Fader ej faldet for Kong Christian, havde han ej selv tjent ham redeligt i tyve Aar — nej, de Gottorpere var nogle Skalke! Og saa havde de stævnet ham til Herredagen for uredeligt Regnskab — nej, han skulde vel vogte sig for de Lovtrækkere, var han kommet, han havde nu siddet i Bolt og Jærn — kanske havde han mistet Halsen ligesom Farbroder Torben! Men de skulde selv komme til at bryde deres Hals — —

Han smilte, slog Øjnene op, søgte mellem Papirerne — ja, dér var Brevet fra kære Svoger Jørgen, dér fra Otto Rud, og dér fra gode Broder Eskild, som i Trængselsdagene saa bravt skikkede ham Penge — — —

Hastig løb hans Øjne over Brevene: dér stod om Rygterne, han havde ladet sprede derhjemme: jo, jo, Hans Naade havde dyren Død faaet sig en god Buksefeber ved at høre om hans kære

gamle Ven Peder Oxes Alliance med de Lothringer og med Grumbach og Sachsen og Pfalz — nu troede Hs. Naade, der rustedes og hvervedes her, rystede baade for Frankrig og Spanieland, og en skøn Dag tænkte han, at Hæren stod i Holsten! Og saa havde de ej hundrede Knægte i Vaaben! Og saa troede man vel og', han havde eneste Troldkarle i sit Sold — ja, hvor man kunde faa Menneskene til at tro al Galenskab!

Peder Oxe slog sig paa Maven og udbrast i en mægtig Latter — — —

Atter er han i Papirerne, men nu leer han ej længere; thi læser han en Copia af det Svar*), Kong Frederik har givet Kejseren, da Hs. høje Majestæt havde talet Oxes Sag i Danmark: »*det er os fast besværligt, at vor elskelige Faders* »*gode Navn skal saaledes utilbørligen angribes af* »*denne Flygtning — — — bede vi venligst, at* »*der ej mere maa blive vist bemeldte Flygtnings* »*Angivelser noget Hensyn; men at han maa blive* »*henvist til os, hvor han kan vente sin billige* »*Ret* — —«

Atter er Haanden haardt i Armlænet: ja, salte Død, han skulde nok faa den Ret, der ham tilkom!

Han kiggede i Broder Eskilds Brev og smilte; thi stod jo dér om den Skræk, der var faret Dansken i Livet — — og Smilet blev end lysere; thi læste han: *sikkerlig kom de nu snarlig at faa Bryllupet med Frk. Renata fuldbragt, da*

*) Dat. Nyborg 7. Marts 1560.

de derved kan slippe den truende Krig — og da fik Renata Danmarks Land, og han selv fik Gunderslev og Gisselfeld med de 154 skønne Gaarde — —

Hans Haand søger mellem Papirerne, med ét standser den, saa mild bliver hans Mine; thi tager han en liden Seddel, mens han siger helt højt frem for sig:

»At jeg og' fik den med —»

Og læser han med saa varm en Klang i Stemmen det Vers, han en Tid gjorde at sætte over Gisselfeld Port:

1540 paa den syvende Aar
Lod Peder Oxe denne Gaard flytte
Og bygge af Ny, som han her staar,
Sig og sine Arvinger til Nytte.
Gud unde dennem at bygge og bo,
Og saa i Verden at være,
At det bliver dennem til Fred og Ro
Over alting til Guds Ære — — —

Han smiler bittert: Fred og Ro? Aa, Gud, men det skulde blive anderlunde!

Saa lukker han Øjnene; hans Tanker gaar langvejs hen: Gisselfeld, Tølløse, Vester Egede, Nielstrup — — — —

Men brat slaar han Øjnene op, griber om Armlænet, retter sig i Sædet, lytter — nej, det var intet! — — Jo, nu er Lyden der igen! Nogen lister ved Døren —

Han springer op, hastig føler han sig til Brystet — jo, Panserskjorten er vel knappet — af Bæltet river han sin Daggert: var det en af

Kong Frederiks Lejesvende, som lusked her, han skulde faa saa varm en Velkomst!

Med Daggerten i Haand staar han lyttende, hans Mund er bidt til: de danske Skalke skal ej faa ham saa let!

Nu lister han lyttende frem mod Døren — jo, de Trin er der end, hvo kan det være?

Nu er han ved Døren, hastig river han den op — nu et Skridt tilbage — hans Ansigt er eneste Smil — nu bøjes Ryggen:

»Eders Højhed, allernaadigste Frk. Renata!«

Han kysser hendes Haand, Blodet er faret hende til Kinderne, tavs staar hun, saa endelig kommer det famlende:

»Hr. Oxe velbaarne Hr. Oxe — jeg —«

»Allernaadigste Frøken,« smiler han, »I behager at se helt ængstende ud — I tænker da ej, at Oxen stanger?«

Hun ser op, kommer til at smile, faar saa Øje paa Daggerten, som han end holder i venstre Haand —

Da faar ogsaa han lidt Blod i Kinderne, hastig er Daggerten i Bæltet.

Hun ser spørgende paa ham, nu smiler han atter:

»Naa, allernaadigste Frøken, tænker I end, at jeg stanger?«

Hun leer, betragter ham nøje, og mere Ro kommer der i Minerne: egentligen har den Oxe et godt Ansigt — og brat kommer det:

»Der er noget — der var en Ting, som —«

»Som den naadige Frøken vil tale med sin Tjener om?« hjælper han hende og seer helt mild ud.

»Ja!« siger hun lettet og rækker ham Haanden, som han kysser.

»Det er for stor en Gunst, at Guderne skaffede mig dette lykkelige Møde,« smiler han og fører Prinsessen ved Haand ind i Kammeret.

Søgende og lidt bange ser hun sig rundt, og noget skuffet bliver Minen: her er jo ej mindste troldmandsagtigt — stjaalent mønstrer hun Peder Oxe: heller ej hos ham selv — — —

Nu sidder de lige for hinanden, han nikker muntrende til hende:

»Naa, allernaadigste liden Frøken —«

Hun tier, ser ned — da smiler han brat, og der kommer et Blink i Øjet:

»Jeg vilde gærne,« begynder hun, »det var kuns, at jeg vilde —«

Længere kommer hun ej; men da bøjer han sig mod hende og hvisker:

»I vilde spørge om *Kong Frederik af Danmark!*«

Hun fo'r op, stirrede paa ham:

»Hvorfra? Hvorfra ved I det?«

Han trak paa Skuldrene, smilte —

»Ja,« sagde hun, rettede sig, lagde Hovedet lidet tilbage, og helt fast fo'r hun fort, »ja, velbaarne Herre, det er, som I siger, I kender jo Kongen — hvad er han for Herre?«

»Han er en —« begyndte Peder Oxe, og Tonen var ej blid, men brat standsede han, og hastig skiftede den, mens han taled videre:

»Kong Frederik — jo, Hans Naade er en naadig Herre og —«

»Jeg har dog hørt adskilligt om ham —«

»Har I, hvad da?«

»Aa, adskilligt —«

Peder Oxe smilte, og blev det til en kort Latter:

»Aa, naadige Frøken mener kanske den Kindhest!«

Hun rettede sig, kom til at le med, saa hjærtelig Oxens Latter var:

»Nej, Kindhest? Jeg ved ej!«

»Naa, jeg tænkte, det var dette — jo, Hans Naade kan jo være noget hastig — og saa var det ved Frk. Dorotheas Bryllup, at han muntred en af Gæsterne op med den liden Kindhest, som nu galoperer Evropa rundt —«

Prinsessen satte en lidt betænkelig Mine op, men Peder Oxe trøstede:

»Saa, liden, allernaadigste Frøken, I tage nu den muntre Mine paa, den klæder jer saa godt, og mod *Damer*, særdeles mod saadan smuk Frøken som jer, vil Hans Naade nok fare med Læmpe —«

»I takkes for Trøsten,« sagde hun, »I mener ej, jeg behøver frygte Kindheste?«

De lo begge, han længst — saa en stor Tavshed — — — — —

»Jeg har om Hans Naade og' hørt Ting, der værre er,« kom det dæmpet, »han og hans Slægt har faret ondt frem mod min gamle Herre Morfar —«

Hun holdt inde, Tavsheden var ej mindre dyb end før.

Saa brød Peder Oxe den, og der var Alvor i Stemmen:

»Eders Herre Morfader er død, gode Prinsesse, og skal jo nu al gammel Strid være glemt, og Gud har villet saa, at I skal vorde Fredens og Lykkens Symbolum!«

Hun løftede Hovedet:

»Men om *jeg* nu ej vil?«

»*Vil?*«

Ogsaa han rettede sig.

»Ja, derpaa har I høje Herrer nok ej tænkt — men om den liden Prinsesse nu sagde, at hun ej vilde?«

Undrende saa' han paa hende, saa smilte han:

»Denne Skæmt klæder jer helt vel — I er stoltelig at se, Prinsesse, men —«

»Men om det nu *ej* er Skæmt, men ondeste, haardeste Alvor,« sagde hun, og hendes Stemme dirrede lidet, »om Prinsessen nu sagde *nej!*«

Han greb hendes Haand:

»Men det er umuligt, Prinsesse! Det er jo jer Fru Moders Vilje!«

»Og det er *jer* Vilje!« dirrede hendes Stemme.

»*Min?*«

»Ja, det ved enhver! Hvad *I* vil, det vil Fru Moder — men, kære Herre,« her blev hendes Stemme med ét mild og bedende, »hvor kan I dog ville det saa': thi ved dog enhver, at I ej er Kong Frederiks Ven, og I skylder ham for at være ret en ond Potentat, hvad I saa end siger til mig — og kan I da bære det over jert Sind at give *mig* til en Herre, der ej vil være mig god?«

»Allerbedste, allernaadigste Frøken, tro dog

ej dette, Hans Naade kan være af nogen Hæftighed — men, ja - I tænke herpaa, i jer Haand vil han blive saa mild en Due - anseer I ham med de Øjne dér, da bliver han saa frommelig —«

Hun rystede paa Hovedet, videre klang Peder Oxes Stemme, og mildelig faldt Ordene:

»Og saa huske I, Prinsesse, I vinder *Danmarks Land!*«

»Hvad baader det *mig*,« kom det bedrøvet.

»I sige ej saa': Danmarks Rige er saa skønt og rigt, tro mig, Prinsesse, der gaar ej en Dag til Ende, uden jeg længes derhen — og, Prinsesse, *I* vil komme til at elske det — det er jo jer Fru Moders Land, hun er født dér, og dér førte hendes Fædre Spir og Krone!«

»Hvad baader det alt,« kom det stille, »gode, kære Herre, kan I, *vil* I ej hjælpe mig?«

»Hjælpe jer til ej at vinde Danmarks Land — det var en ilde Hjælp, og hvorfor?«

»Hvorfor?« kom det stille, og hun slog Øjnene ned. Hans Blik hvilede paa hende, brat lysnede det, han vilde tale, men tav, dér foran ham paa Bordet laa Broder Eskilds Brev: »*her* »*i Danmark er man slagen med en svar Skræk,* »*nu tager Hans Naade Frk. Renata, og du har* »*Gisselfeld* — — —«

»Prinsesse!«

Hun løftede Hovedet:

»Ja, gode Herre —«

»Ak, om jeg kunde være Eder god, men jeg frygter —«

»I kan, om I *vil!*«

»Vi Mennesker kan saa lidet, Prinsesse — og

jeg frygter, det er for silde — Gesandterne kan være her, før vi venter —«

Der lød en stærk Banken —

»Hvo dér?«

»Dørsvenden!«

Nu var han inde:

»Hendes Højhed Hertuginden behager at lade Herren kalde!«

Borte var Svenden, Prinsessen havde rejst sig, Peder Oxe ligedan — de saa' paa hinanden.

»Eders Fru Moder venter —

»Tænker I, det er dette?« kom det dæmpet.

»Hvo ved?«

Han tog hendes Haand og kyssede den:

»Takker for Gunsten af Eders Højheds Besøgelse — ej vil jeg glemme den —«

»Vil I ej heller glemme at bistaa mig?«

Helt varmt kom det:

»Om jeg kan, høje Prinsesse!«

Nu faldt Døren til bag hende — han saa' en kort Stund ad den Kant, saa vendte han sig med et Suk: dér paa Bordet laa Broder Eskilds Brev.

XX

»I være velkommen, kæreste Herre Peder!«

»Takker, allernaadigste Hertuginde — har Eders Højhed bekommet gode Tidender?«

Hertuginden nikker fornøjet og peger mod Bordet, hvor der ligger mange Breve.

»Inden en Uge har vi den danske Gesandt!«

»I ønskes al Lykke, Eders Højhed — bliver det Rantzau?«

»Nej, af nogen Aarsag bliver det ej ham, men denne Grev Günther v. Schwartzburg og hans Felttøjmester v. Sara.«

Peder Oxe trækker Brynene sammen, Hertuginden siger:

»I kender dem?«

»Det er *Tyskere* — de tror meget om sig selv, General Bombastus kaldte vi Hr. Günther —«

»Naar kuns vi andre ej kommer til at tro for meget om dem —«

»Det er sandt, Eders Højhed —«

»Men,« brød Hertuginden ham af og bød ham til Sæde, »har I og' gode Tidender, min kære?«

»For Eders Højhed er Tidenderne helt gode, men for *mig* —«

»Hvordan? Hvad der er godt for *mig*, maa være godt for *Eder*, og hvad der er Eders Held, kære Herre, er og' mit Held!«

Han bøjer Hovedet, lægger Haanden paa Hjærtet:

»Sandt sagt, store Fyrstinde, men —«

»Men hvad — betro jer kun til *mig!*«

Atter er Haanden mod Hjærtet:

»I takkes, gode Patronesse — men vil I forstaa, at det skærer ondt at høre, at Gunderslev nu er gaaet mig af Hænde ved Retterthingsdom, og den Skælm af Herluf Trolle har Hans Naade gjort til Rigens Admiral! Og Gisselfeld — I tænke jer, Eders Højhed, den har Hans Naade givet hen til den tyske Fukssvandser Grev Dohna —«

Dybt skar Rynkerne i Peder Oxes Pande, men nu glattedes de, og han smilte:

»Dog, store Patronesse, som I behagede at sige: *Eders* Held er *mit* Held; naar Danmarks Rige falder i jer Haand, da falder Gisselfeld i *min* —«

Hertuginden smilte, men lagde uden at tænke derved Haanden paa Bordskivens Papirer, som vilde hun skjule noget —

Saa sagde hun, og Tonen larmed, som og' den havde noget at skjule:

»Ja, kære Ven, det er, som I siger, saadan maa det være — her har jeg alle Papirer og Documenta; men først — hvad godt nyt var det, I havde for mig — er der kommet Tidender fra Hr. Eskild?«

»Ja, og fra Jørgen Brahe, og lystigt er det at høre, hvor Angsten er faret i Dansken!«

Hertuginden lo:

»Man holder jer vel dér som her for en Troldkarl!«

»Holder man mig virkelig for det?«

Hun nikkede, og han nikkede i lige Maade, sigende:

»Ja, det skader intet, naar man har alle de Snushaner om sig; det holder dem fra Livet!«

»Og selv er I Mester for alle Krønikerne, *kloge* Herre, ogsaa for dem, der jager Skrækken i Dansken — ja, I er mig en god Tjener, og jeg skal vide at lønne jer derfor — men hvad mere siger Hr. Eskild?«

»Mange lystige Ting: de tror derhjemme, at Hans katholske Majestæt, Eders Højheds Herre Fætter, er paa *vort* Parti!«

»Gud bedre det,« sukkede Hertuginden.

»Det har han alt gjort; thi bedre kan det da ej være, end at Hans Naade har givet Befaling, at alle spanske Saltskibe, som kommer for Krogen og Helsingør, skal visiteres, da det befrygtes, at der inden Borde skal være forstukket spanske Krigsknægte, som vil gøre Indfald i Landet!«

Hertuginden nikkede, han fo'r fort:

»Og har man paa samme Kastel lagt et bravt Parti Krigsknægte, som nok Dag og Nat staar med brændende Lunter ved Stykkerne: thi, kan Eders Højhed tænke, hvo de venter skal komme og falde dem i Nakken?«

»Nej?«

Han rejste sig og slog Hælene sammen:

»Jo, Eders Højhed, de venter, at *jeg* skal gøre dem denne Artighed; thi ligger jeg i denne Time paa Lur i Kattegat!«

Hun lo, og han lo:

»Men der er end mere, Eders Højhed: hele Danmarks Flaade skal nu stikke i Søen at standse vor Armada!«

Hertuginden greb hans Haand, trykkede den varmt og sagde:

»Ja, kære Herre, jeg begynder nu og' at tro, at I er en Troldkarl!«

»Kunde jeg da blot trolde Eders Højhed Danmarks Rige til!«

»Det kan I, kloge Herre, Danmarks, Norges og Sveriges Land!« jublede hun og blev bredere i Stolen, »Og den Tid, da vil den klogeste Mand i Evropas Land staa Danmarks Trone næst!«

Peder Oxe sprang op, knælede og kyssede hendes Haand, og nu lød hans Stemme mod hende:

»Takker, Eders Højhed —«

Da brød han af, tænkte lidet, og saa kom det:

»*Eders Højhed*, egentligen, og derpaa har jeg tidt tænkt, den Titel er ej jer værdig, høje Fyrstinde, *Kongedatter* er I, den stolte Kong Christierns stolte Datter, født til Dronning er I —

Hun knejste end mere, hans Stemme klang:

»Dronning til Danmark, Sverige og Norge, de Venders og Gothers —«

»Ja, dette er min *Ret!*«

»Det er saa', *Majestæt* er I, og saadan skulde I nævnes!«

»Hvo ved, hvad der er Guds Vilje,« kom det med Klang, »men *min* Vilje er, at hvad I har lidt af Uret, skal vorde gjort godt - - vor første Mand og Raad skal I være!«

Hendes Haand laa paa hans Skulder, han bøjede Hovedet, og det var kanske ej ilde, han gjorde det; thi et lidt skalkagtigt Blink havde han i Øjet; men Hertugindens Øjne lyste af eneste Højtid; just da faldt hendes Blik paa de Papirer, hun dækkede med Haanden, og veg nu det højtidsfulde i Blikket, og Uro kom i Stedet:

»Stat op, stat op, gode, kære Herre, og Tak, ret af Hjærte Tak!«

Han staar for hende, det skalkagtige er borte — nu er Blikket ved Papirerne, Hertugindens Øjne følger det, Uroen stiger — —

»Er det de Documenta?« spørger han og peger mod Bordet.

»Det er saa',« kommer det hastigt.

»Og *alt* deri er Eder til Behag?«

»Jo — jeg tror ej, at der er —«

»Er det Eder til Behag, at jeg —«

Hun nikker; han tager Papirerne i Haand, hans Blik gaar fra Linje til Linje — Hertugindens Fingre begynder at spille paa Bordet — nu standser de; thi løfter Peder Oxe Hovedet og ser lige mod hende:

»Eders Højhed, her mangler noget!«

»Hvad da? — Jeg har ej saa nøje —«

»Kanske fejler jeg,« siger han langsomt med en skarp Klang i Stemmen, og nu løber hans Finger fra Linje til Linje, fra Punkt til Punkt:

Danmark er et Valgrige — — i Religionen vil man læmpe sig — — — — Livgeding for Frk. Renata, det samme som hendes Fru Oldemoders, Kong Hanses Dronning Christine, nemlig: Odense, Amtet Næsbyhoved, Øen Langeland og Rugaard, alt skattet til 15,000 Rigsdaler aarlig Indkomst — — Hertug Carl og Kong Christierns Døtre frasiger sig Danmarks Rige, og maatte samme Hertug ved Døden afgaa uden Livsarvinger, falder Lothringen til Danmark — — — —

Atter saa' Peder Oxe op, nu gik hans Blik mod Hertuginden, men hun saa' ned.

»Eders Højhed, jo! Her mangler noget!«

»Aa ja, min kære, nu mindes jeg det — jeg har og' gjort Protest herom —«

»Her mangler dette om, at Gisselfeld og Gunderslev falder til Rigens Raad Peder Oxe!«

Fast klang Ordene, og ej mindre faste var de, der nu fulgte:

»*Eders* Held, Fyrstinde, er *mit* Held, *mit* Held *Eders*, saa' var det, og saa' bliver det!«

»Ja, ja, derom er vi jo saa helt enige,« smilte hun og nikkede stærkt, »dette skal blive indsat her —«

»I tilgive, Hertuginde,« skar det, »har Dansken gjort nogen Protest mod denne Klausul?«

Lidt vaklende kom det:

»Jo, nogen Protest — nogen Protest har de vel gjort — men, I forstaar jo, min kære, dette skal komme ind, dette skal anmærkes — nu Gesandterne kommer, vil alt blive i Orden bragt!«

»Ja, Eders Højhed, derom bærer jeg ej heller Tvivl — og eneste om ét maa jeg bede, at der

handles med *II*; thi siger man jo, som I kanske ved, at Skotterne gærne ser Kong Frederik som deres Marias Gemal — og desuden ––« her smilte han, »man kunde jo snart komme under Vejr med, at Peder Oxe ej ligger i Kattegat for at falde Kongen an, og at Eders høje Herre Fætter ej er lysten at sende sin Armada mod Danmarks Rige!«

— Borte er han, og da han en Stund efter træder ind i sit Kammer, mindes han med ét to bedrøvede Øjne, og han hører saa mild og sorgfuld en Stemme, Prinsesse Renatas er det — —

Og han smiler tankefuldt: hvo ved, hvem der bliver Danmarks Dronning!

XXI

Med Brask og Bram er Grev Günther v. Schwarzburg redet i Gaarde, og med Brask og Bram er der vekslet Ord i Hertugindens Kamre. Stykkerne har drønet paa Nancys Volde, og Ordene har drønet i Hertugindens Kamre, endda saa højt, at man nu ved, at den stormægtige Greve intet vil vide om at bøje sig og give Køb for denne Flak-om-Land af Peder Oxe.

Men og' Oxen har brølt, og en liden Nar, der hedder Lurifaks, har en Dag, han af Vanvare var kommen en Dør for nær, hørt Oxen brøle:

»Nej, Hr. Greve, det nytter intet, uden *mig* er alt omsonst!«

Og saa smældede Grevens Røst:

»Nytter ej? I skal faa det at mærke! Min allernaadigste Herre Konge skal vel faa jer fat paa anden Vis og sætte jer dér, hvor saadanne Folk har hjemme!«

»I tænker paa Mord og Svig,« genraabtes der, »ja, I fik min gode Mand Uexkull slaaet

død — tretten mod én, tapre Karle, hvad, Grev Schwarzburg!«

»I tie!« kom Svaret. »Og I bie, flere skal blive slaaet ned; men ej skulde I, Peder Oxe, I, som har lettet Hans Naades Kasse for 240,000 Daler, gøre dydige Miner —«

»I vogte jer, Greve!«

»I vogte jer, Oxe! Særdeles da det er os vitterligt, at I skammeligen har villet lokke Jørgen v. Strassburg i jert Sold, og at I har budt ham 10,000 Daler for at myrde jer egen Konge!«

»Hvo siger sligt?«

»v. Strassburg selv, og det er alt berettet for Hans Naade Kongen —«

»Og det er berettet for *jer*, Grev Schwarzburg, at uden *mig*, Peder Oxe, bliver der intet af det Bryllup!«

Mere havde Mester Lurifaks ej hørt; thi var der opkommet et stort Spektakel; men snart derefter havde Frk. Renata faaet hvert Ord af Narrens Mund, og var det ej at undre paa, at hun ej græd saa meget i de Dage, som ellers vanligt var, og derfor skingred de Trompeter, som nu blæste Fest i Gaarde, ej heller saa ondt i hendes Øren; thi hvo vidste, hvad saadan Fest kunde bringe?

Og er Festen nu.

Hos Hertug Carl, der ellers meget er for Faste og Messe, har Taflet været, og ej har nogen sparet sig, ej mindst Grev Günther; og har man nu langs Galleriet begivet sig til Fru Christines Fløj, hvor Ballet skal gaa an.

I Salen er der Stimmel og Larm, fra Lyse-

kransene kaster de berømmelige Nancyer-Kærter deres Skin over Nancys bedste Mænd, dér den unge Hertug Carl og hans Frue, dér Hertugens Onkel og gamle Formynder Grev Nicolaus af Vaudemont, og dér adskillige andre fine franske Kavalerer, der ser ret smalle ud mod den danske Oxe og den blodsprængte Jep Tordsen og Christopher Urne, som alt er godt rusede.

Og medens Nancyer-Kærterne skinner, skænker Kammersvende den berømmelige Nancyer-Likør samt den nye Drik fra Indialand, som nævnes Chokolade, og som Jep Tordsen straks spytter ud, da den kommer ham bandsat vammel for.

Men før Ballet gaar an, skal man forlystes med en liden Motet af Josquin des Pres, hvorfor der er stillet Bænke med røde Hynder foran Trompeterstolen, og forrest under Baldakinen sidder Fru Christine og Frk. Renata, og dem imellem Grev Schwarzburg, som rager et Hoved op over det ganske Kompagni, og som har den røde Fløjls Vams hængt over med Kæder med Kontrafejer af Konger og Kejser. Ryggen er godt svajet ind, Brystet ud, Skægget op.

Fløjter og Hobo smægter, Grevens Haand med de mange Ringe gaar til Munden at skjule Gabningen.

Men Hertuginden har dog set det, og straks efter sagde hun:

»Egentligen burde vi ej have ladet gøre denne Koncert for den kære Greve, saadan douce Musik kan ej være for slig Krigshelt og Feltøverste

— I er sikkerlig mere en Elsker af Krigsmusik med Kartover og Pavker!«

Han slog Haanden mod Hjærtet, saa alle Kongerne raslede, og brummede hans dybe Røst saa mægtigt, at en Kapel-Knabe af eneste Forfærdelse tabte Buen:

»Ja, Krigsmusik og Kartover, det kender Grev Schwarzburg!«

Straks dernæst gaar Hertuginden, Greven og Frk. Renata Salen rundt for at anse Tapeter og Kunststykker —

»Dette er Dietrich Bouts: Englen, som bringer Elias Mad —« forklarer Hertuginden.

»Mad?« siger Greven og suger en Tand ud.

Renata smiler, og end gladere bliver Smilet, da hun i det samme faar Øje paa Peder Oxe — — hun kaster et hastigt Blik til Moderen og Greven, og end hastigere er hun et Skridt hen mod Peder Oxe.

Han kysser hendes Haand, hun hvisker:

»Velbaarne Herre, husker I, hvad I loved?«

»Jeg loved intet —«

Mundvigen kom lidet ned, men nu lød hans Stemme:

»I bryde jer ej om det, Prinsesse, det gaar endda *uden* Løftet! For det gaar ilde for ham dér!«

Peder Oxe pegede mod Greven, hun hviskede:

»Og det siger, at det gaar godt for *mig*?«

Han nikkede, og i det samme er Frk. Renata ved Grevens Side:

»Hvor det er skønt!« larmer hun lystigt og nikker til Greven, »Se dog paa gamle Hr. Elias!«

»Allerkæreste Barn,« truede Morderen lidt undrende, »jeg har ej set dig saa lykkelig i lange Tider!«

»Fru Moder har Ret — jeg føler mig helt glad —«

»Det er det angenehme Kompagni,« sagde Hertuginden og slog ud med Haanden mod Greven, der satte Hælene sammen med vældigt Smæld.

»Ja,« smilte Renata, »jeg tror, det er Grevens Kompagni!«

Hertuginden saa' atter undrende paa hende; men Greven nikkede og saa' ej mindste undrende ud. Saa rettede han sig, og straks dernæst rettede han sig end mere; thi smælded en Fanfare, Ballet skulde gaa an, og straks svajed Grevens Ryg sig —

»Høje Hr. Greve, behager det Eder at danse?« spurgte Hertuginden og pegede mod Datteren.

Hans Haand er mod Hjærtet:

»Høje Prinsesse!«

»End højere Hr. Greve!« kniskede hun.

»Allerhøjeste Prinsesse,« bukkede han, »jeg ved en stormægtig Fyrste, der gærne nu var i mit Sted!«

»Det ved *jeg* ogsaa!« sagde hun og blinkede skalkagtigt.

I det samme faar Greven Øje paa Peder Oxe, som ene staar lænet mod en af Salens Søjler, og Grevens Ryg svajes end mere, og saa stolt og triumferende et Blik rammer Peder Oxe, der trækker let paa Skuldrene. Og Greven faar intet Blik igen, men et Smil faar Prinsessen.

Flojte og Hobo, Gige og Gamba vugger og smægter, Dansen gaar over Gulvets Tavl, imellem fanger Prinsessens Blik Peder Oxes, og da faar han et Nik; men og' Mester Lurifaks, som med svajet Ryg danser Gagliarda med sig selv og vrænger efter Greven, faar et Nik, og det er helt varmt og lykkeligt.

XXII

Prinsessens Lystighed havde faaet Hertuginden til at falde i Tanker, og de kommende Dage gjorde i lige Maade, og de Tanker var ej af de lystigste.

Thi kanske var Grev v. Schwarzburg end taprere nu i Freden end i Krigen, hvert Fald vilde han ej give Pardon, naar Talen var om Peder Oxe. Og heller ej vilde Peder Oxe gøre saa'. Det gik da kun ilde med Forhandlingerne. Om intet kunde man komme overens, hverken om, at Hendes Højhed skulde mødes med Kong Frederik i Oldenburg eller Münster, og tilsidst rejser Grev v. Schwarzburg da af By med en Ryg, der ej er helt saa svajet, som da han kom; men taler han noget om, at man kan hænde igen skal mødes i Frankfurt, nu, naar Fru Christines Herre Fætter, Maximilian af Bøhmen, skal krones til romersk Konge.

Og blinker Greven ved Afskeden ondt til Peder Oxe, der blinker lunt igen; og ej mange Dage dernæst faar Hr. Peder saa venlig en Hilsen fra Greven: thi falder tvende af Hr. Peders Svende

i et Baghold, og dem iblandt er sorte Heinrich, der endda sin Trolddom maa lade Livet.

Men sært nok, trods al denne Malør, begynder Hertuginden dog igen at være i helt godt Lune, men ingen uden Hendes Højhed selv og saa Peder Oxe kender Aarsagen; thi kan man intet bestemt gætte deraf, at der tidt gaar Brev og Bud mellem Nancy og Hoffet i Paris, og selv den kloge Lurifaks kan ej ret faa Mening i det, han har opsnappet, naar han af Vanvare er kommet en Dør for nær. Kuns ved han, at Hendes Højhed en Dag med hel glad Klang i Stemmen har sagt dette: da faar vi Frankrig paa vort Parti, og da maa de bøje sig — — —

Men gaar der i de Dage og' andre Breve fra og til Slottet i Nancy, hvorom en vis Mester Lurifaks og en vis Prinsesse helt vel ved Besked. Og er det dem begge til Forlystelse; thi har Lurifaks faaet sig mangen blank Dukat, som han siger, hans Skræder skal have; thi de Breve, som Mester bringer den naadige Frøken, er saa varme, at de stedse brænder Hul i hans Bukselommer.

Men og' Prinsessen er fornøjet, særdeles over det sidste Brev, hun har bekommet; thi staar deri blandt mange andre skønne Ting, at Prinsen af Bayrerland nu ej længere kan være hende foruden, og da det just træffer sig saa', at han kommer til den Kongekroning i Frankfurt, hvor en vis ung Prinsesse nok og' kommer, saa tilstunder noget, som for ham vil blive det lyksaligste, som i denne Verden kan tilgaa — — —

Og Prinsessen, der sad i sit Jomfrukammer og for vel hundrede Gang læste de skønne Ord, lænede sig tilbage i Hynden og jubled:

»For *ham*? Nej, for *mig*, for mig, aa, Gud have evindelig Tak!«

Og sprang hun op, løb hen og kastede sig foran den hellige Nikolais Billede, græd og jubled, jubled og græd.

XXIII

Klokkerne ringer og runger, Klokkespillene rasler og leer: for Bøhmerlands Konge skal krones i Frankfurts Stad.

Uger og Dage har Borgere og Borgersker ej haft anden Tanke; thi saadant er lystigt og bringer Profit; men for at denne dog ej skal blive for stor, har det vise Raad ladet udgaa saadant Decretum: *Herbergere maa ikkuns kræve 8 Batzen*) for et Maaltid med en Kødret, Gartengevækst og Drank, men uden Drank ikkum 5 Batzen*, at fremmed Folk ej skal sige, at de Frankfurtere er nogle Snydertampe.

Man glæder sig til mangen god Rus, men og' med andet vil man forlyste sig, saaledes med at agere adskillige »Historier«, der er meget kunstige: thi skal man se en sort Sjæl flyve ud af Judas' forbandede Krop, hvorfor man har fanget en Ravn, der skal bruges til Sjæl; og skal man se Helvedes Ildsluer og Gryden

*) 1 Batzen = 2 Kreuzer = 6 Ore eller i Nutidens Penge 24 Ore. Oprindelig var der et Kors i Møntens Præg, deraf Navnet.

med de onde Sjæle, men Gryden skal være vel lukket: thi om man kunde se, hvo det var, der jamred sig derinde, da fik man næppelig mange til at spille de Roller; for ingen vil være Djævle og Satans Pak; men alle vil være Konger og saadant; og en Kræmmer har ogsaa godt nok tilkøbt sig en Konges Rolle for 7 Pund Vokslys, mens Knapmageren, der skulde være Dronning, fik sin for kuns $2^1/_2$ Pund.

Det koster da at være med i Legen, men end mere koster det Staden at smykke Husene paa Rømerberg med persianske Tæpper, Granris og saadanne Frydetegn; og er der da og' en, som desformedelst foreslaar, at man ej til Festen som vanlig skal spærre Jøderne inde, men lige som i Augsburg give dem fri mod den Summa 20,000 rhinske Gülden*), dog, det bliver til intet: thi fordi man i Augsburg træder Religionen under Hæl, skal man ej gøre det i Frankfurt!

Og Skræderne skærer nye Klæder, Bagere, Bryggere, Vintappere, Skindere og Skomagere har travle Dage, men nu er de til Ende: Fadene stikkes an, de nye Klæder trækkes paa, Jøderne jages ind i deres By, og Portene i deres Bymur stænges, alle Gyder og Gænger myldrer af glade Borgere og Borgersker, Raadsherrer i lange Kaftaner, Husfruer med Nøgleknippe ved Bælte, sorte Studenter, brogede Krigsknægte, Kukkenbagere, Harniskviskere, Paternostermagere, Skælmer, Gøglere og Tandtrækkere; dér en, som svinger sin Tang i Luften og raaber: sidder en Tand

*) 1 rhinsk Gülden = 7 Kr.

i Gummen fast, haler min Tang den ud i Hast — — —

Men ingen har Stunder at lade Tænder hale af Gummerne, alle myldrer af Sted til Rømerberg og Hirschgraben for ret at se Konger og Kejser, Kurfyrster og Pfalzgrever drage i By.

Og alle Frankfurts Klokker falder til Slag og ringer og runger, mens Klokkespillene rasler og leer. Solen skinner over røde Tage, over glade Frankfurtere, Stadsmusikanter spiller, Gøglere skriger, Bægere svinges, Hatte og Huer farer til Vejrs, Munke spottes, Jomfruer kysses, Larmen stiger, Trængslen vokser, Kejseren kommer!

Det gnistrer i Farver og Fjer, i Guld, i Silke, i Sindal og Maar, i røde Skabrakker over hvide Hingste — dér Kejser Ferdinandus, dér Kongen af Bøhmerland, Kurfyrst August og Fru Anna af Sachsen, Markgrev Joakim af Brandenburg, Hertug Ernst af Brunsvig, dér den høje, stolte Frue og den skønne Frøken; det er Christine af Lothringen og hendes Datterlil — dér Georg v. Hohenheim og Biskop Zakarias Delphin og dér: Trompeterne smælder, Bannerne bølger, det er Hertug Albrecht den Prægtige af Bayrerland, hans gode Frue og hans Søn, unge Prins Vilhelm — — — Nye Bannere, nye Trompeter, det drøner under Ros, Klokkerne kimer, Larmen stiger, og Tandtrækkeren, der før raabte saa skønt, er nu ruset, og vil han endeligen trække en Tand ud paa en gammel Raadsherre, som strider imod af alle Kræfter — Larm, Skrig, Byvagt!

Men og' andet Steds har Byvagten travlt, dér

ved Justitiabrønden er nogle Studenter kravlet til Vejrs og svinger deres Baretter, saa tidt en Frøken eller Frue, som ej er for ful, rider frem, og dér trænger Folk nu paa, Bysvendene kan ej holde Stimlen tilbage, Heste stejler, Eder skingrer, Jomfuer daaner, og Studenterne breder Armene ud, at de smaa skal falde blødt —

Men ogsaa i det fornemme Tog er der Uro, Flok og Følge brydes, Hertug Albrecht af Bayrerland læner sig mod sin Frue og siger:

»Hvor har du vor Søn?«

Hertuginden ser sig rundt:

»Ja, hvor er —«

De spejder, men borte er unge Prins Vilhelm, borte, fremme forbi Georg v. Hohenheim — nu klamrer Biskop Zakarias Delphin sig til Sadlen, thi fik hans gamle Pasgænger saa haardt et Stød af en Hest, der fo'r forbi —

»Hvo var det?«

»Ved ej —«

Bebrejdende saa' Delphinen op, forbi ham er Rytteren, nu nær bag Christine af Lothringen, men end nærmere hendes Datterlil — nu holder han Hesten haardt an, Skridt for Skridt følger han —

»Renata,« hvisker det, »*Vielliebchen!*«

Hun vender sig, Blodet farer hende til Kinderne —

»*Vielliebchen*,« stammer hun igen, ser sig skræmt om — nej, Moderen har Øjnene andet Steds.

»For sent,« smiler han, »det blev *mig* — i Morgen *Lønnen!*«

»Hvor?«

»Spørg Narren!«

»Vogt dig!«

»Kan ej!«

»I Morgen!«

– Han er langt bag hende — nu faar hendes Hest Nykker, den drejer rundt, dér ser hun ham end en Gang — en Hat svinges — frem gaar Toget.

Klokkerne ringer og runger, og Klokkespillene rasler og leer over Frankfurts Stad . . . . . .

XXIV

Solen skinner over spidse Gavle, røde Tage og grønne Spir, der er Middagsfred, Luften dirrer, fra Skorstenene staar Røgen lige op mod den blaa Himmel — men dybt nede i Smøgen bag Rømerberg lyder Klapren over Stenene — en Læredreng med grøn Kofte, Skødeskind og Trætøfler kommer om Hjørnet med det gyldne Skilt. I Haanden har han et Krus Øl, med Fingeren stryger han Skummet af, slikker paa Fingren — nu standser han, en Dørhammer drøner —

»Hvo der?«

»Christoph med Mesters Øl!«

En Dør falder til — alting stille, Solen dirrer over de røde Tage, Skorstenens Røg staar lige op mod den blaa Himmel.

Og did op gaar og' et Par brune Øjne, og det er Frk. Renatas; thi Prinsessen sidder paa sit Kammer i Rømerbergs Borg ud mod den liden Smøge, og Øjnene, der følger den blaalige Røg, som stiger til Himmels, blinker glade som Solen derovre paa den gyldne Fløj.

Nu farer hun sammen, lytter —

Var der ej Trin derude? — Skulde det kanske være Narren — den dumme Nar, kom han da aldrig!

Hun har rejst sig, lister langsomt over Gulvet, standser, mønstrer sig i Spejlet dér over Vægbænken — jo, Snorelivet sidder vel! — Og Haaret? Hun retter lidet ved det — bliver staaende med Haanden løftet — jo! Der *er* nogen derude!

Hun er ved Døren — tys! En sagte Banken, og sagte hvisker hun:

»Hvo dér?«

»Lurifaks!«

Døren er oppe, han staar bukkende for hende —

»Naa, Mester?« spørger hun.

»Naa, Prinsesse?« spørger han og skærer saa sært et Ansigt.

Tavshed — hun retter paa Haaret.

»Hvad vil du saa?«

»*Vil? Jeg?* Hvo spørger, hvad Narren vil?« siger han, og Stemmen er sært bedrøvet, men saa slaar han om i en lystig Tone: »Jeg vilde kuns anholde allernaadigste Frøken om en Daler!«

»Til hvad?«

»Til Medicus!«

»Er du syg?«

»Hul i Benet og — Hjærtet!«

»Hvad er det for Snak?«

»Ej Snak, Eders Højhed — for denne Sinde er Brevet saa hedt, det brænder helt gennem Skindet!«

Hun nikkede, smilte, rakte Haanden frem — han stirrede først paa den, saa paa hende, og brat ulmed det i Blikket. Og der kom intet Brev, men nu — det brændte i hans Blik, og inden Prinsessen vidste deraf, sprang Narren til, greb hendes Haand, saa' paa hende med et Par syge, bedende Øjne og jamred:

»Den Haand, den hvide Haand, den skal *han* have, den skal —«

Han kastede sig mod Gulvet, saa Hovedet hamrede i Flisen, greb om Kjolens Bræmme, kyssede og bed —

Angst gik hun et Skridt tilbage, men hans Tænder slap ej, og han slæbtes langs Gulvet.

»Men Nar dog!«

Brat løftede han Hovedet, Øjnene tryglede:

»Aa, tilgiv! Tilgiv, allerdejligste Prinsesse, spark mig, pisk mig!«

»Men saa ti dog, slip mig!«

Angst stirrede hun paa ham, nu nikkede hun til ham, og bange og ømt kom det:

»Men stakkels Nar dog — hvad er det, du siger for sære Ting?«

»Intet siger jeg!« raabte han, sprang op og gjorde Skrabud, »Intet, naadige Frøken, det er Spads, det er Narreløjer, eneste Løjer — og her — her er Brevet!«

Hun greb det, brød det, læste:

»— — — *og allerkiæreste, Narren vil hente Dig,*
»*Du gaa med til hans Kammer, der kan vi være*
»*geheimt, men haste maa Du; jeg kan ej bie*
»*længere* — — —«

»Ja,« raabte hun og gemte Brevet under Brystdugen, »vi maa fort, det haster!«

Mester Lurifaks slog sig med Narrebriksen i Hovedet, gjorde Skrabud og pegede mod Døren: »Ja, det haster — *han* venter, Hs. Højhed behager at vente! *Jeg* gaar først, *jeg* viser Vej, Vejen til Hs. Højhed!«

Han gjorde et Spring, saa Bjælderne raslede, hoppede foran, langsomt, nølende fulgte hun. Hendes Øjne vogtede angst paa ham, bleg var hun, og hendes Hjærte bankede saa saare.

XXV

Frem, hen, hen, frem gaar Prinsen af Bayrerland i det lidet skumle Narrekammer, der gør ham dobbelt stor og stærk. Fra en Glug falder en Solstraale ind over de nøgne Vægge, hvor der med Kridt er tegnet sære Ansigter med store Næser og skæve Munde — og videre gaar Lyset over den rødmalede Seng, der er som til et Barn, over de smaa Stole, over den nye grønne og røde Fest-Narredragt, der er lagt frem paa Sengens slidte, fedtede Skindlagen —

Nu standser Prinsen og lytter — — Kommer hun da aldrig? Nej! Ingen Lyd — frem, hen, hen, frem, saa det drøner i det snavsede Stengulv.

Nu standser han igen — dér paa det lave Bord en Stump Spejl — han bøjer sig, tager det, retter lidet paa Haaret, der falder ned over Fløjlsvamsen med de florentinske Guldliljer —

Nu løfter han Hovedet, bliver staaende med hævet Haand — Fodtrin! Raslen af Bjælder — —

Han er ved Døren — nu river han den op —

»Renata!!« bruser det varmt imod hende:

Døren falder til, han breder Armene, hun staar i Betagelse uden at røre sig; Ansigtet er et eneste straalende Smil.

»Renata! Allerkæreste, du komme dog! Hvor kunde du bie saa længe — *Vielliebchen!* Lønnen! Lønnen dog! Husk, hvor jeg har længtes, Nætter og lange Dage — og *nu* er du her, du og jeg ene her, kom dog, kom!«

Han har Taarer i Øjnene, hun har det ogsaa — nu slaar Armene sammen om hende, hun mærker hans Kys, han mærker hendes — —

»Og tænker du ej, *jeg* har længtes,« hvisked hun, »jeg har bedt til St. Nikolai og til —«

»Gud og St. Nicolai lønne dig for det,« jubled hans Stemme, men ej lod han Gud og St. Nicolai ene om Lønnen . . . . .

»Og de lønne ogsaa dig, at du kom,« hvisked hun, og nu var det hende, der ej lod Gud ene om Lønnen.

»Det er ret et lystigt Spil, det »*Vielliebchen*«,« sagde hun, mens Øjnene lyste.

»*Vielliebchen!*« lo han og drog hende ind til sig, »Godt, at du minded mig om det, for *dette* var jo ej for *Vielliebchen*, det var jo for ham Nicolai —«

Og lod hun, som hun værged sig . . . .

Han havde sat sig paa Bordkanten, nu drog han hende ned til sig, bøjede sig tæt mod hendes Øre, og saa varmt klang det:

»Ja, Renata, det var den første Løn —«

»Er der mere?«

Han nikkede:

»Du huske Betydelsen, Renata: som vi delte

Kærnerne, saa' skal vi dele Dug og Disk og — alt, *alt*, Renata, *alt!*«

Hun nikkede:

»Derpaa har jeg tænkt vel de tusende Gange —«

»Jeg med, Renata, men nu vil jeg ej hellere bie længere; i Morgen den Dag gaar jeg til din Fru Moder!«

Hendes Arme sank:

»Til *Mor?*«

»Ja, kan du undres derpaa, din stolte Fru Mor, som selv har kæmpet saa' for din Herre Fader —«

»Min stolte Mor,« kom det stille, og hun lagde sin Kind mod hans Skulder, »ja, stolt er hun; men hun mindes nok ej mere den Tid, hun selv var ung — det har tidt været haarde Dage —«

»Ja, allerkæreste, det har det! Haarde Dage — du havde jo ej tvende Hjærter! Hvor stolteligt det var sagt, men nu, nu er Trængslernes Tid omme, maa være det, du skrev jo selv, at Oxen har gjort det hele til intet!«

»Ja, det er sandt, men — du ved jo, at denne Grev Schwarzburg er her i Staden, og jeg frygter, han har ondt i Tanke! Han har flere Sinde søgt Fru Moder; men Gud ske Lov, hun har intet villet tale med ham —«

»Dér ser du, din Fru Moder vil intet have med ham at skaffe! Men skulde der opkomme nogen Slags ny Ondskab, ja, allerkæreste, da gaar jeg til min Morbroder Kejseren!«

»Til Kejseren!« jublede hun, men var Jublen nu omme, og lidt dæmpet kom det: »Kejsere

er vist ej altid at lide paa, det var jo den store Kejser, der tvang Fru Moder, og jeg har hørt saa meget om alt det, han har sagt, at man skal tænke paa andres Lykke og ej paa egen Lykke og saadant mere —«

»Men du skrev og' et andet Kejserord. Han ønskede dig jo Lykke saa god. Og Lykken hører de unge til. Husk det, Renata!«

Hun smilte:

»Ja, allerkæreste Ven, husker du, hvad Tid det var?«

»Om jeg husker det! Det var jo den store Dag, da vi første Sinde var sammen —«

»Og da du ej havde mindste Øje for den arme Renata —« klagede hun skalkagtig.

»Men ved Festen paa Slottet dér saa' jeg dig, og aldrig, aldrig det gaar mig af Minde —«

Hendes Haand blev fastere i hans —

»Og i Aften, Renata, i Aften skal vi atter til Fest — og i Morgen til din Fru Moder!«

»Og ellers til Kejseren,« smilte hun.

»Men først til Prinsen,« smilte han.

»Hvad Prins?« sagde hun.

»Til *mig!*« lo han og bredte Armene.

»Ja, til *dig*,« lo hun, og saa kastede hun sig ind til ham . . . . .

Stille blev der, fra Gluggen deroppe vælded Solens Guld over dem; men udenfor Døren i den skumle Stengang var der mørkt og koldt, og dér sad Mester Lurifaks og krøb sammen.

Og han græd . . .

XXVI

Klokkerne ringer og ringer over Frankfurts Stad.

Messer læses, Røgelse bølger, Stykkerne giver Generalsalve: thi krones nu Bøhmerlands Konge.

Og »Historierne« gaar an, Judas sorte Sjæl farer af hans arme Krop, og det er skønt, dog kanske ej skønnere, end da Stortyrkens Gesandt Ibrahim Strotsch drager i By med kostelige Gaver, saasom et Pukkeldyr, der nævnes en Kamel.

Og er det nu Aften, Klokkerne tier, Solen slukkes; men paa Rømerberg tændes alle Lys, saa det blinker til Godtfolk og Skarnsfolk, som flokkes nede paa Torvet om Justitiabrønden, der springer med spansk Vin, og om tvende Oxer, der steges paa Spid og skæres ud i mægtige Skiver.

Men heller ej paa Borgen sultes der.

Kejserens Banket er snart til Ende, og alle har fyldt sig vel, eneste én maa ej mætte sig, og det er dog den allerfornemmeste, Kejseren selv. Thi endda Fornemheden har han den onde Vattersot og mange andre Syger, der gør,

at hans Livmedikus, Dr. Richardus, har budt, at den fornemme Mave maa spæges.

Man er naaet til de venetianske Marcipaner med Violrødder og Pommerans, til Pimpinella-Isen, til Arancia de Portugallo og meget andet Lækkerværk, som flyder i den søde Moscatello di Castello, den røde Barbarossa di Pesca og den hvide Pedro Ximines.

Og runger Larm og Latter gennem Salen; thi lader Kejseren sine Gæster forlyste med skønne Optog, der drager langs Taflet. Og begyndes der, som rimeligt er, med Adam og Eva, der kæmper bravt med Slangen, hvornæst man forlystes med Judith og Holofernes og Paris' Dom. Og medens baade Adam og Eva for Religionens Aarsag har ladet en Skræder skære gode, lange Klæder, ses i Paris' Dom nogle galante Gudinder, som ej ved meget af Skræder at sige. Og mens de danser en Intrade og Passamezzo, faar Jomfruer og Fruer Jaghast med at se i deres Sølvtallerkener, mens Kavalererne ret af Hjærte gør sig tilgode ved det skønne Syn. Ja, alle Kavalererne fryder sig meget, kan hænde én undtagen: Kejseren! Thi tænker han kanske, at endda han er Kejser, byttede han helt gærne med de ringe Gøglersker, for de kan danse, men han har Vattersot i Benene.

Der er da og' et bittert Smil om hans Mund: men nu spredes det; thi ind vælter et Tog af glade Bønderknægte og Kvinder, som spiller en lystig »Historie«, der nævnes: Et Bondebryllup. Og pokulerer Bønderne bravt, danser og synger, men tilsidst kommer de nygifte i Totterne paa

hinanden, og medens Brudens Skørter farer noget højt til Vejrs, tamper Brudgommen med en svær Krabask løs paa et Sted, der og' er ret svært.

Efter dette er man parat til Bordbønnen, og læses der nu fra Bords af Kejserens Hofpræst Mathias Zittardus. Bort fra Taflet skrider Toget under Trompeternes Smæld: Kejseren tungt støttet til Dronningen af Bøhmens Arm, saa: Fyrster og Fyrstinder, dér Bayrerlands Albrecht og Anna, dér Pfalzgreven af Simmeren, Heinrich af Fürstenberg, Greverne af Sultz og Løwenstein, dér Grev Günther v. Schwarzburg og ej langt fra ham den danske Edelmand Peder Oxe, som imellem veksler Blikke, der ej er de allermildeste. Og gør samme Schwarzburg ogsaa imellem lange Øjne til Hertuginde Christine af Lothringen, som gaar ved Erkehertug Ernestus Haand. Men vogter hun vel, at hendes Øjne ej falder paa Grev Schwarzburg. Videre glider Toget: dér unge Prins Vilhelm af Bayrerland, og ham ej saa fjærnt Prinsesse Renata, der ej vogter sine Øjne saa vel som Moderen — — —

Fra Trompeterstolen gaar det an med Harpe og Hobo, der bliver til en Symfoni af Orlandus Lassus; nogle lytter efter, andre søger Kroge og Vindvesdyb, andre igen leger Tavl. Og fornemmes ej længe efter en ret ilde Lugt, som siver ud fra et af Kamrene Salen næst. Derinde ligger paa Sølvfade med Fyrstaal og Svamp nogle lange Rør, hvori findes sære brune Trevler.

Og Greven af Monfort og den lærde Johan Lauterbachus, som formedelst sit Navn er kom-

met i noget ilde Ry, har sammen med flere andre Kavalerer tændt disse Rør an, hvornæst de suger en Røg til sig for saa atter at give den fra sig. Hvilket anses med Forundring af adskillige, der gaber saa', at de faar Røgen i Halsen og kommer til at hoste, mens de med Undren hører paa den kloge Monfort, der forklarer, at for kuns tre Aar siden*) bragte Hernandez de Toledo den sjældne Urt fra Vestindialand til Portugal. Og han havde hist ovre set Domingos Folk brænde denne Urt og suge Røgen til sig af nogle Rør, de kaldte Tabacos, og derfor gav Hernandez Urten dette Navn**). Men kuns ét Aar fik Portugiser Lov at være ene om denne Tabacos; thi den franske Gesandt ved Hoffet dér sendte Frøet af Planten til Hendes magnifique Majestæt Dronning Catharina, der til Ære for Gesandten, som hedte Nicot, nu lod Urten nævne Nicotiana — — —

Alle lytter, adskillige nyser, flere gør som Monfort og ham med det ilde Navn, og nogle lister bort for at vomere.

Og Orlandus Lassus Symfoni vugger, og rundt om gaar Talen helt vel dertil, nu som dér; det er Hertuginden af Lothringen, der ivrigen taler med Frankrigs Gesandt. Udenom kredser Grev Schwarzburg, men jo nærmere han kommer, des ivrigere taler Hertuginden, og des nærmere bøjer hun sig mod Franskmanden, hvilket synes at gefalle ham; thi er Hertuginden endda Aarene

*) 1558.

**) Navnet kan ogsaa stamme fra Øen Tabago.

helt skøn, og knitrer Florentinersilken om saadanne Former, som Franskmænd holder for gode Guds Gaver.

Men Gud har og' givet saadanne til mangen anden, som er Gæst paa Rømerberg; og rammer det franske Øje nu den tyske Grev Helffensteins Frue, og snart vandrer Gesandten bort mod Helffenstein. Ene staar Hertuginden og Peder Oxe, dog varer det ej længe; thi falder Grev Schwarzburg an. Hertuginden faar mange Haandkys, men Peder Oxe faar eneste Lov til at se paa den brede Helteryg. Lidt Blod farer Peder Oxe til Kinderne, men saa smiler han fint, drager paa Skuldrene og ser til den anden Kant. Men han flytter sig ej, og hører han hvert Ord, der falder:

»Jeg har jo dristigen søgt Foretræde hos Eders Højhed; men, ak, forgæves —«

»Har I, kære Greve?« kom det undrende, »Det gør mig da ret af Hjærte ondt — aa, det maa være de dumme Dørsvende, som ej har forstaaet jert Navn ret —«

Tavshed, Peder Oxe smilte — — —

»Men jeg *maa* tale med Eders Højhed, jeg *maa!*«

»Ja, det skal være mig saa ret kært, naar behager det Greven?«

»Nu paa Timen, det er Ting af allerstørste Vigtighed, det er jo paa Hs. Naades, min Herre Konges Vegne, at —«

»Jeg ved det,« lød Hertugindens Stemme, »ja, min kære Greve, tro mig: vor Sag er fælles, og den ligger mig haardt paa Sinde; men *her* kan

vi da ej — i Morgen — og I ved ej, hvor jeg ret fryder mig ved Tanken om at veksle Ord med jer —«

»I Morgen,« brummede det misfornøjet fra Heltemaven, »men Eders Højhed, om Dørsvendene nu igen —«

»Min kære Greve, skulde saadant ske, da er I vel den, der kan sætte en Dørsvend fra Døren — I har dog stormet saa mangt et Kastel i jer Tid!«

»Ja! Eders Højhed, mange, mange! Men —«

»Men i Morgen!« brød hun ham af. »I Morgen, Hr. Greve! Og dér ser jeg vor kære Raad og Lehnsmand — gode Herre Peder —«

Frem traadte Peder Oxe, Grevens Ryg svajedes, og ved sin Lehnsmands Arm brusede Hertuginden bort.

»Arme Greve,« smilte Peder Oxe, mens de gik frem gennem Salen.

»Sig hellere arme Hertuginde —«

»Men hvorfor, Eders Højhed, I blev ham dog kvit!«

»Ja, til i Morgen! Men, gode Peder Oxe, jeg frygter ondt, om han nu er her for plat at afbryde Forhandlingerne —«

»Det er han!«

Hun standsede brat:

»I ved det?«

»Jeg tænker det, Broder Eskild har jo skrevet, at man mener, det ser ud, som det er Eders Højhed, der ej mere er for Partiet, og vilde man saa le Evropa over, at Dansken havde faaet en Kurv —«

»Og derfor vil man hellere komme først og give *os* Kurven!«

Peder Oxe nikkede, hun lagde Haanden paa hans Skulder:

»Og om nu baade dette med Frankrig og med Danmark bliver til intet —«

»Det Gud forbyde, Eders Højhed, men hvert Fald kan jeg intet derfor, I huske: *jert* Held er *mit* Held; naar I vinder Danmark, *maa* jeg vinde Gisselfeld; men Eders Højhed, vær trøstig, Spillet tabes jo ej!«

»I mener Frankrig?«

»Ja, om Danmark ej giver Køb, saa jeg faar, hvad mit er, da mener jeg, Frankrig vil skaffe os vor Ret. Og alt gaar jo herligt, Eders Højhed! Hjemme er de ilde paa Nakken af Kong Frederik, I ved jo, de tænker paa at sætte ham af og give ham Skaaneland i Geding, og naar I saa melder jer med Eders Arveret, og I faar Frankrig paa jert Parti —«

»Men,« sagde hun alvorligt, »men slaar dette med Frankrig fejl!«

»Ja, Eders Højhed, slaar det fejl, da har I jo end Kong Frederik — end er der jo ej givet nogen Kurv — hverken af os eller de andre —

»Men om jeg nu ej kan bjærge mig for den Greve, saa *vi* faar Kurven —«

Peder Oxe trak paa Skuldrene, lidt hæftigt sagde hun:

»Ja, min gode, nu har I raadet mig saa meget, I raade mig end en Gang — hvad i Morgen?«

Peder Oxe strøg sig over Panden, saa glimtede det brat i de kloge Øjne, og han sagde:

»Ja, Tid maa vi have for at se, til hvad Kant det bærer. Men Festerne her er jo forbi — kunde man ej tænke, at Eders Hr. Søn skikkede et Ilbud efter sin høje Fru Moder; han har alt saa længe været hendes kloge Raad foruden, og —«

Hertuginden faldt i Tanker, og just da naaede hendes Blik ind gennem Buen ved den brede Vindetrappe næst Salen, og Blodet fo'r hende til Kinderne; thi dér stod Prinsen af Bayrerland og Frk. Renata.

»Tænker Eders Højhed, at Ilbudet kommer?« spurgte Peder Oxe dæmpet —

Langsomt lød Hertugindens Svar; mens hendes Blik igen gik til Vindetrappen:

»Ja — hvo ved, kanske, min gode Herre — for adskillige Aarsagers Skyld var det vel ej saa ilde,« og lagde hun helt mildt til, »men nu vil vi ej forstyrre de unge dér —«

Og videre gik de . . . .

Men inde fra Vindetrappens Dyb hvisker Renatas Stemme:

»Gud have Lov, nu er de forbi, at du og' kunde faa saadan Tanke —«

»Din Fru Moder var saa mild at anse, om jeg nu havde talet hende til, da havde alt været godt —«

»Men du kunde da ej, Oxen var jo med —«

»Han er jo vor Ven, og, allerkæreste Renata, det er saa ondt at bie!«

»Det er jo kun til i Morgen den Dag!«

»Til i Morgen, der er længe, længe til i Morgen - aa, Renata, husker du det Brev, du skrev

om den store, herlige Torqvato — jeg kunde lyste at gøre som han, *du* skulde være min Leonore — her i Salen, her for Øjnene af dem alle —«

»Allerkæreste Ven, at du kan faa saadan Tanke,« sagde hun, og Klangen i Stemmen var helt stræng; men Øjnene var milde.

Han saa' det, og han hviskede varmt:

»Renata! Skal jeg? Haanden om Livet og saa —«

»I Morgen!« sagde hun og nikkede.

»I Morgen,« sagde han, »der er længe, længe til i Morgen!«

XXVII

I sin lune Jomfruseng ligger Prinsesse Renata. Et Sejrværk dikker, et Steds ude i Nattens Stilhed rasler et Klokkespil med alle sine Klokker . . . .

Hun hører det ej, men dog smiler hun; for i Drømme har hun hørt anden Klokkeklang — Bryllupsklokker . . . . . .

Henne fra Vindvet begynder lidt Dagslys at sive ind i Kammeret — en Vogn ruller tungt forbi — hun vender sig — smiler, det er Bryllupskarrossen, som kører frem . . . . . .

Saa Stilhed en Tid — saa Hestetrampen dernede, dæmpede Stemmer i Kammeret næst —

Hun hører det ikke, trygt sover hun, Hænderne er foldede over det blommede Damaskdække.

»Frk. Renata,« hvisker en Stemme.

Stilhed —

»Frk. Renata!!«

Hænderne over Damaskdækket skilles, Hovedet falder lidt til Siden —

»Allernaadigste Frøken!« kalder det.

Hun smiler, nikker og hvisker med saa glad en Klang i Stemmen:

»Ja, allerkæreste, i Morgen, i Morgen den Dag —«

»Frk. Renata!« lyder den anden Stemme. »Det er Phanette — I tilgive, men —«

Prinsessen farer sammen, stryger sig over Øjnene, rejser sig halvt op:

»Hvem dér, hvo kalder?«

»Det er *mig*, Kammermøen — det er Phanette!«

Et Olmerdugs Dække drages fra Vindvet, lidt Lys stryger ind, Kammermøen staar nejende ved Sengen.

»Men Phanette, hvad vil du? Det maa jo være aarle, det er jo ej en Gang lyst —«

»Ja, aarle,« gaber Phanette, »det har Frøkenen saa sandelig Ret i; men vi maa af Fjerene alligevel —«

»Er der sket en Ulykke?«

»Ja, man skulde tænke det —«

Prinsessen rejste sig brat helt op, støttede sig paa Hænderne, skræmt lyste det i Øjnene.

»Saa, saa, allerbedste Frøken, det er ej andet end, at der er kommet et Ilbud fra Nancy, som kalder Hendes Højhed tilbage —«

»Skal vi af Sted, skal vi rejse?«

»Ja, paa Timen!«

End mere skræmt lyste det i Prinsessens Øjne:

»Det er vel Snak, du siger, det kan da ej være muligt?«

I et Spring var hun ude af Sengen, nu flag-

rede den lange Natmanta om hende, hun stod foran Phanette, og haardt satte hun Foden i Gulvets Tapet:

»Jeg kan ej, jeg vil ej!«

»Men Hendes Højhed har befalet det! Om en halvgaaen Time er Heste og Karrosser her!«

Prinsessen sank sammen i en Armstol, brast med ét i Graad:

»Og det var i Dag, aa Gud, ja, det var i Dag, at —«

Phanette knælede foran hende:

»Men, allerkæreste Frøken, der er da ej sket nogen Malør —«

»Jo, der er,« sagde Prinsessen fast og strøg sig med Haanden over Øjnene, »stor Malør er der visselig sket —«

Saa greb hun Kammermøens Haand:

»Phanette, du ved jo alt, du maa hjælpe mig, du *maa*! Du maa gaa til ham og sige, at han skal komme, komme straks!«

Phanettes Ansigt blev til et bredt Smil, og hun pegede paa Prinsessens Natmanta:

»Vil allernaadigste Frøken, at han skal komme — nu straks, her, paa Timen, hvad tror I, han vilde tænke ved at se jer —«

Prinsessen saa' ned ad sig, Mantaen var gledet til Side fra Brystet, med Hænderne drog hun den sammen, og Blodet fo'r hende til Kinderne —

»Aa, Phanette, du er saa klog, du maa hjælpe mig, jeg vil ej af Sted — for jeg har jo lovet, at —«

Hun standsede i det, sagde saa helt tænksomt:

»Phanette! Hvis jeg nu var syg, da kunde jeg ej rejse, vel? Hjælp mig dog!«

»Aa, det kommer mig for, den kære Frøken selv kan!« smilte Phanette, dog nu var Smilet borte, og helt fast kom det, »Men om den kære Frøken virkelig blev syg; I sidder jo dér i Kulden og faar alle Syger —«

»Men det er jo og' det, jeg vil have,« klynkede Prinsessen.

»Men det vil gamle Phanette ej have!« sagde Kammermøen bestemt, »Saa, allerkæreste Frøken — nu kommer jeg med Tøjet —«

»Men, du kan da forstaa —«

»Jeg kan forstaa, allerkæreste Frøken, at I maa vide, at gamle Phanette just forstaar sig vel paa saadant: pyt med det, at I rejser, om I saa rejste til Indialand, han skulde nok finde derhen!«

Renata tørrede Øjnene, Kammermøen begyndte at klæde hende paa og hægte Livet — udenfor lød Trin og Stemmer af Kammersvendene, som slæbte med tunge Rejseskrin.

Da løftede Renata med ét Hovedet, hendes Hænder knyttedes:

»Phanette, dette er skammeligt! Og her maa stikke nogen Ting under —«

»Hvor kan I tro — saadan! I løfte Armen lidet —«

»Jo, Phanette, og jeg har ogsaa mærket, at der gøres Anstalter til noget, som jeg ej maa vide —«

»Aa, Frøken, I rette Ryggen lidet — saadan, ja — Anstalter? Ih, hvad skulde det være for

Anstalter?« spurgte Kammermøen undrende og hægtede den sidste Hægte i Prinsessens Liv.

Brat snurrede Prinsessen rundt og greb Kammermøen i Skuldren:

»Phanette! Du ved det! Det er noget med *Frankrig!*«

»Med Frankrig?« sagde Kammermøen, dukkede saa Hovedet og fo'r fortrydeligt fort: »Men dér sprang alle Hægterne op!«

»Phanette, du ved noget om Frankrig, du *skal* sige mig det!«

Hun saa' Kammermøen lige i Øjnene, holdt hende fast.

»Ja, allernaadigste Frøken,« kom det langsomt, »kan hænde, der er noget, men —«

»Hvad er det, Phanette, er det nye Ulykker, nye Plager?«

Da lød i det samme en haard Banken, og Phanette rev sig løs med et Ryk —

»Hendes Højhed venter,« lød Dørsvendens Stemme, »hun befaler, at der skal iles!«

XXVIII

— — — Tunge Karroshjul drøner over Gydens Sten, nu over Hirschgrabens Bro — nu gennem Byporten, hvor Vagten trækker Hellebarden an, og hvor adskillige Bønderknægte og Kvinder med Grønt og Fjerkræ trænger sig om Tolderen. Han gnider Hænderne og stamper i Jorden; for det er koldt, og Taagen driver. Nu sluger den Karrosserne og Rytterne, der følger — bort i Taagen rasler og rumler det, fjærnere, fjærnere — —

Hertuginde Christine og Frk. Renata sidder paa Læderhynden i den store Karrosse, ved Siden rider Peder Oxe. Han kryber sammen i Kappen, inde i Karrossen gør Moder og Datter ligesaa.

Imellem skotter Frk. Renata til Moderen, som lukker Øjnene — — —

Nu ser Prinsessen gennem Vindvet: det ulmer svagt i Taagen derude, Solen er ved at staa op — stærkere og stærkere bliver Skæret, et Vindstød stryger ind i Karrossen, Prinsessen drager Rejsekappen bedre om sig — — nu bølger det

ude i Taagen, gløder — nu letter den: dugvaade Træer og Buske dukker glinsende frem — nu et Landevejskrucifiks — Prinsessen korser sig . . . — nu vokser en Bjærgside frem — nu svinger Vejen, og Prinsessens trætte, bedrøvede Øjne ser en Dal, dybt i den ligger den hvide Taage som en Sø, men op af den løfter sig Bjærget — dér en liden By omkring en Kirke — nu vælder det første røde Sollys frem over Taagen, som faar Glans af Roser — nu rammer Glansen Korset paa Kirkens Taarn, og Korset flammer.

Prinsessens Øjne bliver ved at stirre imod det — — —

Nu vender hun Hovedet — lytter, og i det samme slaar Moderen Øjnene op — ogsaa hun lytter:

»Renata — er det ej Hovslag?«

»Jo — jeg tror det —«

Nærmere, nærmere kommer Lyden — nu bøjer Hertuginden sig gennem Vindvet:

»Peder Oxe!«

»Eders Højhed —«

»Er der Ryttere ude?«

»Jeg tror det —«

»Hvorfra?«

»Inde fra Staden —«

Der er kommen en Rynke i Hertugindens Pande; men om Prinsessens Mund lyser med ét et straalende Smil, hendes Hænder foldes, og hendes Blik er mod det flammende Kors —

»Peder Oxe, ser I nogen?« spørger Hertuginden hastig.

»End ej —«

Prinsessen folder Hænderne fastere: aa, Gud almægtige, om det maatte være ham! Det kunde dog tænkes — han kunde jo have hørt Larmen, og nu kom han! Aa, Gud, du høre din Renata!

»Peder Oxe, ser I nogen? Kan I ej se nogen? Det kommer jo nærmere!«

»Ja, Eders Højhed — ja, nu ser jeg det, det er — *Greven!*«

»Hvad Greve?«

»Schwarzburg!«

»*Schwarzburg!*« raaber Hertuginden. »Kør til, Svend, saa kør dog til!«

»Baader intet,« lyder Peder Oxes Stemme, »der er han!«

Hovslagene smælder udenfor Vognen — nu et Hestehoved — nu en Rytter —

Hertuginden bøjer sig frem:

»Hr. Greve —«

»Eders Højhed — I er aarle ude!«

»Ja, det var ondt — vi fik Ilbud, og — og vi maatte bort paa Timen —«

»Ilde for *mig*, Eders Højhed, som just skulde have haft den Lykke at tales ved med jer i Dag —«

»Ja, det var ilde —«

»Men saa godt, Eders Højhed, at jeg kom jer paa Sporet, og skal I nu vide, hvad det er for Bud, Hs. Naade Kongen har befalet mig at bringe jer!«

Højt drønede det, Prinsessen lyttede, Hertuginden løftede Haanden, som vilde hun værge sig; men videre rungede Grevens Stemme:

»Saa vid da, Hertuginde Christine af Lothringen, født Prinsesse af Danmark, at Hs. Naade Kong Frederik ved *mig*, Grev Günther v. Schwarzburg, hermed erklærer enhver Forhandling om samme Hs. Naades Bryllup med Frk. Renata af Lothringen for afbrudt og død at være, da Hs. Naade ønsker intet mere hermed at have at skaffe!«

Hertuginden var helt bleg, men til Renatas Kinder jog Blodet, det lyste i hendes Øjne, og Hænderne foldedes —

Videre lød Stemmen derude:

»Og inden jeg nu maa byde Eders Højhed Farvel og lykkelig Rejsefart, da vil jeg og' tilønske Eders Højhed og jer, Hr. Oxe, mere Lykke med de andre Forhandlinger, I driver paa med —«

»Hvad mener I?«

»Aa, Eders Højhed, det kender I vel, og det kender *vi*, for I har jo forhandlet med Frankrig! Og bedre Held tilønskes jer med Frk. Renata! Blev hun ej Danmarks Dronning, kan hun dog kanske blive *Frankrigs!*«

Bort drøner Hovslagene, Prinsessen, der er dødsens bleg, bøjer sig mod Moderen, som sidder med knyttede, dirrende Hænder, Munden er bidt til:

»Mor, Fru Mor — hvad var det, han raabte?«

»Du hørte det jo —«

»Men det om Frankrig — om *mig!*«

Brat vendte sig Moderen til hende; og dæmpet kom det:

»Ja, nu du har hørt det, Renata, der kan

maaske komme den Tid — den Tid, da du vorder Frankrigs Dronning!«

»Frankrigs Dronning?« smilte hun bittert. »Jeg tænkte, det var Danmarks — kære Fru Moder har mange Tanker med sin liden Datter —«

»Ja, Barn, jeg vil jo dit Vel, det er jo al min Tanke!«

»Takker, Fru Moder,« kom det dæmpet, »men hvorfor nu Frankrigs? — Det kan da ej være for at vinde Hr. Morfaders Lande!«

»Jo, Barn, just saa'! Med saadan Alliance tager vi Danmark ind —«

»Jeg forstaar det ej — og, kære Fru Moder, I vredes ej, heller ej forstaar jeg jer selv —«

»*Mig?*«

»Ja, hvor kan I dog bringe dette over jert Hjærte?«

»Hvad mener du?«

»Fru Moder har jo selv været ung — Fru Moder har været den stolteste Kvinde, jert Ry og Rygte er gaaet over alle Land — og *nu* —«

Moderens Haand laa paa hendes Skulder:

»Renata! Jeg ved, hvad du tænker; men og' ved jeg, at du ej tænker ret, det er andet med *dig* end med *mig* — du kan da vide, at jeg kun vil din Lykke!«

Hendes Haand trykkede Datterens; men Renata drog den til sig, hendes Hoved var bøjet, og kom det nu helt dæmpet:

»Fru Moder maa ej vredes, men Fru Moder har selv en Gang fortalt mig, at da I var liden, blev I og jeres Søskende smaa ført bort fra dem,

der var jer-kære, eneste for at tjene dem, der var mægtigere og større — nu skal Fru Moders Datter gøre som Fru Moder selv, nu er det *mig*, der skal tjene de mægtige — den Gang græd Fru Moder og *nu* —«

Hun udbrast i saa voldsom en Graad, sank hulkende sammen; Moderen bøjede sig over hende, blev ved at stryge Haanden gennem hendes Haar:

»Saa, Barnlil, saa, Barnlil, det er vor Arvelod, vor dyre, dyre Arvelod —«

XXIX

Det var i de Dage, da det var bedre at være Skræder end Kejser; thi døde Kejseren af den ilde Vattersot; men Skræderne tjente gode Dalere ved at skære Sørgeklæder.

Ogsaa i Lothringen havde Skræderne en artig Profit, men dem foruden var der ej mange, der profiterede, hvert Fald ej paa Slottet og særdeles ej Hertuginde Christine, der imellem var krankelig med Feber, thi alle hendes Praktikker for at faa Frankrig paa Parti for at vinde Danmark var slaaet Klik, og Peder Oxe, som des Aarsag ej havde faaet blide Ord, var nu draget af Land. Thi havde Broder Eskild skikket ham Tidender om, at alt gik Kong Frederik kontrært, efter Hans Naade havde fanget an paa Krigen med Sverige uden at spørge Rigsraadet om Forlov. England og Nederlandene truede ham, fordi han spærrede Sundet, og Rigsraadet truede ham med at sætte ham af og sende ham til Skaane. Men Broder Eskild og Oxes andre Venner spurgte Kongen helt venligen, om han ej lysted at kalde Hr. Peder tilbage; thi er han

den eneste, der kan redde Riget og frelse Hs. Naade for Skaaneland; og 24. Januarius 1566 faar Hr. Peder frit Lejde, og kommer han hjem og lader med søde Smil Hs. Naade sluge den sure Pille, som virker saa', at Hr. Peder faar det kære Gisselfeld og Gunderslev for at redde Riget.

Men Hertuginde Christine fik ej Danmarks Land.

Og lader hun nu tidt sadle op, og gaar den vilde Jagt gennem Skovene ved Vogesernes Fod.

Men Jagt paa Gemse og Hjort er vel skønne Ting og kan for en Tid svale Blodet, dog Jagt paa Lande er end skønnere; og varer det ej længe, før den store Jægerinde forstaar, at om hun gik paa Kong Erik af Sveriges Parti, da kunde det kanske blive hende og ej den snu Oxe, som kom til at le tilsidst. Thi fik Kong Erik en Dronning, der lovligen var Danmarks og Norges Dronning, da vilde mange baade norske og danske falde til ham — — — —

Paa saadant tænkte hun under den vilde Jagt ved Vogesernes Fod.

Men den liden Prinsesse sidder nu i sit Jomfrukammer, og hende hos sidder Phanette Kammermø ved den snurrende Rok.

Prinsessen læser om Constante i »*Kiærlighedens Fængsel*«, imellem læner hun sig tilbage, og da Blikket falder paa den sorte Sørgedragt, som gør Kinden end blegere, gaar Mundvigene lidet ned: Kejseren død, Kejseren, der skulde have hjulpet hende til Lyksalighed — — — og saa dette om den gale Kong Erik af Sverige!

»Phanette —«

»Eders Højhed!«

»Hvad mener du om det med Svensken?«

Rokkehjulet standsede, stille blev der.

»Jeg mener, allerkæreste Frøken skal ej lægge Vægt derpaa, det bliver til intet — hvordan gik det med Danmark — hvordan med Frankerige?«

»Det er sandt,« sagde Prinsessen stille og bøjede sig over »*Kiærlighedens Fængsel*«.

»Eders Højhed,« siger Kammermøen og drager smilende et Brev frem fra Snorelivet.

»Hvad er der, Phanette?« kommer det nede fra Bogen.

»Aa, intet saadan særligt,« smiler den gamle mildt, og skyder i det samme Brevet hen til Renata, der farer op og bliver rød som et dryppende Blod —

»Phanette, Phanette!« jubler hun. »Det er jo — ja, det er fra — aa, Phanette, tusindfold Tak!«

Smilende, nejende rokker den gamle mod Døren, ene er Renata, nu læser hun:

»*Min ganske venlige Hilsen nu og altid forsendt*
»*med Vorherre. Jeg er vel tilpas, og Gud unde*
»*mig, at dette maa finde Dig iligemaade. Jeg vil*
»*nu ikke med lang Taksigelse bemøje Dig, men*
»*jeg vil findes dig huld og tjene dig til min Grav.*
»*Det var dog en ond Spads med Din Affart, og*
»*det var ej efter min Calender, og var det ilige-*
»*maade med Hr. Kejseren, men, allerdyreste, har*
»*jeg nu talet med mine kære Forældre, der er os*
»*hulde, og kan det ej være andet, hvad din Fru*
»*Moder end monne sige. Thi sender jeg dette Brev,*

»*at du deraf kan forfare, at jeg, som just skal* »*gaa en Tid til Universitetet, paa Vejen gør dig* »*en Visite i Nancy. Allerdyreste Renata, da kom-*»*mer jeg, inden du det for bestemt veed, og det* »*bliver een Lyksalighed* — — — —«

Hun lod Brevet synke, læste det igen, knuged det til sig, kyssede det, fik Øje paa »*Kiærlighedens Fængsel*«, greb den og raabte:

»Constante, Constante!«

Løb saa til Vindvet, slog det op, bredte Armene mod Solen, stod saa' et kort Minut — løftede brat Hovedet, lyttede — hvad var det?

Et Horn skingrede — Blodet fo'r hende til Kinderne, og hun til Karmen, bøjede sig ud, spejded: Gud i Himlen, det skulde da ej være ham, der red i Gaarde?

Nu kom der Smil om Mund, og hun rystede paa Hovedet: aa, Gud, det er jo kuns Bageren derovre, som blæser og raaber, at nu kommer han med frisk Brød!

Og uden at vide det giver hun sig til at nikke ned mod Bageren —

»Frk. Renata!«

»Phanette!!«

»Allerkæreste Frøken — det var nok godt?«

»Godt! Ja, allerdejligste Phanette-Mø! Og du er god, og Verden er god, og —«

Hun er over Gulvet, nu slaar hendes Arme sammen om Kammermøen.

Udenfor i Solen skingrer Bagerens lystige Horn.

XXX

Hertuginde Christine staar høj og rank ved Bordet i sit Brevkammer. Foran hende staar Frk. Renata. Hun er bleg om Kind.

Nu bøjer Hertuginden sig over Bordet, har et Brev i Haand:

»Her er det, Barn, du høre nu: dette er fra Hans Naade Kong Erik, og alt er i Orden bragt. Han kriges jo med Kong Frederik, og naar Sejren er hans, da falder hele Norge, Skaane, Halland, Bleking og Gulland til *ham*, og din kære Broder Carl faar det øvrige Land og Hertugdømmerne —«

»Fru Moder har alt delt Landet,« kommer det stille.

»Ja, din Fru Moder og saa Hans Naade Kong Erik, eller kanske skulde det hedde: *Dronning Renata* har gjort det; thi uden *dig* sker dette ej; Søster Dorothea og jeg giver dig vor Arveret, den faar saa din Gemal, og hvad han ej vinder ved Sværdet, det vinder han ved *din* Ret!«

»Jeg forstaar mig ej paa saadant, kære Fru Moder!«

»Men det gør *jeg!*«

»Ja, det gør Fru Moder vel!« kom det stille, men da løftede Renata brat Hovedet, og blev hun saa høj og rank som Moderen selv, da hun nu fo'r fort: »Men om jeg nu ej vil?«

»*Vil?* Hvad mener du dermed?«

»Dermed mener jeg, at jeg ej *kan!*«

»Ej *kan?*« kom det barskt. »Gør mig nu ej vredsindet, du ved, jeg eneste vil dit Vel, du ved, det maa blive, som *jeg* vil!«

»Men man kan ej bryde sit Ord!«

»Nej, det kan man ej, og just derfor: thi du mindes vel det Løfte, du gav i Lier?«

Et Øjeblik tav Prinsessen, saa sagde hun:

»Da var jeg et Barn, da vidste jeg intet —«

»Og hvad ved du nu?«

»Hvad *jeg* ved?« kom det med stigende Klang. Jeg ved, at jeg har givet *ham* mit Ord, og det kan ej brydes, kan ej!«

»*Hvo* mener du?«

»Det ved Fru Moder saa vel —«

Hertugindens Stemme blev mildere, og hun lagde sin Haand paa Datterens Skulder:

»Ja, Barnlil, jeg ved, hvad du tænker; men det er jo kuns Grilleværk, dette er saadant, der spøger i unge Jomfruhjærter —«

»Fru Moder! I tale ej saa', for *I* har jo og' haft saadant lidet Jomfruhjærte!«

»*Jeg?*« kom det dæmpet. »Ak, Barn, hvad kender du dertil?«

»Jeg kender dertil det, som hele Verden ved! I var saa stoltelig, *I* var en Kongemø, og *jeg* er jer Datter!«

»Det er du, Barn, men alt har jeg jo sagt dig, at det, du tænker paa med mig, det var helt andet!«

»Nej!« raabte Datteren, saa det klang. »Nej, Fru Moder, det er ej andet, det er som med dig, jeg elsker ham, jeg bærer saadan Kærlighed til ham, og den kan ingen, hører I, *ingen* kan tage den fra mig!«

»Men saa ti dog, Barn, du gør dig jo selv saa ond en Men; for det kan jo ikke blive andet —«

»Kan ej, det *skal*, hører I, det *skal!*«

»Saa *ti!*« rungede Moderens Stemme; »Hvo lærte dig at tale saa' til din Moder?«

Høje og ranke, to Falke lig, stod de for hinanden, nu lød Datterens Stemme:

»Hvo, der lærte mig *det?* Det skal jeg sige Fru Moder; det lærte *I* mig!«

»*Jeg?*«

»Ja, I, allerkæreste Fru Moder, som I handled, saa' vil *jeg* handle, som *I* holdt *jert* Ord, saa' vil *jeg* holde *mit*, og *ingen* er til, der kan rokke mig fra det, der er ret!«

Moderen stod tavs, det brød og kæmped i hende.

»Renata, at du kan sige saa' —« kom det mellem mildt og haardt.

»Ja, saa' kan jeg sige; thi saadan har *I* sagt, da I var ung!«

Hastig drog Hertuginden sig over Øjnene, nu rettedes hendes Ryg, det milde veg, hun bøjede sig over Bordet, Datterens Øjne fulgte hende, nu har hun et Papir i Haand, nu klinger hendes Stemme:

»Her, Renata, her! Dette er et Brev fra min kære Fru Søster i Pfalz, og hun skriver, at hun hjemme fra Danmark, hjemme fra *vore* Lande, fra *dine* og *mine* Lande, har faaet skikket en Hoben Brevskaber, som har været i min kære Herre Faders Eje. Snart vil hun sende mig dem, at jeg kan kvæge mit Øje dermed, og, Barnlille,« her steg Stemmen, »disse fattige Breve, det er *alt*, som Danmarks, Norges og Sveriges Konge kan give sine Børn i Arv; men, Renata, du høre nu, Danmarks Riger og Lande er vor rette Arvelod, hvad vort er, har de Gottorper stjaalet! Min lille Bror Hans, min gamle Far har de myrdet, jeg ved det, og Verden skal faa det at vide! Men Hævnen er vor, hører du! Og *dig*, Renata, *dig* har Gud givet Hævnens Sværd, og hvad Gud har givet dig, det maa du tage, det *skal* du tage; thi ellers vil Gud svarlig straffe dig!«

Ordene døde, gravstille var der —

»Mor, jeg kan ej — hvorfor skal *min* Lykke briste —«

»*Din* Lykke? — Aa, Barnlil, gode Fyrsters Lykke er saa krank, naar det gælder Land og Rige —«

»Men, Mor,« kom det bedende med bristende Klang, »hvis I vilde, saa kunde alting vorde godt —«

Brat kastede hun sig ned foran Moderen, rakte Armene bedende mod hende, og Moderen bøjede sig over Datteren, vilde løfte hende op, men hun raabte:

»Nej, nej! Jeg rejser mig ej, før I har

givet mig Ord og Løfte; for I kan, om I vil!«

Det brød og kæmped i Moderen, dødbleg var hun, nu brast Taarerne frem, og jubled Renata:

»Tak, tak, du velsignede, jeg vidste det, jeg vidste det!«

Men lød Moderens Stemme, og helt bedrøvet var den:

»Nej, Barnlille, nej, stakkels Renata min, jeg kan jo ej!«

Datterens Arme sank, hendes Øjne stirrede i Angst:

»Kan ej?«

»Nej,« kom det stille og bedrøvet, medens Moderen løftede hende op og drog hende ind til sig: »nej, liden Renata, din stakkels Moder kan ej, om hun saa maa græde Blod derved alle sit Livs Dage —«

»Men hvorfor, det kan da ej være saa' — hvorfor?«

»Jo, det *er* saa', din Mor har givet dyren Løfte?«

»Hvo har du givet dyren Løfte?«

Og højtidsfuldt klang det:

»Din gamle Herre Morfader, din stakkels gamle Morfader, som de har pint med tusende Plager, *ham* har jeg svoret dyren Ed, at *du*, min stolte Datter, skulde hævne ham, at du skulde bringe Danmarks Riger og Lande igen tilbage til hans Slægt, hvis de er, og hvis de evindelig skal være!«

»At du kunde gøre saa' —«

»Jeg har gjort saa'!«

Stille var derinde, Hertugindens Haand laa mod Datterens Pande, og hun saa hende dybt i de taarefyldte Øjne.

Nu kom der et bange Smil om Datterens Mund, og det lyste lidet i Øjnene:

»Men, kære Fru Moder, Hr. Morfader er jo død — og saa gælder Løftet da ej mere — han kan da ej faa Danmarks Land —«

»Stakkels lille — nej, ej *han*, men *vi* — og var han ej død, da kunde han give mig mit Ord igen — *nu* kan han ej!«

Haabet slukkedes i Renatas Øjne, Taarerne brast frem, vildt og voldsomt, og i bitreste Ve skingrede det:

»*Nu* kan han ej, *nu* kan han ej, aa, Gud, det er forbi, forbi — forbi —«

XXXI

I Herberget »Notre Dame« udenfor Nancys Byport, Porte de la Craffe, sidder unge Prins Vilhelm af Bayrerland. Over Køllerten har han en brun Kappe, foran sig paa Fyrretræsbordet en Kande Vin.

Han lytter efter Stemmerne inde fra Skænkestuen, imellem gaar hans Blik til Døren, og han ser en Kniplingskræmmer og en Kattuntrykker, som leger Brætspil, bag dem staar en Borgersvend og ser til.

Paa Ordene, der falder, forstaar Prinsen, at Borgersvenden maa være Stegevender oppe paa Slottet, og ønsker Prinsen i denne Stund, at han selv var Stegevender dér.

Henne i en Krog ved Skænken med Tinkanderne, Krusene og nogle bredbugede Vintønder sidder et Par Borgere og spiser Kabudsekaal og Penninge-Tvebakker.

Kabudsekaalen giver en ilde Lugt helt ind til Prinsen.

Men det er dog ej derfor, han nu rejser sig, gaar til Vindveslemmen og slaar den op; thi

bøjer han nyfigent Hovedet gennem Lemmen, ser langs den støvhvide Vej, som fører mod Byporten —

Han faar en Rynke i Panden, gaar ilsomt frem og hen over det stampede Lergulv, der er strøet med Enebærris.

Saa kaster han sig ned paa den rødmalede Vægbænk, læner sig tilbage, strækker Benene fra sig, lukker Øjnene — — var der ej Fodtrin derude — Bjælder?

Han springer op, er ved Vindveslemmen: nej, ej ham! Kun en Række lastede Muldyr — nu rasler deres Bjælder forbi — —

Atter sidder Prinsen ved Bordet — en Slurk af Kanden, et ilde Ansigt: den Vin er grov sur!

Stegevenderen derude leer, saa det klukker — ja, den Karl kan sagtens le, han færdes Dag ind, Dag ud deroppe paa Slottet! Nu kunde han selv have været der, dumt ogsaa, at han skikkede det Brev derop — kom Svaret da aldrig!

Nu er hans Hoved lidet paa Siden — nu var der Bjælder igen — Blodet fo'r ham til Kinderne, det lyste i Øjnene: Gud have Lov, skulde det være ham?

I Døren derhenne dukkede en Pusling frem, graa Kappe over en Narredragt, en Hejrefjer i en grøn Spidshat — nu svinges Hatten, og Puslingen bliver end mindre, den skæve Pukkel gaar til Vejrs —

»Naa, dér er du, Mester — har du?«

Narrens forslagne Ansigt ser sig rundt, nu trækker han Døren til bag sig:

»Eders Højhed, der er Spejdere ude, og jeg vil dog ej gærne hænges *før* Tiden!«

»Har du et Brev?«

Narren nikker, frem kommer Brevet, nu har Prinsen det i Haand — Minerne i hans Ansigt skifter, Narren skotter — —

»— — — *allerkiæreste Ven, Gud signe Dig, at* »*Du kom, men Du kan ej straksen komme her;* »*men ak, Din Renata længes saa saare, og maa* »*jeg se Dig. Du følge kun Mester, han ved* »*Tiden og Stedet, Gud hjælpe og bistaa os* »*begge* — —«

»Mester Lurifaks!« kaldte han.

»Herre!«

»Frøkenen er da ej syg?«

»Nej, Gud have Pris!«

Prinsen vilde have sagt mere, men tav —

Atter læste han i Brevet, saa gik han frem mod Narren, bøjede sig over ham:

»Du sige mig, Nar — har du i Dag talet med Frøkenen?«

»Ja, Eders Højhed, jeg ved alt, Tid og Sted — om en halvgaaen Time —«

»Det var længe!«

»Paa et Herberg gaar Tiden let!« grinte Mester Lurifaks.

»Du tørster, Nar?«

»Ja, Herre, og det er det eneste, der er fornuftigt ved mig arme Tosse —«

Prinsen kaldte, Kældersvenden kom med en Kande Vin, Narren drak:

»Og saa, Herre, saa har jeg lært det af min Moder —«

»Du mener, du fik Bryst —«

»Nej, hun gav mig rhinsk Brændevin, den kære! Min fromme Fader slog mig til Krøbling, for at jeg bedre kunde blive solgt som Nar, og min *kære* Mor gav mig Brændevin, for at jeg ej skulde vokse —«

Prinsens Øjne blev helt bedrøvede, og han lagde Haanden paa Narrens Skulder; men Narren grinte, skar et sært Ansigt og sagde:

»Pyt med det, nu drikker jeg Barbarossa med Prinser; Lurifaks er steget i Pris, Hendes Højhed fik mig for fire Dukater med Pukkel og Hareskaar, nu solgte hun mig ej for det tidobbelte —«

»Tror du ej?« kom det mildt.

»Nej, særdeles, om hun vidste, at jeg har min Gang her!«

»Men om du nu kom i Fortræd herfor?«

»I Fortræd? I behager at mene, at jeg bliver hængt? Og det bliver jeg,« lo Narren, saa det skrattede, »kommer dette for en Dag, bliver jeg hængt — men pyt, det er en Vane — hver Dag gaar jeg ud til Galgebakken for at se paa Logementet —«

»At du kan skæmte saa'?«

»Det er ej Skæmt! Eders Højhed skulde allernaadigst behage at gaa med —«

»Vil du ogsaa have mig hængt?«

»Nej; men der kunde ligegodt være et og andet nyttigt at se for saadan stor Herre — Kærlighed er en farlig Spads, Eders Højhed, forgangen snakkede hele Staden om en ung Jomfru og en Svend, der druknede sig i Floden, fordi

de ej maatte komme tilsammen, og i Gaar, da jeg var ude at se paa Logementet, saa saa' jeg ved Floden, der løber forbi Galgebakken, noget, der ret muntrede mig op — for der var jo en Knapmager, som havde været for øm mod en Kniplerske, og saa blev han hængt! Men hun blev puttet i en Sæk og kastet i Floden, og hun fik en Hankat med i Sækken!«

Narren lo tørt, og skottede til Prinsen —

»Arme Kanutter,« sagde Prinsen.

»Ja,« snøftede Narren, »men saadan gaar det, naar man driver paa med syndig *Amour* —

Prinsen trak Brynene lidt sammen, Narren krummede Ryg, saa' ret ynkelig ud, og Prinsens Øjne blev milde:

»Mester Lurifaks!«

»Aa, Herre, I er da ej vred paa arme Lurifaks?«

»Nej, nej, du er jo vor Ven, Mester, og Frøkenens Ven?«

Der kom røde Pletter paa Narrens Kinder, og satte han Kruset for Mund, drak det til Bunds i ét Drag.

»Gak ud og drik dig et nyt!« sagde Prinsen og nikkede til ham, »Jeg holder af dig, Nar, du er min *Ven!*«

Narren kyssede hans højre Haand, den venstre laa paa Narrens Hoved —

»Og saa, Mester, du kalde, naar Tiden er!«

Ene staar Prinsen derhenne ved Vindvesgluggen, i Haanden har han Brevet, nu læser han:

»— — *men Du kan ej straksen komme her* — —

»— — — *Gud hjælpe og bistaa os begge* — —«

Der kom Rynker i Panden: hvorfor kunde han ej straksen komme — hvad kunde Aarsagen være — og dette: Gud hjælpe og bistaa os begge — — Herre min Gud, hvad kunde det være? — — — Aa, det var vel intet, *maatte* hvert Fald intet ondt være — Han folder Hænderne om Brevet, og hans Blik gaar langs den støvhvide Vej og frem til Byporten, saa forbi de grønne Volde og op over de røde Tage til Slottet, der løfter sig med Tinder og Taarn —

Og han bliver ved at stirre mod Slottet.

XXXII

Et Stykke hinsides Herberget »Notre Dame« begynder de smaa Lysthaver, hvor Byens Købmænd, Skindere, Skomagere, Lysestøbere, Plastersmørere og andre gode Borgere drager hen ved Aftenstid, naar Boden er lukket, at forfriske sig med en liden Drank.

Og her har Mester Lurifaks ogsaa en Lysthave.

Den naaer fra Vejen og ned til Floden, hvor Nøkkeroserne drømmer paa de mørke Vande, der glide frem under Blaaregn og duftende Akasier. Mellem de nette Gange, der er kantet af Sten og Konkyljer, er Bede med Krusemynte og Rosmarin, som suger Sol; omkring dem summer en Bi, som suger Honning.

Himlen er blaa, Akasieblomsterne hvide, Solen bager.

Inde i Haven er alting stille, kun hvisker det fra Løvgrotten; men ude paa Vejen lyder lystig Larm; thi er det den første Foraarsdag. I Staden er Messen til Ende, og Gud og hans kære Fru Moder har da faaet, hvad deres er,

og vil Menneskene, særdeles Ungersvende og Jomfruer, nu have, hvad deres er. Og drager de derfor ud fra Staden at plukke Forglemmigej og Hjærtenstrøst og synge den glade Majsang i grønne Skov.

Men Gøglere, Kræmmere, Munke og Tiggere drager og' med; thi paa saadan Dag aabner sig baade Hjærte og Børs, og derfor lyder helt ind i Mester Lurifaks Urtegaard høje Raab af alskens Kræmmere — nu er det en Kukkenbager, som sælger Peberkager med Jesusnavn i Sukker, nu en Bogprenter, som raaber med skønne Viser for Ungersvende og tugtige Møer: »Rosenkransens lukkede Have« og »Den hemmelige Samtale mellem Gud og Sjælen«; nu er det en Munk, der præker og synger —

Og lyder hans Stemme helt til Løvhytten under Blaaregnen:

Saa røde var de Strømme, der randt ud af din Krop,
Fra Hænder og fra Fødder, saa Elskovs Laas
sprang op —

Og Prinsen af Bayrerland, som sidder dér i Løvhytten hos den kære Frk. Renata, drager hende til sig, bøjer hendes Hoved tilbage, kysser hendes Pande —

Og hun smiler, men ej lykkeligt. Saa træt, saa bedrøvet er Smilet, i Øjnene er Taarer —

»Men, allerkæreste,« hvisker han, »nu maa du ej græde mere — du skal se, alting vorder godt —«

Hun ryster bedrøvet paa Hovedet:

»Nej, allerdyreste Ven, det er saa helt umu-

ligt — du kender ej Mor, hun bryder ej sit Ord — og hun kan jo ej heller —«

Han tier, drager Prinsessen fastere til sig, deres Øjne gaar til Flodens mørke Vande, der glider saa jævnt af Sted dér for deres Fod —

Han stryger sin Haand over hendes hede Pande:

»Renata, du siger, at din Fru Moder ej kan bryde det Ord, hun gav; men kan *vi* da bryde *vort*?«

Hun læner sig træt mod ham:

»Nej, det kan vi ej!«

Han retter sig:

»Dér talte du sandt, Renata, vort Ord gælder vel saa godt som det andet, og vi vil ej svige!«

Hun havde og' rettet sig:

»Men hvordan? Hvordan skal vi holde vort Ord —«

Han strøg sig over Panden — stille var der, hendes Øjne stirrede spørgende paa ham, udefra klang Sang, Guitarklemt og glade Stemmer —

Nu bøjede han sig brat mod hende, hans Haand tog fastere om hendes, hans Hoved var løftet, hendes Øjne blev blankere:

»Renata, du siger jo, at din Fru Moder har viet dig til at føre Rettens Sværd og skaffe jer Danmarks Rige igen — du høre nu: om jeg gik til min Herre Fader — og han er god og stolt, og Bayrerland er mægtigt og stort, om jeg nu taled ham ret til og bad ham saa mindeligt, om han vilde gaa mod Danmark og tage det ind for din Fru Moder —«

Renatas Øjne lyste, hun slog Armene om hans Hals, men brat slappedes de, og hendes Stemme lød:

»Allerkæreste Ven — ak, hvor skønt det lød, men — nej, saadant er nok ej muligt —«

»Hvorfor?« kom det varmt. »Min Herre Fader er saa god, og man har dog set saadant før —«

»Har man?« kom det med lidt mere glad Klang i Stemmen; men svandt Klangen, og fo'r hun fort: »Ak, allerbedste Ven, du siger det eneste for at gøre mig frydefuld — men nej, jeg har set saa meget, hørt saa meget — grædt saa meget —«

Hun tav, hendes Hoved sank mod hans Skulder.

Heller ej han talte, kun strøg han varsomt Haanden over hendes Haar . . . . .

»Der er et, jeg ej kan forstaa,« sagde han en Tid efter, »og det er, at det just er din Moder, som volder os dette.«

»Ja,« smilte hun bittert, »kan du huske, hvad stolte Ord du brugte om Fru Moder —«

»Og, Renata, du siger, det baaded ej heller, du taled til hende om det med Englands Gesandter —«

»Nej, intet baaded —«

»Men *jeg*, Renata, jeg vil gaa til din Fru Moder, nu *vil* jeg gaa til hende, hvad du saa siger, jeg vil trygle og bede hende, og du skal se, hun vil ej staa min Bøn imod, hun vil ej, hun kan ej!«

»Det baader intet,« kom det stille klagende »intet baader mere — intet uden et —«

Hun tav, han bøjed sig over hende, dødbleg var hun, Øjnene lyste sært —

»Renata, allerkæreste Renata — hvad tænker du?«

»Aa, intet —«

»Jo, du sige mig dine Tanker,« kom det bange, »du sige det, Renata!«

Hun rystede bedrøvet paa Hovedet, hendes Øjne stirrede mod Flodens Vande, der randt og randt — —

Han greb hende fast om Armen; thi mindedes han brat Narrens Ord om den Jomfru og Svend, der ej maatte komme tilsammen, og kastede han sig ned for hende, raabte i Angst:

»Renata, Renata! Du sige det, aa, Renata, du tænker da ej —«

»Allerkæreste Ven,« kom det som fjærnt fra, »jeg er saa træt, saa træt, give Gud, jeg var død!«

»Nej, nej!« bad han. »Sig ej saa', det er jo Synd, det er svarlig Synd, og du skal se, din Moder kan ej bære det over sit Hjærte, hun kan ej gøre dig Men, det er jo rent umuligt — aa, Renata, du har alt døjet og lidt saa meget, og Skylden er *min, mig* er det, der har voldet alt dette —«

»Nej, ej dig, det er vor Arvelod, vor tunge Arvelod, nu maa vi dø, du og jeg, vi maa dø, Gud vil ej vredes derfor, vil ej vredes paa liden Renata — —«

Over hans bøjede Hoved gik hendes Blik, saa træt, saa sorrigfuldt, mod Flodens mørke Vande — — —

Ude fra Vejen lød Guitarklemt og glade Stemmer; det var Jomfruer og Svende, der drog bort fra Staden at plukke Forglemmigej og Hjærtenstrøst og saa for at synge den glade Majsang i grønne Skov.

XXXIII

Hertuginde Christine, der er noget mat og bleg efter den onde Qvintan-Feber, som ej ret vil slippe hende, sidder ved Bordet i sit Brevkammer.

I Haanden holder hun en liden nyslagen gylden Medaille, langsomt drejer hun den, læser Indskriften: *Christina af Guds Naade Dronning til Danmark* — — —

Hun smiler, lader Medaillen falde, retter sig, siger højt frem for sig:

»Ja, min gode Oxe, du behagede at gøre mig den Titul, og du skal se, jeg skal bære den med Rette, du skal faa det at se, du *skal!*«

Hun springer op, faste lyder hendes Trin over Gulvets Tavl.

Saa standser de: dér frem fra Vindvet glider en Strøm af Foraarssol — hun er ved Vindvet, hendes Blik gaar over Urtegaarden, hun kniber Øjnene tilsammen; thi blændes hun, saa hvidt det lyser: for alle Frugttræer staar i Blomst, og de skinner som eneste Sne mod Himlens Blaa — og Sommerfuglene dér! — Ogsaa de er hvide

— og de gnistrer og blinker og danser helt ind i Himlen — —

Hun støtter den ene Haand til Karmen, og med den anden farer hun hastig over Øjnene — nu hælder hun Hovedet mod Vindvesdybets Væg, og Øjnene bliver saa milde — — -- en saadan Majdag for mange, mange Aar siden gik hun med en Smaadreng mellem blomstrende Frugttræer, mellem dansende Sommerfugle . . . .

Hendes Blik har ramt Ringen paa Hjærtefingeren — ja, dér skulde den sidde, sagde Frans; thi fra den gaar en Aare til Hjærtet — — —

Det bæver om hendes Mund, nu bider hun den til, gaar frem og hen — —

Nu standser hun brat, det farer gennem hende: et Steds ude fra skingrer et Horn — nu Hovslag! — Ja, er det nu virkelig saa', eller er det Hjærnespind; thi staar i samme Nu for hende Turneringen i Brüssels Stad for de mange, mange Aar siden, da Frans af Lothringen red frem for hende, sænkede Lansen og raabte, at han vilde igenkomme at hente hende — — —

Hendes Hoved er kastet tilbage, der straaler et Smil om hendes Mund: han lovede det, og han *kom;* for Frans af Lothringen var en Mand!

Hun drog lidet paa Skuldrene: men ham den anden, ham af Bayrerland, han red ej i Gaarde for at tage det, som han mente var hans — —

Haardt satte hun Foden i Gulvet: nej! Han var ej nogen Frans, helt andet var det — —

Men nu lyste det mildt i Øjnene, og stille sagde hun med saa øm en Klang:

»Liden Renata —«

Da løftedes Hovedet atter, og der kom mere Blod i Kinderne: der *var* Fodtrin dérude i Stengangen — om det nu var Prinsen af Bayrerland, der kom at begære Renata — aa, Grilleværk!

Saa trist blev hendes Mine: men om hun saa vilde, hun kunde dog ej, kunde ej — —

Nu var Fodtrinene udenfor — og hun var nær Døren — tys, nu et Hellebardslag i Stengangens Fliser — nu Døren op, Kammersvenden ind — noget har han i Haand.

»Hvad dér?«

»Det er Brevbæreren fra Pfalz med denne Pakke —«

Længere kommer han ej, Pakken er revet ham af Haand, Døren falder til, Hertuginden sidder ved Bordet — nu er Seglet brudt, Baandet bristet, og lyder Hertugindens Stemme helt højt, men ej helt sikkert:

»Aa, Gud, kære Hr. Faders Breve!«

Og hastig leder Hænderne: dér Søster Dorethes Brev, ilsomt løbes det igennem, Taarer kommer i Øjnene, men flere følger; thi blader Hertuginden nu mellem de gulnede Breve, bøjer sig over dem, læser: *Durchluchtigster, groeszmechtigster, hochgeborne kunig* — — — Øjnene glider langs Linjerne — — *Bergen op Zoom, 26. Septembris 1526* — det er fra Thomas Holste, den tro og gode Kammersvend — — —

Hun nikker stille, korser sig: det var ham, der døde for sin Herre Konge — — —

Videre søger hun — nu holder hun et Brev op mod Lyset: aa, Herre min Gud dog, det var jo fra gamle Mester Melchior — dér stod

at læse om Henric Lakaj, og dér om Jomfru Margrethe og Ursula Kammermø!

Hertuginden lænede sig tilbage: dem var det, der gik liden Hans, Dorethe og hende selv til Haande, da de var smaa — — ak, ja, hvor længe, længe siden det var — gamle Ursula — — døde var de alle — — —

Hun læste og læste, det skiftede fra Smil til Taarer, mest Taarer — dette var fra Gotschalk Eriksen, Kongens og Rigens Kansler — aa, Gud være os naadig, der var jo intet Rige — —

Hun rettede sig: end kunde Riget vindes — *skulde* vindes! Gamle Fader skulde faa Hævn, hans Slægt skulde igen ride i Gaarde, hun skulde ride Renata næst, de Gottorpere, der havde gjort ham saa megen Spot og Spe, skulde mærke, at Gud var til!

Videre læste hun — dér, det var fra Cornelius Scepper — dér Søren Norby — — hun smilte: thi randt det hende i Hu, at Hr. Søren en Gang i Lier for de mange, mange Aar siden havde taget hende paa Knæ og sagt: du græde ej, Kleiniche-Mø, Gud giver os nok Danmarks Land: thi Gud ved, hvad Ret er — — —

Da fo'r med ét Blodet til Kinderne, og hendes Øjne blev større — nu holdt hun Søren Norbys Brev op mod Lyset — tog det helt ind til sig, og kom der Taarer i Øjnene — dér paa Brevets Fod, ja, det var hendes kære Herre Faders egen Haand - - jo, hun fejled ej — det *var* den!

Hun kyssede Brevet, vilde læse, kunde ej for Taarer — nu var de tørret bort — men atter og atter kom de igen — — —

Nu bøjede hun sig over det gulnede Papir — ej med Blæk, men med en Blystift var Ordene prentet, og Haanden havde rystet — —

Hendes Haand knyttedes: dette, at det var Blystift, betød, at de Gottorpers Bøddelknægte havde vogtet ham saa', at han kun i Smug kunde skrive — aa, Gud, aa, Gud, de rystende Blystreger dér lærte hende saa meget — *men Gud ved, hvad der er Ret!*

Og læste hun, endda det gik helt langsomt; thi maatte Øjnene oftelig tørres:

»-- — *Den HERRE CHRIST bar sit Kors for »Alle, skulde det da ei vorde let for os at bære »det eneste for os selv. Og fortiener vi saa vel »alle Plager, men ei veed jeg retteligen, om det er, »efterdi Vædskerne er vorden tyndere, eller om det »er GUD Almægtiges Røst, der tilsiger mig, at »Magt og Begiære kuns er Narrenværk. Jeg Arme, »som GUD haver givet 76 Aar at vandre i Ver- »den, og som i 27 Aar har siddet forvaret, og »som nu næppelig har en Tand at tygge med »(GUD have Lov, at den gode Malvoisia, som »Kongen giver mig, ei skal hentygges), jeg haver »jo og været ilde befængt med Begiære og for- »bandet mine Fiender, ja mit eget Kiød, nemligen »mine Døtre, Fruerne af Pfalz og Lothringen —*«

Her rystede Hertugindens Hænder saa', at hun en Tid ej kunde læse, men fo'r hun nu fort:

»*Thi disse Fruer kunde have friet mig ud, da »min kiære Fætter**), *for hvem jeg gyder mangen »Taare, bød hver en Brudeskat af 100,000 Daler, »ligesom Syster Elisabeth havde annammet; men*

*) Chr. III.

»vilde de have det tidobbelte: thi skulde de da for-
»lore Danmarks Rige — —«

Hertuginden lod Brevet synke, sært flakkede Øjnene: hvad i Jesu høje Navn var dette?

Hastig gik hun videre, mens Flammer tændtes paa hendes Kinder:

»Og maatte de Fruer dog viide, at Riget ei mere
»var deres, men min kiære Fætters: thi havde vi
»jo frivilligen giort Forlig, at Han fik Rigerne og
»jeg tog Kallundborrig Lehn med Samsøe ind. Og
»friede hiærte Fætter mig da af Sønderborrig og gav
»mig Kallundborrig, hvor jeg haver 8 af Adel til
»Tieneste og 70 i Kielder, Bur og Kiøkken, der
»alle er i min Ed. — Her er og en skiøn
»Jagt, og blæses der, naar jeg er ved Borde. Min
»Herre Fætter har da været mig meere huld end
»mit Kiød og Blod, og siiges det, at mine Fruer
»Døtre er meget for denne Verdens Rigdom og
»Magt, men beder jeg Almægtige GUD, at han
»i sin Miskundhed vil opliuse dennem saa, at de
»mere bliver deres kiære Moder, min gode Frue
»Elisabeth, liig end mig arme Synder, saa de
»lader fare al Begiære efter Land og Rige, hvad
»jeg gamle Mand nu haver lært udi min Træng-
»selstid, som GUD lade snarligen være til Ende,
»at jeg kan følge min kiære Fætter Kong Chri-
»stiern, der var mig god som en Broder — — —«

Brevet faldt Hertuginden af Haand, dødsens bleg var hun — nu sprang hun op, hastigen gik det frem og hen — nu stod hun atter foran Brevet — nu bøjede hun sig over det; læste igen, slog saa Hænderne sammen, og højt jamrede det:

»Herre almægtige, hvad har vi gjort! Det er jo os, det er os og ej Kong Christiern, som —«

Hendes Trin gjalder i Fliserne —

»Saa var det dog sandt, saa var det dog, som Kong Filip sagde: de har *ej* tvunget ham, han har selv villet det saa' — *lade fare al Begiære efter Land og Rige*, ja, ja, Herre almægtige, saa' stod der jo, saa' stod der!«

Hun raabte det ud, saa det skingrede; men da tav hun brat: gennem Vindvet ramte hendes Blik de hvide Blomster, som lyste mod Himlens Blaa, og hendes Øjne blev saa milde: Herre min Gud, da havde hun jo intet Løfte mere at holde — det havde hun ej — —

Hastig er hun over Gulvet, nu er Døren revet op:

»Kammersvend!«

»Eders Højhed!«

»Lad hente Frk. Renata, men straks! — Saa skynd dig dog!«

Døren falder til — nu er hun ved Brevet — — — — nu oppe, nu ved Vindvet . . . . . .

Hun lytter — er der ej Fodtrin? — Nej, forbi — hvor længe varer det dog!

Atter river hun Døren op:

»Kommer Frk. Renata da ej!«

»Der er skikket Bud —«

»Saa skik end ét!«

Atter sidder Hertuginden ved Bordet — hvad er det, der lyser dér blandt Brevene — den liden nyslagne Medaille: *Christina af Guds Naade Dronning til Danmark* — — —

Hun lader den falde, falder selv tilbage i Stolen, sidder længe saa'.

Et Hellebardslag ude i Stengulvet.

»Træd ind!« raaber hun.

Kammersvenden staar bukkende i Døren —

»Hvor er Frøkenen?«

»Den naadige Frøken er ej paa sit Kammers —«

»Hvor er hun da? I Urtegaarden? Rosenlunden? — Har du ladet søge dér?«

»Nej —«

»Saa søg! Skik Bud, Kammersvend; men det haster, il!«

Atter er Hertuginden ved Brevet — nu ved Vindvet — hun spejder mellem de blomstrende Træer — der kommer et Smil: om Renata nu kunde vandre dér med den, hun har kær —

Hun drager paa Skuldrene: hvad var det for Snak — han var ej som Frans; thi da var han kommet forlængst at trøste liden Renata — ja, og hun trængte saa' til Trøst, saa bleg hun var om Kind, og som hun havde grædt forgangen — — — — men *naar* kom hun dog, hvor de dog kunde smøle de Svende — saa, nu Fodtrin derude — Gud have Lov, det var hende, nu skulde der blive Fryd —

»Træd ind!« raaber Hertuginden.

Kammersvenden staar bukkende i Døren.

»Hvor er Frøkenen?«

»Ej i Rosenlunden, ej i Urtegaarden, intet Steds at finde!«

Hertuginden rejser sig:

»Intet Steds? Har ingen set hende?«

»Jo, Eders Højhed, sidst er Frøkenen set ved Baglaagen i Rosenlunden —«

»Saa gaa,« siger Hertuginden, men inden Kammersvenden er ved Døren, raaber hun:

»Men I svarer mig til, at straks Frøkenen kommer tilbage, skikkes hun hid!«

Døren falder til, Hertuginden staar med løftet Hoved: hvor kunde Renata dog være, hvor kunde hun dog — — —

Hertuginden følte med ét saa sær en Uroligheed, gik saa til Vindvet, spejdede, følte Feberen brænde — hvor var Renata dog, aa, Gud almægtige, hvor kunde hun dog være?

XXXIV

HERTUGINDEN gaar frem og hen i sit Brevkammer, standser, lytter — nej, der er ej Fodtrin — — — jo, nu — nærmere, nærmere — et Hellebardstød i Stengulvet —

»Herind!«

Døren gaar op —

»Renata!! Mit Barn, Gud have Lov, at du kom, jeg var helt ængstende!«

Bleg og tavs staar Datteren for hende.

»Men saa træd dog frem, Barn, kom dog her til mig — men hvor du ser sorrigfuld ud — smil dog, smil, Renatalille!«

»Hvorfor skulde jeg smile?« kommer det bedrøvet.

»Hvorfor?« siger Moderen, stryger sig over Panden, smiler selv, truer med Fingeren og farer fort: »Men hvor har *du* været, hvor har min Frk. Renata sin Gang?«

Lidt undrende ser Datteren paa Moderen, saa kommer det fast:

»Vil Fru Moder vide det?«

»Ja, du svare, Barn!«

Renatas Ryg rettes, og kommer det med Klang:

»Saa skal Fru Moder vide det, alle skal vide det: jeg har været hos *ham!*«

»Hvad mener du, Barn?«

»Hos ham, jeg har kær, og som —«

»Er han *her?*«

»Han er her, han længtes saa', og *jeg* længtes saa' — og — ja, Fru Moder maa ej vredes!«

»*Vredes?*« raabte Hertuginden. »Er han her, og er han kommet, fordi han længtes, aa, Barn, det er, som kunde det være Frans!«

»Men Mor, jeg forstaar ej — I spotter mig da ej, for det *maa* I ej!« kom det med stigende Klang, mens hun rakte Haanden frem og pegede paa en Ring. »Se, Mor, den gav han mig, og den skal *ingen*, *ingen* tage fra mig, hører I, *ingen!*«

»Nej, ingen,« smilte Moderen, og rakte hun nu sin egen Haand frem og pegede paa Hjærtefingrens Ring. »Herre Gud, Barnlille, har *han* og' givet dig en Ring, ret som kunde det være Frans — *denne* fik jeg af din kære Fader!«

»Mor, jeg forstaar dig ej, jeg —«

»Nej, det gør du ej; men *nu* forstaar du mig: Renata, vil du da saa hjærtens gære være *hans?*«

Saa mild klang Stemmen, saa brat skingrede et jublende Skrig, og Datteren kastede sig ind til Moderen.

»Saa, Hjærtelille, saa, Renata min, du knuser mig jo sønder —«

Og Renata jublede og græd, og Moderen græd med — da løftede Renata brat Hovedet:

»Men Mor, Fru Moder, dette er jo umuligt — dette kan jo ej være saa' —«

»Det *er* saa'!«

»Men —«

»Jeg ved, hvad du tænker,« smilte Hertuginden og pegede mod Bordet, »dér ligger det!«

»Hvad mener Fru Moder?«

»Dette Brev er fra din kære Herre Morfar!«

Renatas Arme sank, hendes Øjne blev større:

»Men hvad er det, Fru Moder siger, Morfar er jo død for længe, længe siden —«

Hertuginden nikkede alvorligt, strøg Renata over den hede Pande, og kom det med saa sær en Højtid:

»Ja, Barnlille, han er død; men dog har han talt, og hvad jeg i min Tanke loved ham med dyre Ord, det vil han, at jeg ej skal holde —«

»Forstaar ej!« raabte Renata og laa igen ved Moderens Bryst, mens hun jublede og græd, »Men det er dog sandt, aa, allerkæreste, allerdyreste Mor, evindelig Tak — du har gjort mig saa lyksalig, du har gjort din liden Renata saa lyksalig —«

Moderen skød hende varsomt fra sig, saa' hende dybt i Øjnene, smilte saa:

»Og du har været hos ham — nu i denne Time, og du gik af Baglaagen i Rosenlunden —«

»Fru Moder er ej vred?«

Smilende bøjede Hertuginden sin Mund tæt mod hendes Øren og hviskede ømt:

»Renata, der var og' en Tid, da din gamle Mor gik i den Rosenlund —«

»Med Frans af Lothringen,« smilte Renata.

»Ja, Barnlille, med Frans, med *min* kære Smaadreng —«

Stille blev derinde, de stod med hinanden i Haand.

Saa løftede Moderen Hovedet, strøg sig hastig over Øjnene og sagde:

»Og nu, Renata min, du hente ham!«

»Her til *dig*?«

Hertuginden nikkede, men brat sagde hun:

»Nej, Barn, nej, jeg kan ej —«

»Hvad kan Fru Moder ej?« kom det lidt bange.

»Aa, jeg vil kun bie lidet, forstaar du, alt dette er jo kommet saa brat, det stemmer mig saa for Hjærtet her —«

»Aa, Mor, allerkæreste Mor, det er da ej den onde Feber?«

»Nej, Barn, nej, kun lidt træt — og husk, jeg er *gammel* — og dette er saa *nyt* —«

»Nej, Mor, du er ej gammel, du er stolt og ung —«

»Nej, Barn, ej ung, ej stolt — den gamle Tid — de skønne Drømme — forbi, forbi — —«

Hendes Arme sank:

»Og, Barn — husker du, hvad den store Kejser sagde: naar vi bliver gamle, sviger Lykken os —«

Datteren kastede sig ind til hende, kyssede og kyssede hende:

»Nej, nej, Mor, *vor* Lykke er jo *din*, vi er jo *dine* Børn — og, Mor, saa faar vi Lov at komme nu?«

Hertuginden strøg sin Haand gennem hendes Haar, smilte og sagde:

»Nej, Barnlille, siden — siden —«

Hertuginden lagde sin Arm om Datterens Skulder, og tæt mod hinanden gik de frem til Vindvet, dér standsede Hertuginden, nu pegede hun ud mod al den hvide Blomstersne, og saa sagde hun helt mildt:

»Dérnede, Renata, dérnede vil jeg se jer — du skikke nu Bud efter ham — og det varer vel ej saa længe, inden han kommer —«

»Nej, det gør det ej!« brast det Renata af Munden, mens Moderen nikkede til hende:

»Det tænker jeg heller ej — og naar han saa kommer, saa kan I vandre lidet dernede, for I har jo nok at tale om, tænker jeg —«

»Det har vi, Mor!«

Hertuginden nikkede og skød sin Arm ind under Datterens:

»Og saa, Datterlil, saa staar gamle Mor heroppe og ser efter sine Børn, saadan som min kære Fader en Gang stod ved Vindvet og saa efter liden Frans og Kleiniche —«

Stille Haandtryk, varme Kys, Døren falder til bag Renata.

Længe staar Hertuginden uden at røre sig — — saa gaar hun langsomt, Skridt for Skridt, hen mod Bordet — dér Brevet — dér lyser den gyldne Medaille — hun har den i Haand; Ord for Ord læser hun: *af Guds Naade Dronning til Danmark* — — —

Saa falder den hende af Haand, bedrøvet smiler hun — — —

Nu sidder hun foran Brevet, Hovedet er støttet i Hænderne — — —

Saa rejser hun sig brat, bøjer Hovedet tilbage, falder i Tanker — med ét lyser det i hendes Blik, nu nikker hun:

»Ja, ja, hvo ved!«

Og hastigt gaar det frem mod Klædekammeret — hendes Øjne glider over de jærnslagne Skabe, standser ved en Kiste med Danmarks Riges Vaaben i Snitværk, nu griber hun om Nøgleknippet ved Bæltet, Nøglen skratter i Laasen, tungt falder Laaget tilbage mod Væggens Panel.

Bøjet søger hun — dér, dér, det lyser rødt blandt Hvergarn og Klosterlærred — nu har hun en liden Barnekjole i Haand — Taarer kommer i Øjnene — *den* var det, hendes kære Fru Moder syede om til hende af Hr. Faders røde Kappe — *den* var det, Renata nytted en Tid, hun var liden, og *nu* — —

Rankere blev hun, Foden var fast i Gulvet — nu holdt hun Dragten op for sig, betragtede den helt nøje, og helt højt sagde hun:

»Ja, hvo ved, kan hænde bliver det Renatas Søn, der tager Rigerne ind, hvo ved — —«

Kistens tunge Laag falder til, hastig er hun ved Vindvet derinde, nu læner hun Hovedet mod Væggen, stirrer ud i Solen —

Fuglene synger, smutter ind og ud mellem Grenenes Grønt — — —

Hun bøjer sig frem — lytter — — —

Stilhed — kun Fuglenes Sang — — — men nu — det farer gennem hende, saa lyst bliver Smilet, hvad er det for Lyd? — Raslende Klokker — hendes Blik gaar op mod Himlens Blaa

— saa ryster hun bedrøvet paa Hovedet: ak, hun var i de gamle, gamle Dage, det kunde jo ej være den hvide Falk, der kom flyvende gennem Luften for at sætte sig paa hendes Skulder; for dér skulde den sidde, sagde Frans — — —

Men hvad var det da for Raslen? — Bjælder var det! Nærmere kom de — aa, dér, det var jo kun Mester Lurifaks! For Resten sært, saa ilde et Ansigt han gjorde endda Sol og Herlighed! — — — Og nu — nye Fodtrin! — Hun følte Blodet i Kinderne — var det dem?

Hun drog sig lidet tilbage; men Hovedet bøjede hun frem, for dér — dér kom de midt i al det hvide, halvt gemt mellem Frugttræernes Sne, som lyste mod Himlens Blaa — han har Armen om hendes Liv — nu drager han hende til sig — — —

Hertuginden er bleg om Kind, og hun har Taarer paa Kind — nu gaar hun et Skridt frem, Munden er halvt aaben, som vilde hun kalde; men ingen Lyd høres — ingen Lyd uden Fuglenes Sang, der stiger og synker, jubler og leer — nu er de to dernede ej mere at se, bag dem slaar Grenene sammen, Blomstersneen drysser mod Jord, Solen skinner, Sommerfuglene danser . . . .

XXXV

Nede i Spanieland har Hans katholske Majestæt Kong Philippus Dag ind, Dag ud, Aar ind, Aar ud, siddet foran Brevkammerets Bord i det Klosterslot Escorial, og han har vendt og vendt Timeglasset de Tusinder Gange, og hver Gang har han sat en ny Streg paa Pergamentet under Sølvkrucifikset.

Og nede i de lombardiske Lande har Hans katholske Majestæts Fru Kusine, Hertuginden af Lothringen, der er vorden gammel og graa, men end har saa rank en Ryg, levet ret stille i sit Enkesæde efter Francesco Sforza, den Stad Tortona.

Fra Bayrerland bæres der tidt Brev og Bud til hende, og især er hun glad ved at høre om Renatas Søn Maximilian, der nu er stor og klog og studerer ved Universitetet i Ingolstadt; thi har den gamle Hertuginde saa' sine egne Tanker med den unge Prins, som, da han var liden, bar en rød Kjol, der for de mange, mange Aar siden var skaaret af hendes kære Herre Faders Kappe.

Dorethe, som er vorden formælet med Hertug Erik af Brunsvig og alt længe Enke, er fra Venezia, hvor hun levede en Tid i sit Palads, kommet til Moderen i Tortona, hvor der føres et lidet Hof med Gian Giacomo Civalieri, Herre til Rocca Sporvara, Rigsfyrsten til Solfarino Ferdinando Gonzaga og hans Frue Marta Tana y Santena, Veninden fra de unge Aar, med hvem hun taler meget om Tiden, der svandt; men end mere om, hvad Tiden skal bringe, og dette er stedse det samme, kun ét, altid ét: hendes Ret skal den bringe hende, og hendes Ret er Danmarks, Norges og Sveriges dyre Lande.

Og skinner der tidt i Nattens Time Lys fra Hertugindens Kammer; thi kan hun ej fange Fred for de sære Syner; og sidder hun saa, til Dagen gryer bøjet over Pergamenter og Breve, søger, finder, skriver, grunder og gransker, og særdeles er der ét Brev, som hun i lange, lange Timer kan sidde bøjet over, det er Søren Norbys, det, hvorpaa hendes Herre Fader med Blystift havde skrevet de sære Ord om Danmarks Rige. Og lader hun ofte gaa Bud baade til Datteren og til Fru Marta, og tilsværger hun dem atter og atter, at dette maa være et Falsum — — —

Imellem er Hertuginden paa Rejsefart, saadan i det genuesiske, hvor hun byder sin kære Sønnedatter Christierna Farvel, før hun drager til den skønne Fiorenzas Stad, hvor Maria del Fiores Klokker skal ringe Bryllup over hende og Storhertug Ferdinando af de Medicier*); eller

*) 1589.

den gamle Hertuginde er i Nancy, hvor hun helt lever i de fremfarne Tider, hvor hun hver Dag knæler ved den kære Frans' Kiste i Cordelier-Kirken, og hvor det Nat ind, Nat ud lyser fra hendes Kammer.

En Dag er hun da og' svarlig syg, og Medicus siger, at det maa være Døden; men hører Hendes Højhed det, og endda hun er saa slagen med Lamhed, at hun ej kan røre en Fod, siger hun, at hun ej vil dø; thi mangt et Værk har hun end at øve her i Verden, og lader hun sig da sætte i en Bærestol, og bæres den gamle Kongedatter nu højt over Alperne, hvor Ørnene kredser, og videre frem til den Stad Loreto. Da hun naaede did, og hendes Øje saa' det hellige Hus, hvori den Herre Christ lod sig føde, og som Englene havde ført hid, befalede hun hver en at knæle, og da alle Hoveder og Knæ bøjedes, og da hun besvor Gud af hele sin stærke Sjæl, at han maatte gøre hende karsk, at hun kunde øve sit Værk til Ende, da skete Underet: hun rejste sig, og mens alle brød ud i jublende Hosianna, gik hun paa sin Fod til Alteret i Vor Frue.

Og fik Guds milde Moder af Hendes Højhed et Hjærte af pureste Guld, Præsterne skønne Messeklæder og hver syg i Kirkens Hospital tvende Dukater; men for alt dette gav Hans Hellighed Gregorius XIII hende et stort Jubilæum*), ej alene for Hendes Højhed, men og' for hendes ganske Følge, *in alles* 200.

*) Aflad.

Men endda vor Frue i Loreto føler den gamle Kongedatter sig ej stedse helt vel, da hun naaer tilbage til Tortona, og en Dag lader Datteren gaa Brev til Bayrerland, at det var vel, om Søster Renata snarligen kom, da ingen ved, naar Gud lader sin Dommedagsbasune lyde.

Og rider saa den tiende Dag i Julens Maaned og Herrens Aar 1590 Hertug Vilhelm af Bayrerland og hans Frue i By i Tortonas Stad; men finder de ej deres gode Moder her; thi er hun først draget til det Palads Rocca Sporvara nær Alessandria, og derfra har hun saa villet gaa tilbage til Tortona; men er paa Vejen den onde Krankhed kommet over hende, hvorfor hun er bragt til Maddalena Guascos Palads ved Alessandria. Og did hen gaar Ridefarten. Bud skikkes forud, og iles der meget; thi hedder det, at den gamle *madame de Tortone* er svarligen syg. Koldt er det, Stormen farer frem over Lombardiets Slette, smælder med Rytternes Kapper. Nu drøner Hovene over Tanaros Bro, nu rides der i Gaarde hos Maddalena Guasco.

I Forsalen med de mange skønne Fresker mødes Søstrene — nu ligger de i hinandens Arme — —

Saa træder Ferdinando Gonzaga og Giacomo Civalieri frem, byder Hertugen velkommen og fører ham til hans Kamre.

Ene er Søstrene — nu sidder de sammen paa Vægbænken, Haand i Haand som i gamle, fremfarne Dage.

»Allerkæreste Dorethe, hvordan lider Fru Moder saa?«

»Ilde!«

»Er Fru Moder til Senge?«

»Nej, Fru Moder *vil* ej, og maa du vide: her er alt gjort rede til Fest!«

Renatas Arme synker.

»Til *Fest?*«

»Ja, Fru Moder vilde, at I skulde modtages, som en Dronning modtager —«

Undrende ser Renata paa Søsteren, der med bedrøvede Miner farer fort:

»Ja, allerkæreste Søster, jeg ser, du ved det ej, men maa du vide, at Fru Moder tror, at hun er vorden *Dronning* —«

Taarerne kommer Renata i Øjnene:

»Tror kære Fru Moder, at — aa, Herre min Gud, da er hun haardelig ramt —«

»Nej, Søster, *nu* er hun lykkelig! Et Bud er kommet her, at Kong Frederik er død, og nu gør Fru Moder sig den Tanke, at hun er kaaret til Danmarks, Norges og Sveriges Dronning —«

»Men siger I da ej, at —«

»Nej, Renata,« kom det dæmpet, »intet siger vi, hun er lykkelig, og vilde det være svar Synd, om vi tog hendes Lykke —«

Hænderne trykkes, tavse ser de hinanden i Øjnene, udenfor suser Stormen.

»Sært er det, du siger, allerkæreste Dorethe — Kong Frederik er død — saa blev det dog ham, der bragte gamle Mor Danmarks Rige!«

»Ja, Renata, og saa fik *du* endda Prinsen af Bayrerland!«

»Ja, Gud have Lov for ham!« kom det varmt.

»Og Børnene lider vel?«

»Ja, Gud have og' Lov for dem — men, Dorethe — dette med Mor — saa sælsomt det er, tror hun det saa helt fast?«

»Ja, Søster, du tænke, nu vil Fru Moder ej mere hedde Højhed, men Majestæt, og siger hun, at den Titel gav Peder Oxe hende, og nu skal han se hende bære den i By — og saa, Renata, ja, jeg kan helt faa Taarer i Øjnene derved, saa har mine Jomfruer og jeg nu Nat og Dag syet en Rigsfane til Fru Moder, og du skulde have set, hvor hendes Øjne lyste, da hun saa' den —«

»Danmarks Riges Vaaben,« sagde Renata, tav saa brat; thi brød Graaden frem —

Saa tørrede hun Taarerne bort og bøjede sig nærmere mod Søsteren, mens der kom et lidet Smil:

»Og, Dorethe, hvordan lider *du?* Og det, du skrev om Grev Rye, der har været her i Tortona?«

»Ja,« smilte Søsteren og fik mere Blod i Kinderne, »han *har* været her, og hvo ved, Renata!«

»Er det sandt,« kom det varmt, »aa, Dorethe, skulde I to virkelig —«

»Ja, Renata,« smilte Søsteren, »om Gud vil, kommer vi to tilsammen nu efter de mange Aar —«

Renatas Arm er om Søsterens Hals.

»Aa, du kære, hvor sær og sælsom Verden dog er — husker du for de mange, mange Aar siden i Brüssel — i Jomfrukammeret —«

»Om jeg husker det —«

»Du sukked mod din Greve og jeg mod min Prins — og saa læste du »*Melusina*« —«

»Og du »*Kiærlighedens Fængsel*« med Constante —«

»Og Rigorosa!«

»Og nu vorder det altsammen godt,« smilte Dorethe, men fo'r i det samme op, »dog, Renata, hvad tænker vi, *Mor!*«

Stille blev der — nu lyttede de — ilsomme Trin, nærmere, nærmere — nu bag Søjlerne dér, en Kammersvend kom løbende:

»Hendes Højhed — Hendes Majestæt er ilde — Eders Højhed bedes komme, Medicus siger, at —«

»*Jeg* gaar med!« sagde Renata bestemt; men Kammersvenden bukkede:

»Hendes — Hendes Majestæt vil føres til Salen, og dér vil hun behage at modtage —«

Renata saa' spørgende paa Søsteren, der ilsomt sagde:

»Aa, Søster, gak til din Mand og kom saa til Salen; men straks, skynd dig — Kammersvend, gak med Hendes Højhed —«

Borte er hun, Hertuginde Renatas Blik følger hende — Fodtrinene dør langt henne, brat falder Mørket paa, stille er der — udenfor suser Stormen.

XXXVI

I Salen mellem to Rækker Søjler er Lysekransene tændt. Længst henne mod Væggen med de vævede Tapeter en Armstol under en Baldakin, paa begge Sider staar Tortona-Hoffet, dér Civalieri, Maddalena Guasco og Marta Tana y Santena, dér Ferdinando Gonzaga, som er Tronen næst, han holder Rigsfanen.

Ingen taler, der er sært stille, en Trækvind flakker med Lysene — —

Et Hellebardslag: Hovederne løftes, der lyttes — nu bøjer alle sig dybt: dér frem fra Sidedøren kommer Hertuginde Christine, støttet til Fru Dorethes Arm.

Langsomt gaar det frem, men fast sætter Hertuginden Fødderne i Gulvets Fliser, saa det giver Lyd, Hovedet er løftet, fra Lysekransene falder Glans over de skarpe, blege Træk —

Nu hæves den magre Haand med de mange Ringe — hun hilser.

Tavs sænker Ferdinando Gonzaga Rigsfanen, hun bøjer sig mod den — — —

Nu sidder hun i Tronstolens Hynde, nu løfter

hun Haanden, Svenden længst nede mellem Søjlerne slaar Dørfløjene op, trækker Hellebarden an, hastig frem mod Tronstolen kommer Hertug Vilhelm med sin Frue ved Haand —

Haardt griber den gamle Hertuginde om Stolens Armlæn, Fru Dorethe vil træde til for at hjælpe, men ene rejser hendes Moder sig — nu breder hun Armene:

»Min Renata, min Datter! Din Herre Husbond og du være hilset med Gud af Danmarks Dronning!«

Først kysses hendes Haand, og det farer gennem Renata, saa kold den er — nu ligger Datteren ved Moderens Bryst. Men mærker Renata, at Moderen bliver tung i hendes Arme, og varsomt hjælper hun hende til Sæde —

»Kære Hr. Hertug, kære Fru Datter, I ved alt, at Gud almægtige har hørt vor Bøn: Danmarks, Norges og Sveriges Riger er *vore!* I Morgen drager vi bort at tage Rigerne ind, I følge mig alle!«

Stilhed over bøjede Hoveder — —

»Og du, Renata, min elskede Datter,« kommer det varmt, »du hilse din kære Søn og sige ham, at han ej maa bære Nag, at det ej blev ham, det undtes at tage Rigerne ind, endda han, den Tid han var liden, bar min kære Herre Faders Farve —«

Hun tav, tog sig til Brystet, saa fo'r hun fort:

»Renata, du husker da den liden røde Barnekjol?«

»Ja, Fru Moder, den husker jeg saa vel —«

»Den skikke du mig,« bød Moderen; »thi vil

jeg, at den skal indsys i min Kaabe, naar vi snart rider i By i Danmarks Land!«

Atter tav hun, hendes Blik søgte rundt, ramte saa Fru Renata, og lød hendes Stemme, men helt svag var den:

»Og saa min kære Fru Datter —«

Her vendte hun sig til Siden og sagde:

»Gode Civalieri, I give hid!«

Frem træder Gian Giacomo Civalieri, rækker en liden Pakke til Hertuginden.

»Her, Renata, her min Datter, du tage den, for du maa vide, at i Morgen gaar vor Rejsefart an, Rejsefarten hjem til *dine* og *mine* Lande —«

Hun tav, sank tilbage, Renata og Dorethe bøjede sig bange over hende, rundt om blev Uro —

»Fru Moder, I er træt —«

»Vil I ej hvile?«

Men da lød den gamle Hertugindes Stemme dem over:

»Nej! Nej, Børnlille, jer Dronning har ej Stunder at hvile — i Morgen, hører I, og hører det *alle,* i Morgen gaar Rejsefarten an, Rejsefarten, jeg vented saa længe —« her sank Stemmen brat, og Hænderne begyndte at famle om Armlænet — »men Rejsefarten er *lang,* over Bjærge, gennem Dale, over Alperne, de *høje, hvide* Alper — og Mor er *gammel!* Renata! Du høre, skulde noget ske, saa *her* i denne Pakke ligger Brevene, din store Herre Morfaders Breve — alle uden ét, for det var *falsk* —« her rettede hun sig brat og raabte: »*falsk;* for de

havde lokket ham med Smigerord eller og' tvunget ham med Dolk og Gift — vildt klang det, men nu blev Stemmen mild, og disse kære Breve skal du forvare vel i dit Land, hører du, Renata, forvare dem saa', at Gottorperne ej finder dem, og saa om mange, mange Aar, naar vi alle er døde, saa kan Verden se, hvo Kong Christiern var, at hans var Riget og Magten og Æren —«

Hun faldt tilbage, Kinderne var sært gustne, helt indfaldne, Renata knælede, greb hendes Haand — saa isnende den var:

»Mor, allerkæreste Fru Mor, I er syg —«

»Hent Medicus,« raaber Fru Dorethe, og der bliver Uro i Salen — men nu: Dødsstilhed; thi høj og rank staar Fru Christine, som Sten er hvert Træk, kun Øjnene flakker, nu rammer de Rigsfanens Dug, nu griber hun den, nu raaber hun med en Stemme saa dyb og stolt:

»Ser I, Danmarks Riges Banner — *Løverne*, *Hjærterne*, *de gyldne Kroner*, jeg *har* dem, jeg *har* dem!«

»Fru Moder, Fru Moder dog!«

»*Ti!*« skingrer det, og stille bliver der i Salen. »*Ti!* Her taler ej anden end Danmarks kaarede Dronning — og *nu*, nu, I kære, nu gaar Rejsefarten hjem til Danmark —«

Hun vakler, segner om i Armstolen, hendes Haand er kroget om Rigsfanens Dug — den følger i Faldet.

Larm og Uro, Døtrene knæler — Medicus træder til, tager Haanden, der slapt hænger ud over Stolens Læn —

»Død —«

»Død!« svarer det rundt om, Hulken og Graad følger næst.

Francesco Gonzaga vil drage Rigsfanen til sig, men Renata griber om Fanestangen:

»Nej, nej — saa' skal den ligge!«

Og Dugen med Løverne, Hjærterne og Sveas gyldne Kroner breder sig over den stolte Kongemø fra Danmarks Land.

Stille bliver derinde, alle Hoveder blottes, alle Knæ bøjes — udenfor farer Stormen — — —

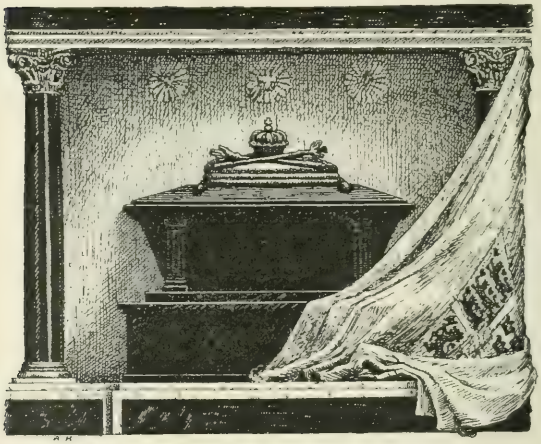

Da jeg havde skrevet »Christine af Danmark« og »Christine af Milano«, var der flere, som bad mig skrive endnu en Bog om Christiern den Andens Datter, men det blev ikke til noget, før der skete to Ting.

For det første saa' jeg i Foraaret 1911 i Londons Nationalgalleri Holbeins dejlige Portræt af den danske Kongedatter, og for det andet fik jeg fra Monsignore Canonicus og biskoppelig Kansler i Tortona Vicenzo Legé, som nu arbejder paa en Bog om hendes sidste Leveaar i Tortona, en Række nye Oplysninger, der i høj Grad genvakte min Interesse, saa jeg straks gik i Gang med nye Arkiv- og Bibliotheksstudier, hvorefter jeg drog paa Valfart til de Steder, Prinsesse Christine havde levet: Lier, Frankfurt, Nancy, Alessandria og Tortona, hvor jeg paa Bjærget højt over den lille By søgte og fandt Ruinerne af det Slot, hvor min Kongedatter levede sine sidste Dage. Men størst for mig var vel det Øjeblik, da jeg efter to Aars Søgen stod ved hendes herhjemme hidtil ukendte Grav i Kapellet ved Nancys Cordelier-Kirke og læste Gravens Indskrift, der lyder saadan: *Christine af Danmark, Hertugens værdige Ledsager, fuld af Fasthed i hendes Myndling, Hertug Carls Regering, endnu større end hendes store Ry. Hun endte sine Dage 1590.*

De Oplysninger, jeg fik ved Studier paa Stedet og af Monsignore Legé, hvem jeg skylder den allervarmeste Tak, var bl. a., at Prinsesse Christine ikke, som man tidligere har troet, er død og begravet i Tortona,

hvor hun levede de 12 sidste Aar af sit Liv. I Paladset Rocca Sporvara, senere Rocca Civalieri, som laa og maaske endnu ligger nær den italienske By Alessandria i Sognet Quattordio ved Floden Tanaro, blev hun 1590 ramt af en alvorlig Sygdom. Til Trods derfor besluttede hun at rejse til Tortona, men under Vejs forværredes hendes Tilstand, saa hun maatte bringes til et Palads i Alessandria, der ejedes af Adelsdamen Maddalena Guasco, hvis nulevende Efterkommere er Markierne Guasco di Bisio. I dette Palads døde Christine, i Følge Optegnelser i Tortonas Raadhusarkiv d. 10. eller 11. Decbr. 1590. Paladset Rocca Sporvara ejedes af hendes Hofmand Gian Giacomo Civalieri, og en Efterkommer af ham, General Annibale Civalieri di Marsio, som nu boer i Alessandria, har i sit Eje nogle egenhændige Breve fra Christine til Generalens Forfader. De er paa Fransk og Indholdet uden særlig Interesse.

Christine, f. 1521 paa Københavns Slot, 1534 g. m. Hertug Frans II af Milano, Enke 1535, 1540 g. m. Hertug Frans I af Lothringen, Enke 12. Juni 1545, død 1590, blev, efter at Balsamering havde fundet Sted, begravet i Tortonas endnu bevarede Domkirke, men da Kirkens Indre har været underkastet forskellige Forandringer, kan man ikke mere paavise Gravens Plads. Senere bragtes hendes Lig til Nancy, hvor det blev bisat i Cordelier-Kirkens Kapel, der 1607 opførtes af Hertug Carl III. Paa den franske Revolutions Tid 1793 blev Kirken stormet af Pøblen og hendes Kiste ført til Boudonvilles Kirkegaard udenfor Nancy, men Øjenvidner afmærkede Stedet, og d. 9. Novbr. 1826 bragtes hendes jordiske Levninger tilbage til den hertugelige Begravelse i Cordelier-Kirkens Kapel, hvor de altsaa endnu findes. Kirken og Kapellet ejes af den østerrigske Kejser, der stammer fra de lothringske Hertuger; og Christines Grav har i Tidens Løb været besøgt af en Række Medlemmer af det østerrigske Kejserhus, saaledes 17. Maj 1770 af Marie-Antoinette.

Christines samtidige, Hofmanden Pierre Bourdeille de Brantôme, der tidt havde set Christine, fortæller om hende, at hun var en af den Tids skønneste Kvinder, »*hun havde et meget yndigt Ansigt, en høj og rank Taille, et majestætisk Væsen, dejlige Hænder og en særdeles Behagelighed i Stemmen. Hun talte og skrev færdigen fem Sprog, Fransøsisk, Tysk, Hollandsk, Italiensk og Spansk, forstod Musiken, baade vocal og at sjunge i Parti, saa og paa alle Instrumenter*«. Ogsaa Datteren Renata synes at have været sprogkyndig, i hvert Fald indberetter det danske Sendebud v. Mahlen 1558 til Prins Frederik af Danmark, at hun kunde Fransk, Spansk og Nederlandsk. Ved Carl IX's Kroning i Reims 1561 førte C. sig med en saadan Pragt, at hendes Veninde Catharine af Medici, sagde: »*Voilà la plus glorieuse femme, que je vis jamais!*«. Da Dronningen af Skotland en Gang besøgte C., havde Dronningen i Følge Brantôme al sin Klogskab og Agtsomhed fornøden, »*at Christine ej skulde tage Rangen fra hende*«. Henrik Rantzau karakteriserede C. i et Brev af 21. Avg. 1562 som »*eine teusche und dänische Italienerinne*«, og Sønnen Carl undskylder sig i Anledning af de mislykkede Ægteskabsunderhandlinger i Frankfurt med, at det var Moderen, »*die das Regiment hatte*«, medens hendes udmærkede Biograf Hans Gram skriver om hende, at hun var, »*hvad Moed, Sinds Qualiteter og Generositet angaaer, een af de største Princesser i Verden, og hendes Hierte sad hende langt høyere, end hendes Lykke var bleven hende efter hendes Stand og Herkomst*«. Om hendes sidste Leveaar meddeler Brantôme, »*at et Aars Tid førend hun døde, tilkom hende den Tidende, at hun nu virkelig skulde være Dronning i hendes Fædreneland, og at Riget her var hende aabent og hjemfaldet, hvorpaa hun forandrede sin Titel af Altesse og lod sig siden give Majestets Titel indtil hendes Døde-Dag. Men dette store Navn varede ikkun omtrent en sex Maaneders Tid. Og var alligevel en særdeles Lykke og Ære, som hende vederfores før hendes Afskeed fra Verden, at hun kom til at bære det*«.

Og bemærker Gram hertil: »*Saadan var en Brantômes, saasom en gammel fordervet Hofmand, hans Idé om Ære og Lyksalighed her i Verden. Man har ellers ingen Aarsag at scrupulere over dette hans Vidnesbyrd, saavidt Hoved-Sagen angaar. Hans Heroïne er vist nok falden i saadan Svaghed, som hand taler om. Man veed jo, at den følger undertiden med Alderdommen og forøges med Hiærnens Svækkelse, nemlig at søde Forhaabninger og Indbildninger, man bestandig har omgaaedes med, forvandles paa Sidstningen udi Tankerne til lutter Realitet. Ja, saa har hun og ved samme Tiid haft et slags Fundament hertil, som var, at hun fik at vide om Kong Friederich den Andens Død i Aaret 1588. Men hvoraf vidste hun, at Riget stod hende aabet, saa fremt hun vilde resolvere at komme herind? Altsammen hendes Drøm og Indbildning*«.

Med Hensyn til Hertug *Vilhelm V's* (f. 29. Septbr. 1548) og *Renatas* (f. 1545) senere Liv er yderligere at anføre: i Følge Kontrakt af 3. Maj 1567 blev Renatas Medgift fastsat til 100,000 Kr., Forlovelsesfesten fandt Sted 18. Septbr. samme Aar paa det lothringske Slot Blamont, og Bryllupet, der varede i 14 Dage, stod 1568 i München; Erkehertug Ferdinand mødte alene med 700 Heste og Christine med 100, det kostede 190,000 Floriner (950,000 Kr.), og der spistes bl. a. 521 ungarske Okser. Festen blev besunget af Heinrich Wirre von Aarou, deutscher Poet und obrister Pritschenmeister in Oesterreich, og er endvidere udførlig beskrevet i Troins: Discorsi delli Triomfi, Giostri, Apparati etc. (Monaco 1569); og hedder det sig, at den var saa pragtfuldt: »*so dasz man sich in ein irdisches Paradis versetzt glaubte*«. Men ogsaa udenfor de officielle Beretninger gik Festens Ry, og i Folkebogen om selve Dr. Faust hedder det: »*Drei Grafen, die in Wittenberg studieren, unterhalten sich von den herrlichen Pracht dieses Festes und wünschen nur ein halbe Stunde dort zu sein, worauf sie Faust auf seinem Zaubermantel*

durch die Lüfte nach München bringt. I Nationalmuseet i München opbevares endnu Hertug Vilhelms Bryllupsdragt.

Hertug V., skildres forøvrigt af samtidige Forf. som elskværdig, godhjærtet og meget religiøs, hvorfor han fik Tilnavnet »den Hellige«. Han havde Forstand paa Kunst, og under ham var München et glimrende Kunstens Midtpunkt. Han var ogsaa en Ven af Bøger og erhvervede bl. a. 50 græske Haandskrifter, men da de jo var hedenske, opbevaredes de i et særligt, omhyggeligt aflaaset Rum i Bibliotheket. Jubelaaret 1575 fastede Vilhelm og Renata 14 Dage og indførte den Skik, der endnu holder sig ved Hoffet i M., ved visse Fester at indbyde fattige til Taflet. Slottet fik mere og mere Præget af et Kloster, og München fik Navnet »det tyske Rom«. 15. Oktbr. 1597 nedlagde Vilhelm og Renata Regeringen, og de boede da i Slottet ved Jesuiterkollegiet eller i Pilgrimshuset ved Rochusberg. Hver Dag spiste ved hans Bord 12 fattige Mænd og ved Renatas 12 fattige Kvinder. Da R. døde, 23. Maj 1602, gik Hertug V. i Kartheuserklosteret ved Regensburg (Prüll), hvor han døde 1626.

I München findes endnu en Række Minder om dette Hertugpar, bl. a. det tidligere Jesuiterkollegium, »Maxburg«, nu Videnskabernes Akademi, samt Michaels Hofkirche, begge opførte af Vilhelm. I den sidstes Krypt blev Hertugparret bisat, og Begravelserne findes endnu. Kisterne er simple og uden mindste Prydelse. Her er ogsaa ophængt et Par Portrætmalerier af dem. I Kirkens Sakristi findes 3 Billeder af Vilhelm, det ene forestillende ham paa Dødslejet. De andre er Portrætter, der viser ham i den ældre Alder. Endvidere findes her et Portrætmaleri af Renata, antagelig malet, da hun var i 40 Aars Alderen, og endelig findes der i Maillinger Samlingen i München et Portræt af Vilhelm (Kat. Nr. 3526), malet af Hagenberg, og et af Renata (Kat. Nr. 3525), malet af Ulrich, begge fra den ældre Alder.

Af Børn var der 10, af hvilke den ældste Datter døbtes Christierna efter Bedstemoderen, som ofte kaldtes saaledes. Af de andre Børn skal nævnes *Maximilian I*, den Store, der regerede fra 1597—1651. Han studerede ved Universitetet i Ingolstadt, hvor han havde Erkehertugen af Østerrig-Steiermark, den senere Kejser Ferdinand II, til Kontubernal, med hvem han sluttede et varmt Venskab. M. reorganiserede Hæren efter nationalt Mønster. Han er bisat ved Forældrenes Side i Michaels-Kirkens Krypt. Endvidere to Sønner, den ene blev Kurfyrste, den anden Kardinal.

Renatas Søster, *Dorothea*, f. 1545, blev 1575 g. m. Erik den Yngre af Brunsvig, i 1578 holdt de Hof i deres Palads i Venezia, i 84 døde hendes Mand i Pavia, men senere blev hun g. m. Marc de Rye, Marquis af Varombom, Greve af Varax og de la Roche, som Filip II gjorde til Guvernør i Gelderen og Artois samt Ridder af den gyldne Vlies. De efterlod sig ingen Børn. Fra Renatas Broder, *Carl* af Lothringen, der 1559 blev g. m. Kong Henrik af Frankrigs Datter, Claude, nedstammer det nuværende østerrigske Kejserhus i lige Linje. Deres Søn Henrik blev Hertug af Lothringen, og deres Datter Christierna blev 1589 g. m. Storhertug Ferdinand af Firenze. *Filip II* af Spanien døde 13. Septbr. 1598 efter frygtelige Lidelser, som han udholdt uden at klage. Da han havde undergaaet en smærtefuld Operation, spurgte en af de Munke, der plejede ham, om han led meget, og Svaret lød: mere smærter mig mine Synder.

Peder Oxe døde af Vattersot 24. Oktbr. 1573, 55 Aar gammel, som Danmarks Rigshofmester og blev begravet i Vor Frue Kirke i København.

Sluttelig vil jeg foruden Monsignore Legé bringe den danske Konsul i Milano, Hr. Svend Salomon, samt Hr. Pastor Kerff i Horsens en varm Tak for al Hjælp under Forarbejderne til min Bog.

Iøvrigt henvises til nedenstaaende Noter, som ikke

alene anføres for den nærmere Forstaaelses Skyld, men ogsaa for at raade lidt Bod paa den Svaghed, der maa klæbe ved al historisk Romanskrivning: at Læseren ikke er klar over, hvad der er Historie, og hvad der er Digtning.

Under Udarbejdelsen af »Christine af Lothringen«, som slutter sig nær til Forgængerne »Christine af Danmark« og »Christine af Milano«, men dog hver for sig danner et fuldstændig afsluttet Hele, er bl. a. benyttet følgende

Kilder:

Hans Gram: Om Christine af Danmark, Kong Christierni II. Dotter, Hertuginde i Milan, og siden i Lothringen. (Skrifter, som udi Det Kiøbenhavnske Selskab af Lærdoms og Videnskabers Elskere ere fremlagte og oplæste i Aarene 1748, 1749 og 1750, V). *L. Daae:* Om Frederik II.s paatænkte lothringske Giftermaal og om Danmarks Forhold til de Grumbachske Uroligheder. (Hist. Tidsskrift, II. Kristiania). *C. F. Allen:* Breve og Aktstykker til Oplysning af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Historie. *H. Behrmann:* Christian den Andens Fængsels- og Befrielses-Historie. *I. Fr. Sick:* Nogle Bidrag til Christian den Andens Historie under Landsflygtigheden. *N. I. Ekdahl:* Christiern II.s Arkiv. *A. Lübbers:* De oldenborgske Kongers og deres nærmeste Families Sygdom og Død. *C. F. Bricka:* Kong Frederik den Andens Ungdomskjærlighed. *C. Paludan-Müller:* Aktstykker til Nordens Historie i Grevefejdens Tid. *Johan Grundtvig:* Meddelelser fra Rentekammerarchivet. *Troels-Lund:* Peder Oxe. *Samme:* Brevstilen i Danmark i det 16. Aarh. (»Det 19. Aarhundrede« 1876—77). *Calmet:* Histoire de Lorraine. *Eglise de Cordeliers*, Chapelle ducale et Tombeaux des Princes de la Maison de Lorraine. Nancy 1909). *Hermann Derichsweiler:* Geschichte Lothringens. *K. Th. Wenzelburger:* Geschichte der Niederlande, II. *Carl Brati:* Filip II af Spanien. *Arvèd Barine*: Filip II som Familiefader (Hist. Archiv, XI). *O. L.:* Don Carlos og Philip II. (Hist. Archiv, II). *Sigmund Riezler:* Geschichte Baierns, IV. *Vilhelm Maar:* Holger Jacobæus Rejsebog. *Valdemar Vedel:* By og Borger i Middelalderen. *Samme:* Ridderromantiken i fransk og tysk Middelalder. *Georg Waitz:*

Schleswig-Holsteins Geschichte. *cand. mag. Fr. Krarup:* Chr. de Treschow: Contributions to the history of queen Elisabeth, London 1871. (Hist. Tidsskrift 4. Række, II.). *Goldasti:* Politische Reichs Händel. *Wolfgang Kilian, Bürger und Kuvferstecker zu Auspurg:* Geshlecht Register Der Durcheleütigsten Hertzogen in Bayren. *Breve fra Kurfyrstinde Anna* til det danske Kongehus 1549—1585. (Rigsarkivet i Kbhvn.). *Lothringen A.* (Rigsarkivet i Kbhvn.). *P. S. P.:* Historiske og biografiske Efterretninger om den rantzauske Familie (haandskrevet), velvilligst udlaant af Hr. Lehnsgrev Rantzau til Rosenvold.

Noter:

Side 18: Baade »De Valk«, hvor Søren Norby boede, og van Willibrandts Huse findes endnu i Lier. Søren Norby, der efter at have tjent Chr. II, gik i Kejser Carl V's Tjeneste, faldt 1530 under en Storm paa Firenze. Han blev begravet i et Kloster i Byens Udkant. *Side 19*: I St. Gommarius Kirke, der staar ret uforandret siden Chr. II's Tid, var i et af Vinduerne indsat et nu forsvundet Glasmaleri med Danmarks Vaaben. Derimod findes endnu et Glasmaleri, som forestiller Hertuginde Christines Bedsteforældre, Filip den Smukkes og Juana den Vanvittiges Bryllup 1496. Den nederste Del af Kirken tjente til Opbevaring af Arkivalier. Ved Kalvinisternes Overfald 1580 blev den opbrudt af Soldater, der søgte Skatte, og Soldaterne brugte Papirerne til Baal, paa hvilke de brændte Kirkens Helgenbilleder. Det reddede blev opbevaret paa Raadhuset, men 2 Aar efter ødelagt af skotske og spanske Soldater, der brugte det til Vagtblus. Det vides, at Christine imellem har besøgt Arkivet i Lier og udtaget Breve, saaledes bl. a. 29. April 1550. *Side 21*: »Het Hof van Denemarken«, der nu benyttes til Præstebolig, findes i Lier, men stærkt ombygget. En Del af Murene er de samme som paa Chr. II's Tid, og i disse kan man bl. a. se de oprindelige Vinduers Plads. I Muren er en Mindetavle med følgende Indskrift: *Christiern II Roi de Danemark séjourna ici 1525—1530.* Tavlen blev indsat 1855 af Liers Kommunalraad, trods Modstand af de klerikale, der gjorde gældende, at Chr. II havde været Kætter. Gaden, hvori »Het Hof« ligger, hedder siden 1852 til Minde om Kongen: »den danske Gade«, »Deensche Straet«. *Side 22*: I Lier gik Chr. II under Navnet »de roode Koning«, fordi han altid bar en rød Kappe. En af disse Kapper var det, som, i Følge Kongens Breve,

af Dronningen blev omsyet til Prinsesse C. Chr. II's Søn, Hertug Hans, der skulde have været Danmark—Norges Konge, døde 11. Avg. 1532 af Enteritis, Tarmbetændelse, efter 8 Dages Sygeleje. En enkelt Historiker Hamelman siger, at Hertug H. er ombragt ved Gift, andre er uenige. Svaning mener, at Dødsaarsagen var Dysenteri, men om nogen Epidemi i Regensburg, hvor H. døde under Rigsdagen, vides intet. Giftmord var paa den Tid almindelige, og H.'s Død kom jo Chr. II's Fjender belejligt. I Regensburg findes endnu det Hus, hvor Kejserne tog ind, naar der holdtes Rigsdag, og da H. var i Kejser Carl V's Følge, er det sandsynligt, at H. er død her. Nu er Huset indrettet til Hotel. H. ligger begravet sammen med Faderen og Moderen i St. Knuds Kirke i Odense. Oprindelig var han og Moderen begravet i St. Peters Kirke i Gent. Paa den store Revolutions Tid blev Kirken omdannet til Malerisamling, i 1810 til Fodermagasin, og da blev Graven opbrudt; men Benene samledes og lagdes i en Kiste, hvor de hvilte til 1883, da de paa daværende Etatsraad Tietgens Foranledning overfortes til Odense. Om Hertug Hans' Død se forøvrigt min Bog »Christine af Danmark«. *Side 28*: Grander af Spanien havde den Rettighed, at de maatte beholde Hatten paa og sætte sig ned, naar Kongen var til Stede. Hvis de traadte ind i en Sal, hvor Dronningen var, rejste hun sig og modtog dem. Carl V's Tale er omtrent ordret gengivet efter den flamske Historieskriver Pontus Heuterus (1535—1602), der selv var til Stede ved Abdikationen.' Der fortælles, at ogsaa han brast i Graad. Carl V's Afstaaelse af Kejserværdigheden fandt Sted i Følge Dokument af 16. Jan. 1556. *Side 39*: Det var Skik at gemme Erindringer om gode Venner i en Æske af Kridt, formet som et Hus; deraf Talemaaden: at være i Kridthuset hos en. Om Elskovshof-Festen se »Christine af Milano«. *Side 54*: Brevet til Filip II om at være en Mand er skrevet af Carl V 1543. *Side 54*: 1562 lod F. II alle i Spanien boende Maurere afvæbne, 1567 udg. han den Forordning, at efter 3 Aars Forløb maatte ingen Maurere mere tale, læse eller skrive arabisk, inden 30 Dage skulde alle arabiske Bøger afleveres, og inden 2 Aar alle Maurere anlægge spanske Klæder og tage spanske Navne. Alle mauriske Fester, Bryllupsskikke og Ceremonier skulde ophøre, og det samme var Tilfældet med Badning i Husene. Ingen maatte spille paa mauriske Instrumenter og heller ikke synge mauriske Sange, selv om disse ikke var mod den kristne Religion. 1568 gjorde Maurerne Opstand. Af den saa ilde omtalte Søinkvisitions Instrukser ses, at, om Instrukserne da er blevet fulgt, har denne Inkvisition haft flere Lyssider. Af

nyere Forskninger synes det i det hele at fremgaa, at protestantiske Forf. har tegnet et altfor mørkt Billede af den stærkt katholske Filip II. Hans Breve, der blev fundet i Torinos Bibliothek og tryktes 1884, giver saaledes Billedet af en yderst øm Fader. Endvidere skal der kunne føres Bevis for, at F. kun har overværet i alt 5 Auto-de-féer, og i Madrid fandt slet ingen Sted i hele hans Regeringstid.' F. havde Interesse for Kunst, hans Kammertjener var Maleren Juan Pantoja de la Cruz, og i dennes Atelier paa Slottet kom mange Kunstnere, som Kongen omgikkes. Men alt, hvad der hed Theater, var forbudt. At Kongen tog sine Pligter som Regent meget alvorligt, ses bl. a. af de mange bevarede Papirer, Ansøgninger, Forslag m. m., paa hvilke han personlig har gjort sine Bemærkninger. For at lære sine Riger at kende, udsendte han Spørgeskemaer hver med 59 Rubrikker, og Resultatet heraf blev 15 Foliobind, som nu findes i Bibliothekerne i Escorial og Simancas. *Side 58*: Chr. II's tro Mand, tidligere Borgmester Hans Mikkelsen, som fulgte Kongen paa Toget til Norge, havde for alle Tilfældes Skyld af Chr. II faaet det af Fr. I udstedte Lejdebrev i Forvaring. Da Chr. II toges til Fange, bragte M. Brevet til Nederlandene. *Side 60*: Filip II's Ord om Fyrsters Mening samt om at regere over Kættere og om Forholdet til en Søn, hvis denne var Kætter, stammer fra Kongen selv. Sammenholder man Kongens Udtalelse om at lade en Søn, der havde kætterske Sympathier, dø, forstaar man de Historikere, Dr. Jose Güel og Renté, der paastaar, at Kongen skulde have ladet Sønnen, Don Carlos, ombringe. Denne beskyldtes nemlig for kætterske Tilbøjeligheder og Synd mod Sakramenterne. Forvørigt udtalte Frans I af Frankrig sig omtrent paa lignende Maade, nemlig i Paris 1535, hvor han sagde: at om nogen af hans Sønner lod sig forføre af disse afskyelige nye Idéer (kætterske), da vilde han være den første til at angive Sønnen. Som Ekspl. paa Filip II's religiøse Følelser kan nævnes, at da han 1596, da han var lam i Benene, under en Køretur i Madrid mødte Sakramentet, lod han Sønnen stige ud af Vognen for til Fods at følge Sakramentet. *Side 75*: Det var Henrik VIII's Gesandt, Lord Cromwell, som 1538 i Brüssel, da han for sin Konge friede til Christine, af denne siges at have faaet det dristige Svar, at hun ikke kunde modtage Frieriet, da hun ikke havde 2 Hoveder. Se »Christine af Milano«. *Side 77*: Ved Christines Brev til Chr. II, som nu findes i Rigsarkivet i Kbhvn., ligger en Seddel med Paaskrift: denne Skrivelse er overantvordet Kong Christiern ved Kongen af Spaniens og Englands Gesandt Gothardt von Buchholtzen, Anno 1557. Brevet er dat. Brüssel i Brabant

12. Marts 1557. I Brevet, der er undertegnet: *votre tres-humble et tresobeissante fille Chresstienne*, skriver C., at hun længe forgæves har søgt at faa Efterretning om Faderens Befindende, samt at hun selv og hendes Børn. en Søn og to Frøkener, befinder sig vel. *Side 88*: *Vielliebchen* blev til Filippine, som Spillet jo endnu hedder. *Side 92*: Carl V's Lig fortes senere til Escorial, hvor det nu hviler i Krypten sammen med Spaniens andre Konger. *Side 92*: I Anledning af sin Medvirkning ved Afsluttelsen af Freden i Cambresis blev Christine med megen Hæder omtalt i Fredstraktaten. *Side 96*: Korrespondancen vedrørende Kurfyrstinde Annas Forsøg om et Ægteskab mellem Maria af Bayern og Fr. II findes i Rigsarkivet i Kbhvn. *Side 107*: Hans Memlings Billede »Mariæ syv Glæder« findes nu i Pinakotheket i München. *Side 106*: At Christine understøttede Nostradamus, ses af en Passus i nedenstaaende Tilegnelse til C., der er skrevet af Hieremias Martius, som 1572 i Augsburg udg. en Oversættelse af Nostradamus' Værker. I Tilegnelsen hedder det, at C. »*haben ihn* (Nostradamus) *auch järlich mit einer stattlichen Schänckung verehret*«. I Rantzaus Indberetning til den danske Konge hedder det: »*Die Frau Arenberg hat mir unter andern vormeldt, dass sie nicht glaube, dass der Sohn Carl Erben bekommen, den er sey sehr schwachen Leibes, zudem zo sein sie ganz jung zuhauffe kommen, das man vormeinte, wenn sie schwanger wurde, sie müsse das Leben dabei lassen, also dass die Tochter eine grosse Warte auf Lothringen hat*«. *Side 112*: Blandt Hertuginde Christines mange Friere. Hertugen af Cleve, Hertugen af Firenze, Alexander af Medici, Henrik VIII, Erkehertug Filip og Hertugen af Guise, Frans I's Søn, Hertugen af Angoulème og den skotske Hertug Johan af Albany, var ogsaa 1536 Grev Christopher af Oldenburg. De fik alle Afslag; thi, som Brantôme siger: »*haver hun fremdraget sin 45 Aars Enkestand med den storste Ros og Reputation af Dyd, Kyskhed og Afhold fra al Vellyst.*« *Side 115*: Don Carlos, der paa Vej til et Kærlighedsmøde med en Portnerdatter paa Slottet var faldet og havde slaaet Hul i Hovedet, fik muligvis Men heraf hele Livet. Hans Forstand blev mere og mere formørket, han syndede mod Religion og Mennesker og Dyr, og tilsidst spærredes han, som bekendt, af Faderen inde paa Slottet. Han vilde sulte sig ihjæl, sultede 50 Timer, spiste saa en Agerhønsepaastej og døde straks efter, 24. Juli 1568. *Side 117*: Skildringen af Hertuginde Christines Rejse fra Brüssel til Nancy er Træk for Træk hentet fra Holger Jacobæus Rejsebog. Firhjulede Karrosser var endnu ret moderne paa den Tid. Maria af Osterrig (1480—1530) førte den første fir-

hjulede Karrosse fra Flandern til Spanien. Der lød mange Klager over de Ulykker, som det nye Befordringsmiddel afstedkom, og 1555 søgte Cortes i Valladolid ved Lov helt at forbyde Brug af disse Karrosser, men det lykkedes ikke at gennemføre Loven. *Side 118*: En vis Herbert v. Langen fik 27. Oktbr. 1559 Ordre fra Danmark til at udspionere Peder Oxe og komme paa Spor efter Peder Oxes Tillidsmand. Liflænderen Conrad Uexkult, og 12. Maj 1560 blev det befalet en Tysker i dansk Sold Andreas v. d. Weuhlen: »*Conrad Uxel niderzuwerfen todt oder lebendig*«. *Side 122*: Tasso blev for sin Brøde mod Leonora af Este holdt i Fængsel 6 Aar af Hertugen af Ferarra. Da han fik sin Frihed, flakkede han under Navnet Omero Fuggiguerra (den fra Striden flygtede Homer) fortvivlet og fattig rundt i Italien. Til Tider understøttedes han af Kardinal Aldobrandini, som beundrede ham og vilde lade ham lavbærkrone paa Capitol. Men inden da døde T. i Aaret 1595. *Side 125*: Ved Mordet paa Uexkult 1560 tog man den myrdedes Papirer i Haab om at finde Beviser mod Peder O. Den danske Udsending Andreas Mullerus, som havde udsendt Enspænderne for at begaa Mordet, blev dømt til Døden, men han benaadedes paa Fr. II's Forbøn. Forøvrigt vedblev Fr. II, endogsaa efter Peder Oxes Død, at søge Beviser mod ham, naturligvis i Haab om at kunne beslaglægge hans Ejendomme. Efter Peder Oxes Død afsendtes saaledes Rigsraad Hans Skovgaard til Kurfyrst Avgust af Sachsen for at skaffe Dokumenter vedrørende P. O.. Rigsraaden fandt da ogsaa ikke mindre end 12 Dokumenter, der bl. a. beviste, at P. O. i Lothringen havde været med til at hverve Folk mod Danmark, men uheldigvis for Fr. II var Dokumenterne kun Afskrifter. *Side 128*: En Del af Hertugernes gl. Slot i Nancy, hvor Christine og Peder Oxe boede, nedbrændte 1871. Nu er det genopført og huser bl. a. Byens arkæologiske Museum. Nancys Byport, Porte de la Craffe, opf. 1463 og restaureret 1643, findes endnu. *Side 129*: At Eskild Oxe støttede Broderen P. O. med Penge, ses af et Regnskab, P. O. afsendte fra Mechlen 3. Jan. 1560. Det indledes med: *paa det at, om mit Hoved eller dit afginge, vi ikke skulle komme i nogen Uvilje med vore Medarvinger . . . . jeg vil lade gøre et synderligt Bevis paa disse Penge, som skal lyde paa Eske Johansen til Logismose; thi dette Oxe Navn er nu altfor vel bekendt*«. *Side 130*: At Frygten for Christines og Peder Oxes »Praktikker« var stor i Danmark, fremgaar bl. a. af, at Fr. II 1560 gav Ordre til alle Lehnsmænd fra Bergenshus til Malmøhus om at holde Udkig efter Fjenden. Ved Helsingør skulde man bl. a. nøje undersøge de spanske Saltskibe, at de ikke

havde Krigsfolk forstukket i Lasten. Her ventede man ogsaa et Overfald af Peder Oxe selv, hvorfor Krigsfolket stadig skulde være paa Volden. Ogsaa Flaaden gjordes klar. 1559 skriver Kansleren Johan Friis til Statholderen i Kbhvn., Mogens Gyldenstjerne: »*Her er Tidinger, at Hertugindens Anhang af Lothringen skulde have sex tusinde Heste og dertil Fodfolk i Bestilling at drage mod Danmark. Det lader, ligesom de Tidinger er sande. Gud bevare os* . *Side 146* : I et Brev til Fr. II fra en vis Johan Mangelmann i Worms fortælles, at Mangelmanns forhenværende Tjener Jørgen v. Strassburg var blevet kaldt til Peder Oxe, der vilde have ham i sin Tjeneste, for at v. Strassburg skulde dræbe Fr. II. v. Strassburg vilde imidlertid ikke gaa i Peder Oxes Tjeneste, bl. a. fordi flere af dennes Folk var Troldkarle, som kunde gøre sig usynlige. Fr. II svarede Mangelmann, at han og Strassburg skulde komme til ham. Af et nyt Brev fra M. ved man, at 9. Avg. 1562 blev 3 af Peder Oxes Folk grebne, bl. a. Schwartz Heinrich, der dræbte sig selv. Forøvrigt meddeler Mangelmann, at det antages, at Peder Oxe har 100,000 Gylden paa sig, saa Overfaldet kunde betale sig. Sagens videre Forløb kjendes ikke. *Side 147*: Lys og Likør er endnu beromte Nancyer-Specialiteter. *Side 151*: Rantzau, der 1561 var mere stemt for et Parti mellem Fr. II og Maria Stuart, gottede sig over Schwarzburgs Uheld. Den 21. Avg. 1562 skrev R. til Fr. II, at han skulde sende et sidste Gesandtskab af Sted for at faa Forhandlingerne afbrudt, da det ellers kunde se ud, som Christine havde givet Fr. II en Kurv. *Side 155*: Torvet paa Romerberg i Frankfurt maatte til Slutningen af 18. Aarh. ikke betrædes af Jøder. I den nu tildels forsvundne og omdøbte Jødegade, hvor Jøderne skulde bo, indespærredes Jøderne altid under Festerne, en Bestemmelse, der først faldt bort 1806. Minder om den gamle Byes Grave er bevaret f. Eks. i Gadenavnet Hirschgraben . Justitiabrønden og »Der Römer« med mange flere af Datidens Bygninger findes endnu. *Side 155*: Beretningen om Kroningsfesterne i Frankfurt er taget fra Melchior Goldatskis »Politische Reichs Händel« , der udk. i Frankf. a. M. 1614. *Side 170*: Grev Schwarzburg indberettede til Fr. II om Renatas Udseende: »*Das Freulein ist ihrer bleichen Farbe etwas erledigt und nicht mer so gar bleich als zuvor. Und so es sonst E. K. M. Gelegenkeit gewesen, hätten sie sich vor solchen ihrer Krankheit nicht scheuen dürfen, denn es eine gemeine Seuche ist unter den jungen Meidelein, da sie zu Zeiten etwas bleich werden, aber bald wieder gesundt.*« *Side 177*: I Anledning af Utilfredsheden med Fr. II skriver Kongens Søster, Kurfyrstinden af Sachsen, d. 18. Oktbr.

1565 til de danske Rigsraader Johan Friis og Holger Rosenkrans: »*Det giør os overmaade ondt at modtage saadanne Tidender fra det Kongerige, hvorfra vi selv er komne, skiønt vi dog ei kunne tro, at vor kiære Broder skulde møde saa stor Utroskab af sine Undersaatter og blive saa jammerlig forraadt af dem. Det er ei alene vor Broders Skam og Skade, men ogsaa vor salig Faders i Graven og det hele Kongeriges til evig Eftertanke for det danske Navn og for Eders Alles Børn og Efterkommere, at de Danske forlade sin kristelige Konge, tragte efter et andet Hoved og skulle ville give sig under Svensken eller andre Potentaters Vælde*«. *Side 184*: Om Christines og Grev Schwarzburgs Møde i Frankfurt skriver Greven i et Brev til Fr. II: »*Wen nun I. F. G. vornommen, da E. K. M. die Heiratshandlung gäntzlich fallen lassen wollten, ist I. F. G. gantz vorstimmt erschrochen und ihr zum heftigsten zum gemut gehen lassen*«. Grevens Ord, da han 5. Decbr. 1562 udenfor Frankfurt indhentede Christines Vogn, lød, i Følge hans egen Beretning, at Forhandlingerne nu var »*aufgesagt, ja, gar abgeschlagen*«. Ved Hjemkomsten til Nancy faldt C. i en Febersygdom. *Side 187*: Forsoningen mellem Fr. II og Peder Oxe fandt Sted d. 24. April 1666 paa Københavns Slot. Her afgav Kongen en skriftlig Erklæring om, at han havde ladet al Unaade fare. P. O. fik alle sine Godser tilbage. Som Eks. paa Peder Oxes skarpe Blik kan anføres, at da han ved Hjemkomsten eftersaa Gisselfelds Regnskaber, opdagede han, at der under hans Fraværelse var frakommet ham 3 Bønder i Ulse. *Side 188*: Christine var en stor Jægerinde. I Stedet for den tidligere benyttede Planchette indførte hun Stigbøjle for Damer. *Side 191*: Papirerne vedrørende Ægteskabsplanerne mellem Renata og Erik XIV findes i Rigsarkivet i Kbhvn. De er Afskrifter af 2 lat. Aktstykker, dat. Marts 1566. Et svensk Gesandtskab kom senere til Nancy for at fri, men fik Afslag, da R. allerede var lovet bort til en anden. *Side 194*: Paa det kgl. Bibliothek i Kbhvn. findes et lat. Haandskrift, udarbejdet paa Opfordring af Hertuginde Christine, rimeligvis i Anledning af de svenske Angreb paa Chr. II. Haandskriftet, der stammer fra Tiden 1580—85, indeholder et Forsvar for Chr. II og en Paastand om, at han er taget af Dage med Gift. Endvidere fortælles deri bl. a. om, hvor haardt Kongen blev behandlet i Fængslet, og om hvordan han kun i Vidners Overværelse fik Lov til at tale med Gesandten, der 1557 overrakte ham Christines Brev. I Følge Pastor Kerffs Undersøgelser havde det katholske Parti i Danmark Forbindelse med Udlandet, hvorfra det haabede paa Støtte. *Side 209*: Christine lod slaa flere Medail-

ler og Skuemønter med Indskrifter, hvori hun kaldte sig Danmarks, Norges og Sveriges Dr. Flere saadanne Skuemønter findes i Nancy, medens Afstøbninger opbevares i den kgl. Møntsamling i Kbhvn. 1563 gav Chr. sig samme Titel paa en Tavle, hun lod opsætte ved Indvielsen af et Saltværk i Rosiéres. Indskriften paa en Medaille, som hun lod slaa 1587, og som i Afstøbning findes i den kgl. Møntsamling i Kbhvn., lyder saaledes: *Christiana D. G. Regina Daniæ. D. L. B.* (Chr. af Guds Naade, Dr. af D., Hertuginde til Lothringen og Bar). Paa den ene Side ses Danmarks og Lothringens Vaabner, paa den anden: et Alter, paa hvis ene Side tre Løver og ni Hjærter og oven paa Alteret en kgl. Krone, paa hver Side af Alteret staar Haabets Symbol, et Anker. Rundt om læses: *Sedet Æternumqve Manebit* (det sidder fast og skal vedblive evindeligt). *1587. Side 211*: Thomas Holste kastede sig i sit Sværd, da han fik Underretningen om Chr. II's Tilfangetagelse. Om Chr. II's Død skriver Resen, og det er det eneste, man ved: »*thi denne Sorg over Chr. III's Død* (i Begyndelsen af 1559) *oc anden Gienvordighed gick ham saa til Hierte, at hand omsider ganske holt ved Sengen oc døde derpaa den 24. Jan.*« Der fandt baade Balsamering og Sektion Sted, ved hvilken blev fundet Galdesten, og i Jochim Becks samtidige Regnskab er noteret: »*15. Febr. efter Dr. Cornelii Befaling givet Mester Jacob Wundarzt som Kgl. Maj. skiænkede hannem, for han var paa Kallundborg og opskar gamle Kong Chresten, 10 Daler*«. Af Prof. anatomiæ Smiths Undersøgelse af Kongens Grav i Odense fremgaar bl. a., at af Chr. II's Underkæbe var alle Tænder gaaet bort i levende Live, i Overmunden var der kun en enkelt Fortand. Chr. II's Forlig med Chr. III, ved hvilket Chr. II skulde have Friheden og hans Døtre Christine og Dorothea 100,000 i Medgift fra Danmark, hvis samme hans Børn opgav deres Fordringer paa Danmark, var dat. 14. Juli 1546. Døtrenes Afslag, der bedrøvede Kongen dybt, fandt Sted i Marts 1548. *Side 227*: Christines Rejse fra Nancy til Loreto, det endnu søgte Valfartssted med Christi Fødehus, som Legenden fortæller, Engle har bragt fra Bethlehem, fandt Sted 1578. Hertugindens Sygdom har sandsynligvis været Gigt og Podagra. Beretningen her er hentet fra Jesuiten Horatius Tursellinus »Historia Lauretana«, Mainz 1599. Det omtalte Guldhjærte, som Prinsesse C. skænkede, er sandsynligvis senere omsmæltet, i hvert Fald er det ikke lykkedes mig at finde det. De Skatte, som var samlede her, vurderedes til 30 Mill. Scudi, ca. 115 Mill. Kr., bl. disse fandtes en Sølvengel paa 300 ℔, som bar et Guldbarn paa 24 ℔, skænket af den franske Konge Ludvig XIII i Anledning af den senere

Ludvig XIV's Fødsel. *Side 235*: De fleste af Chr. II's Papirer var gennem Aarhundreder forsvundne. Alle Efterforskninger var forgæves, da skete det 1826, at man i Arkivet i den bayerske By Amberg stødte paa en Del danske Papirer, der viste sig at være Breve m. m. fra og til Chr. II. Papirerne er nu fordelte mellem Arkiverne i Kbhvn., Christiania og Stockholm.

Billederne

er udført af Maleren Axel Hou. *Omslagsbilledet* forestiller en Del af det endnu bevarede Palais Ducal, hvor Prinsesse Christine boede under sit Ophold i Nancy. *Vignetten* paa Titelbladet er en noget forstørret Gengivelse af en Skuemønt, som Prinsesse Christine lod slaa, og som findes i den kgl. Møntsamling i København, der velvilligt har ladet tage den Afstøbning, som er benyttet til Gengivelsen her. I Præget ses Danmarks og Lothringens Vaaben samt Omskriften: Christiana. D. G. Regina. Daniæ. D. L. B. (Af Guds Naade Dronning til Danmark, Hertuginde til Lothringen og Bar). *Prinsesse Christines første Portræt*, der er gengivet efter Originalen i Londons Nationalgalleri, er 1538 malet af Hans Holbein den Yngre. En Kopi, malet af Prof. Haslund, findes paa Nationalmuseet i Frederiksborg. Det *andet Portræt* er gengivet efter Antonio Campos Værk Historia delle vite de' Duchi et Duchesse di Milano, Milano 1642. (I Ufficierne i Firenze og i Pradomuseet i Madrid har jeg endvidere fundet malede Portrætter af C. samt et Kobbertik i Kobberstiksamlingen i København, Portefølje 56, Blad 97—98, stukket af Caracci.) Billedet af *Het Hof van Denemarken* (se Noten til *Side 21*) forestiller Prinsessse Christines endnu eksisterende Barndomshjem i Lier i Belgien og endelig *Slutningsvignetten*: Prinsesse Christines Grav i Cordelier-Kirkens Kapel i Nancy (se Efterskriften, *Side 237—38*).

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BRIEF
PTB
0014658

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 08 07 04 014 8